

alternativne sankcije

**OD KAZNE DO
REINTEGRACIJE**

Alternativne sankcije – od kazne do reintegracije - međunarodni standardi i zakonodavni okvir u Crnoj Gori -

Izdavač:

Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Urednica:

Tamara Milaš

Prelom i dizajn:

Centar za građansko obrazovanje (CGO)

Štampa:

Studio Mouse

Tiraž:

100

ISBN 978-9940-44-004-6

COBISS.CG-ID 38797328

Centar za građansko obrazovanje
Centre for Civic Education

VLADA CRNE GORE
MINISTARSTVO PRAVDE

Publikacija je dio projekta "Alternativne sankcije – od kazne do reintegracije" koji realizuje Centar za građansko obrazovanje (CGO) uz podršku Ministarstva pravde Crne Gore.

Stavovi iznešeni u ovoj publikaciji ne predstavljaju nužno mišljenja Ministarstva pravde.

Sadržaj

Uvod	4
Preporuka Rec (2006)2 Komiteta ministara državama članicama u vezi sa evropskim zatvorskim pravilima	5
Zakon o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti	39

Uvod

Kazneni sistem ima značajnu ulogu u prevenciji kriminaliteta, zaštiti prava osuđenih lica kroz humanizaciju postupanja prema njima, kao i zaštitu društva, a svoj puni smisao dobija kroz prizmu afirmacije i unaprijeđenja ljudskih prava.

Politika jačanja alternativnih sankcija predstavlja iskorak u reformi pravosudnog sistema Crne Gore i u skladu je sa savremenim evropskim trendovima u oblasti kaznene politike i potrebom uspostavljanja zajedničkih principa o kaznenoj politici. Međutim, u pravcu adekvatne primjene reformskih izmjena neophodno je unaprijeđenje kapaciteta pravosudnih institucija, prvenstveno u domenu primjene i tumačenja prava koji se odnosi na alternativne sankcije i mjere.

Alternative kratkotrajne kazne zatvora se ogledaju u povećanoj humanosti i ekonomičnosti izvršenja krivičnih sankcija, sa perspektivom pozitivnog uticaja na rehabilitaciju i resocijalizaciju osuđenih lica. To zahtijeva i razumijevanje svih zainteresovanih strana i javnosti, a kako bi efekti primjene bili svrsishodni.

To je bila i motivacija timu Centra za građansko obrazovanje (CGO) da osmisli projekat „*Alternativne sankcije – od kazne do reintegracije*“ čiji je jedan od proizvoda i ova brošura sa ključnim međunarodnim dokumentom koji reguliše ovo pitanje, kao i crnogorskim zakonom u istoj oblasti. Naša je želja da ovim doprinesemo primjeni alternativnih sankcija i mjera, ali i zaštiti ljudskih i manjinskih prava u Crnoj Gori kroz unaprijeđenje kvaliteta poštovanja temeljnih prava lica lišenih slobode u Crnoj Gori.

Preporuka Rec (2006)² Komiteta ministara državama članicama u vezi sa evropskim zatvorskim pravilima¹

(Koji je usvojio Komitet ministara 11. januara 2006. na 952. sjednici zamjenika ministara)

Komitet ministara, u skladu s odredbama člana 15.b Statuta Savjeta Evrope,

Imajući u vidu Evropsku konvenciju o ljudskim pravima i sudsku praksu Evropskog suda za ljudska prava;

Imajući u vidu rad Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, a naročito standarde koje je usvojio u svojim opštim izvještajima;

Još jednom ističući da se niko ne može lišiti slobode, izuzev kada je to krajnja mjera i u skladu sa procedurom predviđenom zakonom;

Naglašavajući da izvršenje zatvorskih kazni i postupanje sa zatvore-

nicima nalaže da se uzmu u obzir zahtjevi bezbjednosti, sigurnosti i discipline s tim da se prethodno osiguraju zatvorski uslovi koji ne ugrožavaju ljudsko dostojanstvo i koji nude mogućnost obavljanja korisnih zanimanja i programa tretmana zatvorenika koji služe njihovoj pripremi za reintegraciju u zajednicu;

Smatrajući da je važno da države članice Savjeta Evrope budu upoznate i poštuju opšte principe koji se odnose na njihovu zatvorsku politiku;

Naročito smatrajući da poštovanje takvih opštih principa unapređuje međunarodnu saradnju u ovoj oblasti;

¹ Kada je usvojena ova Preporuka, a prilikom primjene člana 10.2c Poslovnika za sastanke zamjenika ministara, predstavnik Danske zadržao je pravo da se pridržava ili ne pravila 43, stav 2, Dodatka uz Preporuku, jer je mišljenja da uslov da zatvorenike u samicama posjećuje medicinsko osoblje svakodnevno pokreće ozbiljna etička pitanja u vezi sa mogućim ulogom tog osoblja da pravilno proglasi zatvorenika sposobnim za dalji boravak u samici

Imajući u vidu značajne društvene promjene koje su uticale na važne događaje u kaznenoj oblasti u Evropi u protekle dvije decenije;

Potvrđujući još jednom standarde sadržane u preporukama Komiteta ministara Savjeta Evrope, koji se odnose na konkretne aspekte kaznene politike i prakse i naročito Preporuku Rec (89)12 o obrazovanju u zatvoru, Preporuku Rec (93)6 o zatvoru i kriminološkim aspektima kontrole zaraznih bolesti, uključujući sidu i druge zdravstvene probleme u zatvoru, Preporuku Rec (97)12 koja se odnosi na osoblje zaduženo za sprovođenje sankcija i mjera, Preporuku Rec (98)7 o etičkim i organizacionim aspektima zdravstvene zaštite u zatvoru, Preporuku Rec (99)22 vezanu za prenaseljenost i povećanje zatvorske populacije, Preporuku Rec (2003)22 o uslovnom otpustu, i Preporuku Rec (2003)23 o postupanju zatvorske uprave u pogledu doživotnih kazni i drugih dugih zatvorskih kazni;

Imajući u vidu Minimalna zatvorska pravila Ujedinjenih nacija;

Budući da Preporuka Rec (87)3 Komiteta ministara o Evropskim zatvorskim pravilima treba da se znatno revidira i ažurira kako bi odražavala promjene do kojih je došlo u kaznenoj politici, praksi kažnjavanja i upravljanjem zatvorima u Evropi,

Preporučuje vladama država članica:

- da se u donošenju zakona, definisanju politike i u praksi rukovode pravilima sadržanim u dodatku ovoj preporuci, koja zamjenjuje Preporuku Rec (87)3 Komiteta ministara o evropskim zatvorskim pravilima;
- da obezbijede da se ova preporuka i komentar uz nju prevedu i što šire distribuiraju, naročito pravosudnim organima, zatvorskim službama i samim zatvorenicima.

Dodatak Preporuci Rec (2006)2

I dio

Osnovni principi

1. Prema svim licima lišenim slobode postupa se uz poštovanje njihovih ljudskih prava.
2. Lica lišena slobode zadržavaju sva prava koja im nisu zakonom oduzeta odlukom kojom se osuđuju ili kojom se zadržavaju u pritvoru.
3. Ograničenja za lica lišena slobode treba da budu minimalna, neophodna i srazmjerna legitimnom cilju zbog kog su nametnuta.
4. Zatvorski uslovi koji ugrožavaju ljudska prava ne mogu se opravdati nedostatkom materijalnih sredstava.
5. Život u zatvoru treba da bude što je moguće približnji pozitivnim aspektima života u zajednici.
6. Svi zatvori treba da bude uređeni tako da omogućavaju reintegraciju u slobodno društvo lica koja su bila lišena slobode.
7. Treba podsticati saradnju sa spoljašnjim službama socijalne zaštite i koliko god je moguće učešće civilnog društva u životu u zatvoru.
8. Osoblje zatvora vrši važnu javnu funkciju i njihov odabir, obuka i uslovi rada treba da im obezbijede održavanje visokih standarda u brizi o zatvorenicima.
9. Nad svim zatvorima vrši se redovna inspekcija od strane države i nadzor od strane nezavisnog tijela.

Primjena

- 1.1 Evropska zatvorska pravila odnose se na lica koja su pritvorena po nalogu sudskog organa ili lišena slobode nakon osude.
- 1.2 U principu, lica koja su pritvorena po nalogu sudskog organa ili lišena slobode nakon osude treba da budu smještena u zatvore, tj. institucije namijenjene za zatvorenike za ove dvije kategorije.
- 1.3 Ova pravila, takođe, se odnose na osobe:
 - a) koje su iz bilo kojeg drugog razloga u zatvoru; ili
 - b) koje su pritvorene od strane sudskog organa ili lišene slobode na-

kon osude i koje su, iz bilo kojeg razloga, zatvorene negdje drugo.

1.4 Sva lica koja su u zatvoru ili koja su pritvorena kao što predviđa stav 10.3.b smatraće se zatvorenicima u smislu ovih pravila.

11.1 Lica mlađa od 18 godina ne smještaju se u zatvore za odrasle, već u ustanove koje su posebno namijenjene u tu svrhu.

11.2 Ukoliko je, izuzetno, maloljetnik smješten u takav zatvor, moraju da postoje posebna pravila o njegovom položaju i potrebama.

12.1 Lica koja su duševno oboljela i čije duševno stanje ne dozvoljava da budu u zatvoru smještaju se u specijalnu ustanovu.

12.2 Ukoliko su, izuzetno, takva lica smještena u zatvor, moraju da postoje posebna pravila o njihovom položaju i potrebama.

13. Ova pravila primjenjuju se nepristrasno, bez diskriminacije po bilo kojem osnovu kao što su pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovjest, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.

II dio

Uslovi za zatvaranje

Prijem

14. Niko ne može biti primljen ili zadržan u zatvoru kao zatvorenik bez naloga o upisivanju donijetog u skladu sa zakonom.

15.1 Odmah po prijemu, evidentiraju se sljedeći podaci o zatvoreniku:

- a. podaci o identitetu;
- b. razlozi za zatvaranje i organ koji je donio odluku o zatvaranju;
- c. dan i vrijeme prijema;
- d. popis ličnih stvari koje se predaju na čuvanje u skladu s pravilom 31;
- e. sve vidljive povrede i pritužbe na prethodno mučenje; i
- f. u zavisnosti od pravila o zaštiti ličnih zdravstvenih podataka, podaci o zatvorenikovom zdravstvenom stanju od značaja za fizičko i mentalno zdravlje zatvorenika i drugih lica.

1.2 Po prijemu, svi zatvorenici se upoznaju sa pravilima, kako predviđa pravilo 30.

1.3 Odmah po prijemu, izdaje se obavještenje o prijemu zatvorenika, u skladu s pravilom 24.9.

16. Odmah nakon prijema:

- a. podaci o zdravstvenom stanju zatvorenika dopunjuju se ljezarskim pregledom u skladu s pravilom 42;
- b. utvrđuje se odgovarajući stepen bezbjednosti za zatvorenika, u skladu s pravilom 51;
- c. utvrđuje se prijetnja koju zatvornik predstavlja po bezbjednost, u skladu s pravilom 52;
- d. procjenjuju se sve dostupne informacije o socijalnom statusu zatvorenika kako bi se utvrdile njegove neposredne lične i socijalne potrebe; i
- e. u slučaju osuđenih lica, preduzimaju se neophodni koraci za realizaciju programa u skladu sa Dijelom VIII ovih pravila.

Upućivanje u zatvor i smještaj

1.1 Zatvorenici se, ukoliko je moguće, upućuju u zatvore koji se nalaze u blizini njihovih domova ili centara socijalne rehabilitacije.

1.2 Prilikom upućivanja, takođe, vodi se računa o zahtjevima vezanim za nastavak krivične istrage, sigurnost i bezbjednost i potrebu da se za svakog zatvorenika odredi odgovarajući riječima.

1.3 Ukoliko je moguće, zatvorenik se konsultuje u vezi s početnim upućivanjem ili naknadnim premještajem u drugi zatvor.

1.1 Uslovi smještaja zatvorenika, a naročito prostorije za spavanje, moraju voditi računa o ljudskom dostojanstvu i, koliko god je moguće poštovati privatnost i ispunjavati zahtjeve za održavanje zdravlja i higijene, vodeći računa o klimatskim uslovima i naročito o površini poda, zapremini vazduha, osvjetljenju, grijanju i ventilaciji.

1.2 U svim objektima u kojima zatvorenici žive, rade ili se okupljaju:

a. prozori moraju biti dovoljno veliki da omoguće čitanje i rad uz prirodno svjetlo u normalnim uslovima i omoguće dotok svježeg vazduha, osim ukoliko ne postoji odgovarajući sistem za ventilaciju;

b. vještačko osvjetljenje mora da ispunjava prizna-

te tehničke standarde; i

c. mora da postoji sistem alarma koji omogućuje zatvorenicima da odmah pozovu osoblje.

1.3 Domaćim zakonom utvrđuju se minimalni uslovi vezani za pitanja iz stava 1 i 2.

1.4 Domaćim zakonom se utvrđuju mehanizmi kojima se sprječava kršenje minimalnih zahtjeva u vezi sa prenaseljenošću zatvora.

1.5 U normalnim uslovima, zatvorenici provode noć u zasebnim ćelijama, osim ukoliko je za njih bolje da prostorije za spavanje dijele s ostalim zatvorenicima.

1.6 Zatvorenici se smještaju zajedno samo ako je to svrsishodno i ako su to zatvorenici koji mogu da se druže međusobno.

1.7 Ukoliko je moguće, zatvorenici treba da imaju mogućnost izbora prije nego što se od njih zatraži da dijele sa nekim prostor za spavanje.

1.8 Prilikom smještaja zatvorenika u određeni zatvor ili odjeljenje, vodiće se računa o potrebi da se odvoje:

a. neosuđeni od osuđenih

zatvorenika;

b. muškarci od žena; i

c. mlađi punoljetni zatvorenici od starijih zatvorenika.

1.9 Moguća su odstupanja od zahtjeva za odvojenim smještajem u smislu stava 8, kako bi se zatvorenicima omogućilo da učestvuju u zajedničkim aktivnostima, s tim da se takve grupe zatvorenika uvijek razdvajaju tokom noći, osim ukoliko se oni ne slože da budu smješteni zajedno, a uprava zatvora procijeni da je to u najboljem interesu svih zatvorenika.

1.10 Svi zatvorenici smještaju se u uslove sa najmanjim mogućim mjerama bezbjednosti koje odgovaraju riziku od bjekstva, povrijeđivanja ili samopovrijeđivanja.

Higijena

1.1 Sve prostorije zatvora moraju se stalno održavati i čistiti.

1.2 Kada se zatvorenici primaju u zatvor, ćelije i druge prostorije u kojima će boraviti moraju biti očišćene.

1.3 Zatvorenici moraju imati pristup sanitarnim prostorijama koje su higijenski ispravne i

poštuju privatnost.

- 1.4 U zatvoru se moraju obezbijediti uslovi da svaki zatvorenik može da se istušira ili okupa na temperaturi koja je prikladna klimatskim uslovima, ukoliko je moguće svakog dana ili najmanje dva puta nedeljno (ili češće ukoliko je potrebno) u interesu opšte higijene.
- 1.5 Zatvorenici moraju održavati ličnu higijenu i higijenu odjeće i spavaonice.
- 1.6 Uprava zatvora dužna je da ih snabdijeva priborom i sredstvima za održavanje higijene.
- 1.7 Posebni uslovi se obezbjeđuju za higijenske potrebe žena.

Odjeća i posteljina

- 1.1 Zatvorenici koji nemaju dovoljno svoje odjeće dobijaju odjeću koja odgovara klimatskim uslovima.
- 1.2 Odjeća ne smije biti degradirajuća ili ponižavajuća.
- 1.3 Sva odjeća mora da bude u dobrom stanju i da se zamijeni kad je potrebno.
- 1.4 Zatvorenici koji dobiju dozvolu da izađu iz zatvora nijesu dužni da nose odjeću koja ih identifikuje kao zatvorenike.

- 1.5 Svaki zatvorenik ima pravo na zaseban krevet i sopstvenu i prikladnu posteljinu, koja se održava u dobrom stanju i mijenja dovoljno često.

Ishrana

- 1.1 Zatvorenici imaju pravo na ishranu koja odgovara njihovoj starosti, zdravstvenom i fizičkom stanju, vjeroispovesti, kulturi i prirodi posla.
- 1.2 Zahtjevi ishrane, uključujući minimalnu energetska vrijednost i sastav proteina, određuju se domaćim zakonom.
- 1.3 Hrana se priprema i servira u higijenskim uslovima.
- 1.4 Zatvorenici dobijaju tri obroka dnevno u razumnim intervalima.
- 1.5 Zatvorenici moraju u svakom trenutku imati na raspolaganju čistu vodu za piće.
- 1.6 Lekar ili medicinska sestra mogu da nalože da se izmijeni ishrana za određenog zatvorenika ukoliko je to potrebno iz zdravstvenih razloga.

Pravna pomoć

- 1.1 Svi zatvorenici imaju pravo na pravnu pomoć, a zatvorska uprava je dužna da obezbijedi odgovarajuće uslove za pristup takvoj pomoći.
- 1.2 Zatvorenici mogu da se konsultuju o bilo kom pravnom pitanju s advokatom po sopstvenom izboru i o sopstvenom trošku.
- 1.3 Ukoliko postoji uspostavljeni mehanizam pružanja besplatne pravne pomoći, uprava je dužna da o tome obavijesti zatvorenike.
- 1.4 Konsultacije i druga vrsta komunikacije, uključujući prepisu između zatvorenika i pravnog savjetnika biće povjerljivi.
- 1.5 Sudski organ može u izuzetnim okolnostima odobriti ograničenje povjerljivosti kako bi se spriječilo teže krivično djelo ili teža narušavanja sigurnosti i bezbjednosti zatvora.
- 1.6 Zatvorenici imaju pravo na pristup, ili mogu da čuvaju kod sebe, dokumente koji se tiču njihovog sudskog postupka.

Kontakti sa spoljnim svijetom

- 1.1 Zatvorenici imaju pravo da komuniciraju bez ograničenja, pismima, telefonom ili na drugi način, sa svojim porodicama, drugim licima i predstavnicima spoljašnjih organizacija i da primaju njihove posjete.
- 1.2 Komunikacija i posjete mogu da podležu ograničenjima i nadzoru ako to nalažu zahtjevi nastavka krivične istrage, održavanja reda, sigurnosti i bezbjednosti, spriječavanja krivičnih djela i zaštita žrtava, ali takva ograničenja, uključujući konkretna ograničenja koja naloži sudski organ, moraju omogućavati minimalni nivo kontakta. Domaćim zakonom utvrđuju se domaći i međunarodni organi i funkcioneri sa kojima zatvorenici komuniciraju bez ograničenja.
- 1.3 Uslovi za obavljanje posete treba da su takvi da omogućavaju zatvorenicima održavanje i razvijanje porodičnih odnosa na što normalniji način.
- 1.4 Zatvorske službe pomažu zatvorenicima da održavaju odgovarajući kontakt sa spoljnim svijetom i obezbeđuju im potrebnu materijanu pomoć da te kontakte ostvare.

- 1.5 U slučaju smrti ili ozbiljne bolesti bilo kog bliskog srodnika, zatvorenik će o tome odmah biti obaviješten.
- 1.6 Kadgod okolnosti dozvoljavaju, zatvorenik treba da ima dozvolu da napusti zatvor bilo u pratnji bilo samostalno, da bi mogao da poseti bolesnog rođaka, prisustvuje sahrani ili iz drugog humanitarnog razloga.
- 1.7 Zatvorenik može odmah da obavijesti svoju porodicu o smiještaju u zatvor ili premiještaju u drugu ustanovu ili o bolesti ili povredi koju doživi.
- 1.8 Nakon prijema zatvorenika u zatvor, uprava zatvora će, u slučaju smrti ili ozbiljne bolesti, povrede ili smještanja u bolnicu, odmah obavijestiti supruga ili partnera, ili ukoliko je zatvorenik sam, najbližeg rođaka ili lice koje zatvorenik odredi, osim ukoliko zatvorenik ne zahtjeva drugačije.
- 1.9 Zatvorenici moraju imati mogućnost da se redovno informišu o javnim događajima čitanjem štampe i drugih publikacija na koje su se pretplatili, kao i praćenjem radio i TV programa, osim ukoliko u pojedinačnom slučaju i za određeni period ne postoji posebna zabrana sudskog organa.
- 1.10 Uprava zatvora mora da omogućiti da zatvorenici mogu da učestvuju u izborima, referendumima i drugim aspektima javnog života, ukoliko njihovo pravo na to nije ograničeno domaćim zakonom.
- 1.11 Zatvorenicima će biti dozvoljeno da komuniciraju sa medijima, osim ukoliko ne postoje opravdani razlozi da se to zabrani u cilju održavanja sigurnosti i bezbjednosti, zaštite javnog interesa ili u cilju zaštite integriteta žrtava, drugih zatvorenika ili osoblja.

Zatvorski režim

- 1.1 Zatvorski režim mora predvidjeti izbalansiran program aktivnosti za sve zatvorenike.
- 1.2 Ovaj režim treba da omogućiti svim zatvorenicima da sprovode van ćelija onoliko vremena koliko je potrebno za adekvatan nivo ljudske i socijalne interakcije.
- 1.3 Zatvorski režim također treba da pruži zatvorenicima socijalnu pomoć.
- 1.4 Posebna pažnja posvetiće se zatvorenicima koji su pretrpjeli fizičko, duševno ili seksualno zlostavljanje.

Rad

- 1.1 Rad u zatvoru smatra se pozitivnim aspektom zatvorskog režima i nikada se ne smije koristiti kao kazna.
- 1.2 Zatvorske vlasti moraju nastojati da obezbijede dovoljno korisnog posla za zatvorenike.
- 1.3 Koliko god je moguće, rad u zatvoru treba da održava ili poveća sposobnost zatvorenika da zarađuje za život nakon puštanja na slobodu.
- 1.4 U skladu s pravilom 13, u pogledu rada ne smije biti diskriminacije na osnovu roda.
- 1.5 Rad koji obuhvata stručno osposobljavanje obezbjeđuje se za zatvorenike koji mogu od toga da imaju koristi i naročito za mlađe zatvorenike.
- 1.6 Zatvorenici mogu da biraju vrstu posla u kome žele da učestvuju, u granicama onoga što je dostupno, odgovarajućeg izbora zanimanja i zahtjeva reda i discipline.
- 1.7 Organizacija i metodi rada u instituciji treba da budu što sličniji radu u zajednici kako bi se zatvorenici pripremili za uslove normalnog radnog života.
- 1.8 Mada uključivanje finansijske zarade od djelatnosti u zatvoru može da bude značajno za podizanje standarda i poboljšanja kvaliteta i značaja osposobljavanja, interes zatvorenika ne smije da bude podređen tom cilju.
- 1.9 Zatvorska uprava obezbjeđuje posao za zatvorenike, bilo sama bilo u saradnji s privatnim preduzetnicima, unutar ili van zatvora.
- 1.10 U svakom slučaju, zatvorenici moraju da dobijaju odgovarajuću naknadu za rad.
- 1.11 Zatvorenici mogu da troše barem jedan dio zarade na odobrene artikle za sopstvenu upotrebu i da dio zarade namijene za svoju porodicu.
- 1.12 Zatvorenici se mogu podsticati da štede dio zarade, koji će im se predati nakon puštanja na slobodu ili koji se može koristiti za druge odobrene potrebe.
- 1.13 Zatvorenici moraju imati odgovarajuću zdravstvenu i zaštitu na radu koja ne smije biti slabija od one koju uživaju zaposleni van zatvora.
- 1.14 Mora se obezbijediti da se zatvorenici oštećeni u slučaju povrede na radu ili profesionalnog oboljenja, pod uvjetima koji nisu nepovoljniji od

onih koje domaći zakon pruža zaposlenima van zatvora.

1.15 Maksimalni broj sati rada dnevno i nedeljno utvrđuje se u skladu sa lokalnim pravilima ili običajem koji reguliše zaposlenje slobodnih radnika.

1.16 Zatvorenici imaju barem jedan dan za odmor nedeljno i dovoljno vremena za obrazovanje i ostale aktivnosti.

1.17 U najvećoj mogućoj meri, zatvorenici koji rade treba da budu obuhvaćeni nacionalnim sistemom socijalnog osiguranja.

Fizička aktivnost i rekreacija

1.1 Svaki zatvorenik treba da ima mogućnost da svakog dana vježba najmanje jedan sat na svježem vazduhu, ukoliko to dozvoljavaju vremenske prilike.

1.2 Kada je vrijeme nepovoljno, zatvorenima se obezbjeđuju drugi uslovi za vježbanje.

1.3 Odgovarajuće aktivnosti čiji je cilj razvijanje fizičke spremnosti i mogućnost za odgovarajuću fizičku aktivnost i rekreaciju predstavljaju sastavni dio zatvorskog režima.

1.4 Zatvorska uprava dužna je

da omogući takve aktivnosti obezbjeđujući odgovarajuća sredstva i opremu.

1.5 Zatvorska uprava dužna je da obezbedi specijalne aktivnosti za one zatvorenike kojima je to potrebno. Mogućnosti za rekreaciju, uključujući sport, igre, kulturne aktivnosti, hobije i druge aktivnosti u slobodno vrijeme, moraju biti obezbijeđene, a koliko god je moguće, zatvorenima se mora dozvoliti da ih organizuju.

1.6 Zatvorenima se dozvoljava da se druže za vrijeme fizičkih aktivnosti i u cilju učešća u rekreativnim aktivnostima.

Obrazovanje

1.1 Svaki zatvor treba da nastoji da svim zatvorenima omogući pristup obrazovnim programima koji su što je moguće sveobuhvatniji i koji zadovoljavaju njihove individualne potrebe, istovremeno vodeći računa o njihovim težnjama.

1.2 Prioritet imaju zatvorenici koji su nepismeni ili oni koji nemaju osnovno ili vokaciono obrazovanje.

1.3 Posebna pažnja poklanja se

obrazovanju mlađih zatvorenika i zatvorenika s posebnim potrebama.

1.4 Obrazovanje treba da ima isti status kao i rad u zatvorskom režimu, a zatvorenici ne smiju da budu finansijski ili na drugi način oštećeni zato što učestvuju u obrazovanju.

1.5 Svaki zavod treba da ima biblioteku koja je na raspolaganju svim zatvorenicima i koja ima širok raspon rekreativnih i obrazovnih sredstava, knjiga i drugih oblika nosača informacija.

1.6 Kad god je moguće, zatvorska biblioteka treba da se organizuje u saradnji sa bibliotečim službama zajednice.

1.7 Što je moguće više, obrazovanje zatvorenika treba da:

- a. bude integrisano u obrazovni sistem države, tako da nakon izlaska iz zatvora mogu bez teškoća da nastave obrazovanje; i
- b. se sprovodi pod pokroviteljstvom obrazovnih institucija van zatvora.

Sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovesti

1.1 Sloboda mišljenja, savjesti i vjeroispovesti zatvorenika moraju se poštovati.

1.2 Zatvorski režim treba da bude organizovan tako da omogućí zatvorenicima da ispovedaju vjeru ili slijede svoja vjerska uverenja, da prisustvuju službama ili skupovima koje vode odobreni predstavnici njihove vjere ili uvjerenja, i da posjeduju knjige ili literaturu vezanu za njihovu vjeru ili uvjerenja.

1.3 Zatvorenici se ne mogu prisiljavati da ispovedaju vjeru ili vjerska uvjerenja, da prisustvuju molitvama ili vjerskim skupovima, da učestvuju u vjerskim obredima ili da primaju posjete od predstavnika neke vjere ili vjerovanja.

Informisanje

1.1 Prilikom prijema i kad god je to potrebno nakon prijema, zatvorenici se obavještavaju u pisanoj formi i usmeno na jeziku koji razumiju o pravilima discipline u zatvoru i o njihovim pravima i dužnostima u zatvoru.

1.2 Zatvorenicima je dozvoljeno da obaveštenja koja dobiju u pisanoj formi drže kod sebe.

1.3 Zatvorenici moraju biti obaviješteni

o bilo kom sudskom postupku u kom učestvuju i, ako su osuđeni, o dužini kazne i mogućnostima prijevremenog otpuštanja.

Zatvorenikova imovina

- 1.1 Sva imovina koju zatvorenici ne mogu da zadrže kod sebe jer nije u skladu sa zatvorskim pravilima, predaje se na čuvanje na bezbjednom mjestu, odmah nakon prijema u zatvor.
- 1.2 Zatvorenik čija se imovina predaje na čuvanje, potpisuje inventar predate imovine.
- 1.3 Zatvor se stara da se zatvorenikova imovina očuva u dobrom stanju.
- 1.4 Ukoliko se utvrdi da je neophodno da se nešto od imovine uništi, o tome se sačinjava zapisnik i obavještava zatvorenik.
- 1.5 U zavisnosti od zahtjeva higijene, reda i bezbjednosti, zatvorenici imaju pravo da kupuju ili na drugi način nabavljaju robu, uključujući hranu i piće za sopstvenu upotrebu, po cijenama koje nijesu nerazumno veće od onih van zatvora.
- 1.6 Ako zatvorenik donese sa sobom lekove, zatvorski ljekar odlučuje šta će se sa njima učiniti.
- 1.7 Ukoliko zatvorenik može da zadr-

ži svoju imovinu, zatvorska uprava dužna je da pomogne da se ona sačuva.

Premještaj zatvorenika

- 1.1 Prilikom premještaja zatvorenika iz zatvora u zatvor, ili na druga mjesta kao što su sud ili bolnica, vodiće se računa da budu što manje izloženi očima javnosti i da se osigura njihova anonimnost.
- 1.2 Zabranjeno je prevoziti zatvorenike u prevoznim sredstvima sa nedovoljnom ventilacijom ili osvjetljenjem, kao i vozilima koja bi ih izložila nepotrebnim fizičkim tegobama ili poniženju.
- 1.3 Prevoz zatvorenika vrši se o trošku i pod kontrolom državnih vlasti.

Puštanje iz zatvora

- 1.1 Svi zatvorenici se otpuštaju bez odlaganja nakon što istekne nalog o upućivanju, ili kada sud ili drugi organ naloži njihovo otpuštanje.
- 1.2 Datum i vrijeme otpuštanja se evidentiraju.
- 1.3 Svi zatvorenici imaju na raspolaganju programe čiji je cilj da im pomognu da se vrate u slobodno društvo nakon otpuštanja.
- 1.4 Pri otpuštanju, svi predmeti i no-

vac koji pripadaju zatvoreniku a bili su predati na čuvanje, vraćaju se zatvore- niku, osim ukoliko nije bilo ovlašćenog podizanja novca ili slanja predmeta van zavoda, ili je bilo neophodno da se iz higijenskih razloga nešto uništi.

- 1.5 Zatvorenik potpisuje potvrdu o vraćenoj imovini.
- 1.6 Kada se unaprijed zna dan otpuštanja, zatvoreniku se nudi lje- karski pregled u skladu sa pravilom 42, što je moguće bliže vremenu otpuštanja.
- 1.7 Mora se obezbijediti da nakon otpuštanja zatvore- nik, ukoliko je neophodno, dobije odgovarajuće isprave i da mu se pomogne da pronađe odgovarajući smještaj i posao.
- 1.8 Otpuštenim zatvorenica se obezbjeđuju najneophodnije stva- ri za prvih par dana, odgovarajuća odjeća u odnosu na datu klimu i sezonu, i dovoljno novca da stignu do svog odredišta.

Žene

- 1.1 Pored posebnih odredbi u ovim pravilima koje se odnose na žene zatvorenike, zatvorska uprava tre- ba da obrati posebnu pažnju na fizičke, stručne, društvene i psi- hološke potrebe žena, kada do- nosi bilo koju odluku koja se tiče

bilo kog aspekta njihovog boravka u zatvoru.

- 1.2 Posebni napori se preduzimaju da bi se ženama zatvorenica omogućio pristup specijalnim službama za že- ne koje imaju potrebe navedene u pravilu 25.4.
- 1.3 Zatvorenice mogu da se porode van zatvora, ali kada se dijete rađa u zatvoru, zatvorska uprava je duž- na da obezbijedi sve što je neo- phodno.

Maloljetnici u pritvoru

- 1.1 U izuzetnim slučajevima, kada je maloljetna osoba pritvorena u zatvoru za odrasle, zatvorska uprava je dužna da obezbijedi da, pored službi koje su dostupne svim zatvorenica, maloljetni za- tvorenici imaju pristup i socijalnoj, psihološkoj i obrazovnoj službi, religioznim i rekreativnim progra- mima ili odgovarajućim progra- mima koji su dostupni maloljetni- cima u zajednici.
- 1.2 Svaki maloljetni zatvorenik koji podliježe obaveznom školovanju mora imati mogućnost da se ško- luje.
- 1.3 Maloljetnicima koji su otpušteni iz zatvora pruža se dodatna pomoć.
- 1.4 Maloljetni zatvorenici smjrstaju se u dio zatvora koji je odvojen od

dijela za odrasle, osim ukoliko se ne smatra da je to u suprotnosti sa najboljim interesima maloletnika.

Djeca

- 1.1 Djeca mogu da ostanu u zatvoru sa roditeljem samo ako je to u najboljem interesu djeteta. Djeca se ne tretiraju kao zatvorenici.
- 1.2 Kada dijete može da ostane u zatvoru sa roditeljem, mora se obezbjediti posebna prostorija za čuvanje djeteta u kojoj radi obučeno osoblje i gdje dijete boravi dok roditelj učestvuje u aktivnostima kojima dijete ne može da prisustvuje.
- 1.3 Radi dobrobiti ove djece u zatvoru za njih će se obezbjediti poseban smještaj.

Strani državljani

- 1.1 Zatvorenici koji su strani državljani bez odlaganja se obavještavaju o njihovom pravu da zahtjevaju kontakt i da im se omogući komunikacija sa diplomatskim ili konzularnim predstavnikom svoje države.
- 1.2 Zatvorenici koji su državljani zemalja bez diplomatskih ili konzularnih predstavnika, izbjeglice ili lica bez državljanstva, moraju imati slične mogućnosti za ko-

munikaciju sa diplomatskim predstavnikom države koja vodi računa o njihovim interesima ili domaćim ili međunarodnim organom čiji je zadatak da služi interesima takvih osoba.

- 1.3 U cilju zaštite interesa stranih državljana u zatvoru koji imaju posebne potrebe, zatvorska uprava je dužna da u potpunosti sarađuje sa diplomatskim ili konzularnim službenicima koji predstavljaju zatvorenika.
- 1.4 Strani zatvorenici se upoznaju s informacijama o konkretnoj pravnoj pomoći.
- 1.5 Strani zatvorenici se upoznaju sa mogućnošću da zahtjevaju da služe kaznu u drugoj zemlji.

Etničke ili jezičke manjine

- 1.1 Obezbjediće se posebni uslovi za zadovoljavanje potreba zatvorenika koji pripadaju etničkim ili jezičkim manjinama.
- 1.2 Koliko god je moguće, različitim grupama se mora omogućiti da nastave da praktikuju svoje kulturne običaje u zatvoru.
- 1.3 Jezičke potrebe se zadovoljavaju angažovanjem stručnih prevodilaca i obezbjeđivanjem pisanih materijala na jezicima koji su u upotrebi u datom zatvoru.

III dio

Zdravlje

Zdravstvena zaštita

Zatvorska uprava vodi računa o zdravlju svih zatvorenika pod njenim nadzorom.

Organizacija zdravstvene zaštite u zatvoru

- 1.1 Zdravstvena služba u zatvoru organizuje se u tijesnoj vezi s opštom zdravstvenom službom zajednice ili države.
- 1.2 Zdravstvena politika u zatvorima treba da bude sastavni dio i u skladu sa nacionalnom zdravstvenom politikom.
- 1.3 Zatvorenici treba da imaju pristup zdravstvenim službama u zemlji bez diskriminacije po osnovu njihovog pravnog statusa.
- 1.4 Zdravstvena služba u zatvoru mora nastojati da otkrije i liječi fizičke ili psihičke bolesti ili nedostatke od kojih zatvorenik boluje.
- 1.5 Sve neophodne medicinske, hirurške i psihijatrijske usluge koje u svrhu liječenja po-

stoje u zajednici moraju biti na raspolaganju i zatvorenicima u svrhu liječenja.

Ljekarsko i medicinsko osoblje

- 1.1 U svakom zatvoru postojaće najmanje jedan kvalifikovani ljekar opšte prakse.
- 1.2 Obezbjediće se da u svakom trenutku ljekar bude na raspolaganju bez odlaganja u hitnim slučajevima.
- 1.3 U slučajevima kada zatvori nemaju stalno zapošljenog lekara, honorarno će se angažovati ljekar da redovno vrši posjete.
- 1.4 Svaki zatvor imaće osoblje koje je odgovarajuće obučeno za zdravstvenu zaštitu.
- 1.5 Svakom zatvoreniku obezbijediće se usluge kvalifikovanog stomatologa i oftalmologa.

Dužosti ljekara

- 1.1 Ljekar ili kvalifikovani medicinski tehničar koji je odgovoran tom ljekaru, pregledaće svakog zatvorenika odmah nakon prijema osim kada to očigledno nije potrebno.
- 1.2 Ljekar ili kvalifikovani medicin-

ski tehničar koji je odgovoran tom ljekaru, pregledaće svakog zatvorenika ukoliko je to zatraženo prilikom njegovog otpuštanja i pregledaće zatvorenike kada je to potrebno.

1.3 Kod pregleda zatvorenika ljekar ili kvalifikovan medicinski tehničar koji je odgovoran tom ljekaru, obratiće posebnu pažnju:

- a. postupanju u skladu s uobičajnim pravilima ljekarske etike i povjerljivosti odnosa;
- b. dijagnosticiranju fizičkih ili duševnih oboljenja i preduzimanju svih mjera potrebnih za liječenje istog ili za nastavak liječenja koje je u toku;
- c. evidentiranju i izvještavanju nadležnih organa o bilo kom znaku ili indikaciji da se sa zatvorenicima postupa nasilno;
- d. liječenju simptoma odvikavanja uslijed upotrebe droga, lijekova ili alkohola;
- e. identifikovanju bilo kakvog psihološkog ili drugog stresa izazvanog lišavanjem slobode;
- f. izolaciji zatvorenika za koje se sumnja da boluju

od infektivnih ili zaraznih bolesti za vrijeme trajanja infekcije i obezbjeđenju odgovarajućeg liječenja;

- g. obezbjeđenju da zatvorenici inficirani HIV virusom ne budu izolovani samo iz tog razloga;
- h. na fizičke ili mentalne nedostatke koji mogu otežati reintegraciju u društvo nakon otpuštanja;
- i. utvrđivanju fizičke sposobnosti svakog zatvorenika za rad i vježbanje; i
- j. pravljenju dogovora s institucijama lokalne zajednice za nastavak svakog potrebnog medicinskog i psihijatrijskog liječenja nakon otpuštanja, ukoliko se zatvorenici slože sa takvim dogovorom.

1.1 Ljekar je zadužen za brigu o fizičkom i mentalnom zdravlju zatvorenika i primaće, u skladu s uslovima i učestalosti koja je na nivou standarda zdravstvene zaštite u zajednici, sve bolesne zatvorenike, sve koji se prijave da su bolesni ili povrijeđeni, kao i svakog zatvorenika kojem se poklanja specijalna pažnja.

1.2 Ljekar ili kvalifikovani medicinski tehničar koji je odgovoran

tom ljekaru, poklanja posebnu pažnju zdravlju zatvorenika koji su u samici, vrši dnevne vizite takvim zatvorenicama i na njihov zahtjev ili zahtjev zatvorskog osoblja pruža pomoć i liječenje bez odlaganja.

1.3 Ljekar je dužan da izvještava upravnika zatvora uvijek kada smatra da je fizičko ili mentalno zdravlje zatvorenika izloženo ozbiljnom riziku uslijed daljeg izdržavanja kazne zatvora ili bilo kojih drugih uslova izdržavanja kazne zatvora, uključujući i usamljenje.

44. Ljekar ili drugi nadležni organ vrši redovne inspekcije, prikuplja podatke na drugi način kada je to potrebno i daje savjete upravniku zatvora o:

- a. količini, kvaliteti, pripremi i sluzenju vode i hrane;
- b. higijeni i čistoći zatvora i zatvorenika;
- c. sanitarijama, grijanju, osvjetljenju i ventilaciji zatvora; i
- d. primjerenosti i čistoći odjeće i posteljine zatvorenika.

1.1 Upravnik zatvora razmatra izvještaje i savjete koje ljekar ili drugi nadležni organ dostave

u skladu s pravilima 43 i 44 i, kada je saglasan sa datim preporukama, preduzima neophodne korake da ih sprovede.

1.2 Ukoliko preporuke ljekara nisu u nadležnosti upravnika zatvora ili se on sa istima ne slaže, upravnik bez odlaganja dostavlja preporuke ljekara višem nadležnom organu.

Obezbijedenje zdravstvene zaštite

1.1 Bolesni zatvorenici kojima je potrebno specijalističko liječenje premjestiće se u specijalne institucije ili civilne bolnice, ukoliko takvo liječenje nije moguće obezbijediti u zatvoru.

1.2 Ukoliko zatvorski sistem ima sopstvene bolničke kapacitete, isti će imati primjerenu opremu i osoblje radi pružanja odgovarajuće njege i liječenja zatvorenima koji su im upućeni.

Duševno zdravlje

1.1 Postojeće specijalizovani zavodi ili odjeljenja pod medicinskom kontrolom za posmatranje i liječenje zatvorenika koji boluju od duševnih

poremećaja ili abnormalnosti, a koji ne moraju da budu obuhvaćeni odredbama pravila 12.

- 1.2 Zdravstvena zaštita u zatvoru obezbjeđuje psihijatrijsko liječenje svim zatvorenicima kojima je takvo liječenje potrebno i poklanja posebnu pažnju spriječavanju samoubistava.

Ostala pitanja

- 1.1 Zatvorenici neće biti podvrgavani bilo kakvim eksperimentima bez njihove saglasnosti.
- 1.2 Eksperimenti nad zatvorenici koji mogu rezultirati fizičkom povredom, duševnom patnjom ili drugim narušavanjem zdravlja su zabranjeni.

IV dio

Red

Opšti pristup obezbjeđenju reda

49. Red u zatvoru se održava tako što se imaju u vidu potrebe bezbjednosti, sigurnosti i discipline, istovremeno obezbjeđujući zatvorenicima životne uslove kojima se poštuje ljudsko dostojanstvo i pruža potpun program aktivnosti u skladu s pravilom 25.
50. U zavisnosti od potreba reda, bezbjednosti i sigurnosti, zatvorenicima je dopušteno da raspravljaju o pitanjima koja se odnose na opšte uslove izdržavanja kazne i ohrabriće se da o tome razgovaraju sa zatvorskom upravom.

Bezbjednost

- 1.1 Mjere bezbjednosti koje se primjenjuju na pojedine zatvorenike biće na nivou minimuma neophodnog da se obezbijedi njihovo sigurno čuvanje.
- 1.2 Bezbjednost se osigurava fizičkim preprekama i drugim teh-

ničkim sredstvima, a dopunjuje se dinamičkom bezbjednošću koju sprovodi osoblje spremno da reaguje i koje poznaje zatvorenike pod njihovom kontrolom.

1.3 Procjena zatvorenika izvršiće se što je prije moguće nakon prijema radi utvrđivanja:

- a. rizika koji mogu predstavljati za zajednicu ukoliko pobjegnu;
- b. rizika od bjekstva koje bi pokušali sami ili uz spoljnu pomoć.

1.4 Nakon toga, svakom zatvoreniku određuju se bezbjednosni uslovi čuvanja koji odgovaraju ovim stepenima rizika.

1.5 Stepen potrebne bezbjednosti razmatraće se u redovnim intervalima tokom izdržavanja kazne.

Sigurnost

1.1 Procjena zatvorenika izvršiće se što je prije moguće nakon prijema radi utvrđivanja da li oni predstavljaju sigurnosni rizik u odnosu na druge zatvorenike, zaposlene u zatvoru ili druga lica koja rade u ili posjećuju zatvor i da li postoji vjerovatnoća da će pokušati da se samopovrijede.

1.2 Utvrdiće se postupci u cilju obezbjeđivanja sigurnosti zatvorenika, zatvorskog osoblja i svih posjetilaca kao i radi smanjenja rizika od nasilja i drugih događaja koji mogu ugroziti sigurnost.

1.3 Učiniće se svi mogući naponi da se obezbijede sigurnosni uslovi zatvorenima da u punoj mjeri bezbjedno učestvuju u dnevnim aktivnostima.

1.4 Obraćanje zatvorenika osoblju biće omogućeno u svako vrijeme, uključujući i noću.

1.5 Domaći zakoni o zdravstvu i sigurnosti važiće i u zatvorima.

Posebne mjere visokog stepena bezbjednosti ili sigurnosti

1.1 Posebne mjere visokog stepena bezbjednosti ili sigurnosti primjenjuju se samo u izuzetnim okolnostima.

1.2 Propisaće se jasni postupci koji se primjenjuju kada se takve mjere primjenjuju na bilo kog zatvorenika.

1.3 Vrsta ovih mjera, njihovo trajanje i osnov za njihovu primjenu utvrđuju se domaćim zakonodavstvom.

- 1.4 Nadležni organ mora da odobri primjenu mjera u svakom pojedinačnom slučaju i za određeni vremenski period.
- 1.5 Ukoliko postoji potreba da se produži trajanje utvrđenih mjera, nadležni organ će o tome donijeti novu odluku.
- 1.6 Ove mjere se primenjuju na pojedince a ne na grupe zatvorenika.
- 1.7 Svaki zatvorenik prema kome su primjenjene ove mjere ima prave žalbe shodno uslovima utvrđenim u pravilu 70.
- 1.3 Zaposleni u zatvoru biće obučeni da pretrese obavljaju na način kojim se otkriva i sprječava svaki pokušaj bjekstva ili skrivanja nedozvoljenih stvari, a istovremeno poštuje dostojanstvo osoba koje se pretresaju i njihovih ličnih stvari.
- 1.4 Osobe koje se pretresaju neće biti izložene ponišavanju tokom pretresa.
- 1.5 Pretres osoba može obavljati samo osoblje istog pola.
- 1.6 Zatvorsko osoblje ne smije vršiti pretres tjelesnih šupljina zatvorenika.

Pretres i kontrola

- 1.1 Postojeće detaljno utvrđeni postupak koji zaposleni u zatvoru moraju da poštuju prilikom obavljanja pretresa:
 - a. svih mjesta gde zatvorenici borave, rade i gdje se okupljaju;
 - b. zatvorenika;
 - c. posjetilaca i njihovih stvari; i
 - d. zapošljenih.
- 1.2 Situacije kada su pretresi neophodni kao i vrsta pretresa utvrđuju se domaćim zakonodavstvom.
- 1.7 Pregled intimnih djelova tijela u cilju pretresa može vršiti isključivo ljekar.
- 1.8 Pretres ličnih stvari zatvorenika obavlja se u njihovom prisustvu izuzev kada tehnike pretresa ili potencijalna opasnost za zapošljene u zatvoru nalažu drugačije.
- 1.9 Obaveza da se zaštititi bezbjednost i sigurnost biće uravnotežena s pravom na privatnost posjetilaca.
- 1.10 Postupak kontrole službenih posjetilaca kao što su advokati, socijani radnici i ljekari itd, je predmet dogovora sa njihovim strukovnim organima u

cilju obezbjeđivanja ravnoteže između sigurnosti i bezbjednosti, i prava na poverljiv službeni pristup.

Krivična djela

1. Istraga navodnog krivičnog djela počinjenog u zatvoru sprovodi se na isti način kao da je učinjeno na slobodi i rješava se u skladu sa domaćim zakonodavstvom.

Disciplina i kazna

- 1.1 Disciplinski postupak predstavlja poslednju mjeru.
- 1.2 Zatvorska uprava, kada god je to moguće, primjenjivaće postupke mirenja i medijacije za rješavanje sporova sa i između zatvorenika.
 - 1.1 Samo ponašanje koje može predstavljati prijetnju za red, sigurnost i bezbjednost može se definisati kao disciplinski prekršaj.
 - 1.2 Domaćim zakonodavstvom se utvđuje:
 - a. činjenja i nečinjenja od strane zatvorenika koja predstavljaju disciplinski prestup;

- b. procedura koja se primenjuje u disciplinskom postupku;
- c. vrste i trajanje kazni koje se mogu izreći;
- d. organ nadležan za izricanje takvih kazni; i
- e. pristup organu nadležnom za žalbeni postupak.

58. Svaka tvrdnja zatvorenika o prekršaju disciplinskih propisa, odmah se dostavlja nadležnom organu koji će istu istražiti bez nepotrebnog odlaganja.

Zatvorenici okrivljeni za disciplinski prestup moraju:

- a. biti obaviješteni bez odlaganja, na jeziku koji razumiju i detaljno, o prirodi optužbi protiv njih;
- b. imati dovoljno vremena i mogućnosti da pripreme svoju odbranu;
- c. imati mogućnost da se brane lično ili preko pravnog zastupnika kada interesi pravde to zahtjevaju;
- d. imati mogućnost da zahtjevaju prisustvo svjedoka i da ih sami ispituju ili da budu ispitani u njihovo ime; i
- e. imati besplatnu pomoć prevodioca ukoliko ne razumiju ili ne govore jezik koji se koristi u postupku.

- 1.1 Svaka kazna koja se izvršava nakon osude za disciplinski prestup biće u skladu sa domaćim zakonodavstvom.
- 1.2 Težina izrečene kazne biće srazmerna prestupu.
- 1.3 Kolektivno kažnjavanje i tjelesno kažnjavanje, kažnjavanje smeštajem u ćeliju bez svjetlosti kao i druge vrste neljudskog i ponižavajućeg kažnjavanje su zabranjene.
- 1.4 Kazna ne smije predvidjeti potpunu zabranu kontakta s porodicom.
- 1.5 Boravak u samici se kao kazna može izreći samo u izuzetnim slučajevima i za određen vremenski period koji mora biti što je moguće kraći.
- 1.6 Sredstva za vezivanje ne smiju se nikada primjenjivati kao kazna.
61. Zatvorenik kome je izrečena disciplinska kazna imaće pravo da se žali nadležnom i nezavisnom višem organu.
62. Nijednom zatvoreniku neće se dati bilo kakva disciplinska ovlašćenja niti zaduženja u zatvoru.

Ne bis in idem

63. Zatvorenik nikada neće biti

kažnjen dva puta za istu radnju ili postupanje.

Upotreba sile

- 1.1 Zatvorsko osoblje nikada neće koristiti silu protiv zatvorenika izuzev u slučajevima samoodbrane ili pokušaja bjekstva ili aktivnog ili pasivnog fizičkog otpora zakonitom naređenju i uvijek samo kao poslednju mjeru.
- 1.2 Koristiće se najmanja potrebna sila i primenjivaće se najkraće što je potrebno.
- 1.3 Propisaće se detaljni postupci za upotrebu sile, uključujući odredbe o:
 - a. različitim mjerama prinude koje se mogu primijeniti;
 - b. okolnosti pod kojima se različite mjere prinude mogu primijeniti;
 - c. pripadnicima osoblja koji imaju pravo da primijene različite mjere prinude;
 - d. stepenu potrebnog ovlašćenja pijre nego što se upotrebi mjera prinude; i
 - e. izvještajima koji se moraju sačiniti nakon prim-

jene mjera prinude.

1. Zaposleni koji su u direktnom kontaktu sa zatvorenicima biće obučeni u vještinama koje omogućavaju minimalnu upotrebu prinude radi obuzdavanja agresivnih zatvorenika.
 - 1.1 Pripadnici drugih organa za sprovođenje zakona mogu biti uključeni u postupanje sa zatvorenicima unutar zatvora samo u izuzetnim okolnostima.
 - 1.2 Između zatvorskih vlasti i takvog, drugog organa za sprovođenje zakona mora postojati zvanični sporazum osim kada je njihov međusobni odnos već regulisan domaćim zakonodavstvom.
 - 1.3 Ovim sporazumima se propisuju:
 - a. okolnosti pod kojima pripadnici drugih organa za sprovođenje zakona mogu ulaziti u zatvor i postupati u bilo kom sukobu;
 - b. stepen ovlašćenja koje će takvi drugi organi za sprovođenje zakona imati dok su u zatvoru i njihov odnos s upravnikom zatvora;
 - c. različite mjere prinude koje pripadnici tih organa mogu primijeniti;

- d. okolnosti pod kojima se različite mjere prinude mogu primijeniti;
- e. potreban stepen ovlašćenja prije upotrebe bilo koje mjere prinude; i
- f. izvještaji koji se moraju sačiniti nakon primjene prinude.

Sredstva vezivanja

- 1.1 Upotreba lanaca i okova je zabranjena.
- 1.2 Lisice, košulje i druga sredstva za fizičko obuzdavanje neće se koristiti osim:
 - a. ako je to neophodno kao predostrožnost od bjekstva tokom transporta, pod uslovom da se ista uklanjaju pre nego što se zatvorenik pojavi pred sudskim ili upravnim organima, osim ukoliko taj organ ne odluči suprotno; ili
 - b. kada to naredi upravnik, ako su druga sredstva kontrole neuspješna, radi zaštite zatvorenika od samopovrijeđivanja, povrijeđivanja drugih ili radi sprečavanja velike štete na imovini, o čemu će uprav-

nik odmah obavijestiti lje-
kara i izvestiti viši nadležni
organ.

- 1.3 Sredstva vezivanja se neće primjenjivati duže nego što je strogo neophodno.
- 1.4 Način upotrebe sredstava ve-
zivanja propisaće se domaćim
zakonodavstvom.

Oružje

- 1.1 Osim u slučaju neposredne
opasnosti, zatvorsko osoblje
neće nositi smrtonosno oruž-
je u krugu zatvora.
- 1.2 Otvoreno nošenje oružja, uklju-
čujući i gumene palice, od stra-
ne lica koja su u kontaktu sa
zatvorenicima je zabranjeno u
krugu zatvora, osim kada je po-
trebno da iz razloga bezbjed-
nosti i sigurnosti reaguju u vezi
s pojedinačnim incidentom.
- 1.3 Osoblju se neće izdavati oružje
ukoliko nije obučeno za njihovu
upotrebu.

Zahtjevi i pritužbe

- 1.1 Zatvorenici, pojedinačno ili kao
grupa, imaće dovoljno mo-
gućnosti da podnesu zahteve
ili pritužbe upravniku zatvora ili
drugom nadležnom organu.

1.2 Ukoliko je to primjereno, naj-
prije će se pokušati sa posre-
dovanjem.

1.3 Ukoliko se zahtjev ne usvoji
ili pritužba odbije, zatvoreni-
ku će se navesti razlozi za to,
a zatvorenik ima pravo da se
žali nezavisnom organu.

1.4 Zatvorenici se neće kažnjavati
zato što su podnijeli zahtjev ili
pritužbu.

1.5 Nadležni organ je dužan da
razmotri svaku pritužbu pod-
nijetu od rodbine zatvorenika
u pisanoj formi, kada oni imaju
razloga da vjeruju da su prava
zatvorenika prekrćena.

1.6 Pravni zastupnik ili organiza-
cija koja brine o dobrobiti za-
tvorenika ne može podnijeti
pritužbu u ime zatvorenika
ukoliko se on s tim ne slaže.

1.7 Zatvorenici imaju pravo da za-
traže pravni savjet o postup-
ku za podnošenje pritužbe i
žalbe, kao i na pravnu pomoć
kada interesi pravde to zaht-
jevaju.

V dio

Uprava i zapošljeni

Zatvorski sistem kao javna služba

- 1.1 Za zatvore su nadleni državni organi koje su odvojeni od vojske, policije ili službi za krivične istrage.
- 1.2 Zatvorima se upravlja u skladu sa etičkim duhom koji poštuje obavezu postupanja s svim zatvorenicima na human način i uz poštovanje njihovog ljudskog dostojanstva.
- 1.3 Zapošljeni postupaju u skladu sa jasnim ciljem zatvorskog sistema. Zatvorska uprava rukovodi postupcima kojima se ovaj cilj najbolje ostvaruje.
- 1.4 Dužnosti zapošljenih su šire od onih koje se traže od običnih čuvara i podrazumijevaju i aktivnosti kojima se omogućava reintegracija zatvorenika u društvo nakon izdržane kazne, a kroz program zaštite i pomoći.
- 1.5 U svom radu, zapošljeni se pridržavaju visokih stručnih i ličnih standarda.

- 1.6 Zatvorska uprava daje visok prioritet poštovanju pravila koja se odnose na zaposlene.
73. Posebna pažnja posvećuje se uređenju odnosa između zatvorenika i zaposlenih u zatvoru koji su u direktnom kontaktu sa zatvorenicima.
74. Zapošljeni u svakom trenutku moraju da se ponašaju i da izvršavaju svoje dužnosti tako, da svojim ponašanjem daju dobar primjer zatvorenicima i da zasluže njihovo poštovanje.

Izbor zatvorskog osoblja

75. Osoblje će biti pažljivo odabrano i obučeno, kako na početku tako i tokom vršenja službe, biće plaćeno kao i stručnjaci i imaće društveno priznat status.
76. Pri izboru novog osoblja zatvorske vlasti stavljaju poseban akcenat na potrebu za njihovim integritetom, humanošću, stručnošću i ličnom sklonosti za kompleksan zadatak koji treba da obavljaju.
77. Stručno zatvorsko osoblje se prima u stalni radni odnos i ima status javnih službenika sa stalnim zaposlenjem koji zavi-

si isključivo od njihovog dobrog ponašanja, efikasnosti, dobrog fizičkog i psihičkog zdravlja i odgovarajuće stručne spreme.

- 1.1 Plate treba da budu takve da privuku i zadrže odgovarajuće osoblje.
- 1.2 Beneficije i uslovi radnog odnosa odražavaju zahtjevnost prirodu posla koji obavljaju kao dio organa za sprovođenje zakona.
- 1.3 Ovi kriterijumi važe i za osoblje zaposleno na određeno vrijeme, u mjeri u kojoj je to primjenjivo.

Obuka zatvorskog osoblja

- 1.1 Prije stupanja na dužnost osoblje prolazi obuku iz opštih i posebnih dužnosti i obavezno je da položi teoretske i praktične ispite.
- 1.2 Uprava obezbjeđuje da cjelokupno osoblje, tokom njihove karijere, održava i unaprijeđuje svoje znanje i stručnost pohađanjem kurseva stručnog usavršavanja, koji se organizuju u odgovarajućim intervalima.
- 1.3 Osoblje koje radi sa posebnim grupama zatvorenika

kao što su strani državljani, žene, maloljetnici ili duševno oboljeli zatvorenici, itd., dobiće specifičnu obuku za njihov poseban rad.

- 1.4 Obuka cjelokupnog osoblja obuhvata edukaciju o međunarodnim i regionalnim instrumentima i standardima o ljudskim pravima, posebno Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i Evropskoj konvenciji o spriječavanju mučenja i ne-ljudskog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, kao i primjenu Evropskih zatvorskih pravila.

Zatvorska uprava

82. Izbor i postavljenje osoblja se vrši na bazi jednakosti, bez diskriminacije po bilo kom osnovu kao što je pol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovjest, politički ili drugi stavovi, etničko ili socijalno porijeklo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovinskom stanju, rođenju ili drugom statusu.
83. Zatvorska uprava uvešće takve sisteme organizacije i upravljanja koji:
 - a. obezbjeđuju da se zatvorima upravlja prema dosljedno visokim

standardima koji su u skladu sa međunarodnim i regionalnim instrumentima o ljudskim pravima; i

- b. omogućavaju dobru komunikaciju između zatvora i između različitih kategorija osoblja u pojedinim zatvorima i pravilnu koordinaciju svih odeljenja u i izvan zatvora, posebno u odnosu na postupanje prema zatvorenima i njihovoj reintegraciji.

Svaki zatvor ima upravnika koji je adekvatno kvalifikovan za to radno mjesto imajući u vidu njegov karakter, sposobnost za rukovođenje, odgovarajuću stručnost i iskustvo.

- 1.1 Upravnici su stalno zaposleni i sve svoje vrijeme posvećuju službenim dužnostima.
- 1.2 Zatvorska uprava obezbjeđuje da svaki zatvor uvijek bude pod rukovodstvom upravnika, zamjenika upravnika ili drugog ovlašćenog lica.
- 1.3 Ukoliko je upravnik zadužen za više od jednog zatvora u svakom trenutku postojaće još jedno službeno lice zaduženo za svaki pojedinačno.

85. Muškarci i žene biće uravno-

teženo zastupljeni u zatvorskom osoblju.

86. Postojeće postupci za konsultaciju uprave sa zaposlenima kao tijelom, o opštim pitanjima i, posebno, o pitanjima koja se odnose na uslove iz radnog odnosa.

- 1.1 Postojeće postupak kojim se ohrabruje najbolja moguća komunikacija unutar uprave, ostalog osoblja, spoljnih organa i zatvorenika.
- 1.2 Upravnik, uprava i većina ostalog osoblja zatvora govoriće jezik najvećeg broja zatvorenika ili jezik koji najveći broj njih razumije.
- 1.3 Evropska zatvorska pravila primijenjivaće se u zatvorima kojima upravlja privatni sektor.

Specijalizovane službe

- 1.1 Stručnjaci kao što su psihijatri, psiholozi, socijalni radnici, nastavnici i instruktori za stručno osposobljavanje, fizičko vaspitanje i sport, biće zastupljeni u osoblju što je više moguće.
- 1.2 Kada je to moguće, ohrabriće se odgovarajuća lica sa nepunim radnim vremenom ili volonteri da doprinesu aktivnostima zatvorenika.

Odnosi sa javnošću

- 1.1 Zatvorska uprava stalno obavještava javnost o svrsi zatvorskog sistema i radu koji obavlja zatvorsko osoblje, u cilju boljeg upoznavanja javnosti o ulozi zatvora u društvu.
- 1.2 Zatvorska uprava ohrabriće građane da samoinicijativno pružaju usluge u zatvorima, gdje je to primjereno.

Naučna istraživanja i evaluacija

91. Zatvorska uprava podržavaće programe naučnog istraživanja i evaluacije o svrsi zatvorskog sistema, njegovoj ulozi u demokratskom društvu i do koje mjere ispunjava svoju svrhu.

VI dio

Inspekcija i nadzor

Državna inspekcija

92. Državni organ redovno obavlja inspekciju zatvora u cilju utvrđivanja da li se njima upravlja u skladu sa domaćim i međunarodnim zakonom i odredbama ovih Pravila.

Nezavisni nadzor

- 1.1 Uslove izdržavanja kazne i postupanja sa zatvorenicima nadzire nezavisno tijelo ili tijela čiji se nalazi javno objavljuju.
- 1.2 Ovo nezavisno nadzorno tijelo ili tijela ohrabriće se da sarađuju s onim međunarodnim organizacijama koje prema zakonu imaju pravo da obavljaju posjete zatvorima.

VII dio

Pritvorenici

Status pritvorenika

- 1.1 U smislu ovog zakona pritvorenici su zatvorenici kojima je određen pritvor od strane sudske vlasti do suđenja, osude ili izricanja presude.
- 1.2 Država može da odredi da se zatvorenici koji su proglašeni krivim i kojima je izrečena kazna smatraju pritvorenicima do pravosnažnog rješavanja njihovih žalbi.

Postupanje s pritvorenicima

- 1.1 Na režim koji se primjenjuje na pritvorenike neće uticati mogućnost da budu osuđeni za krivično djelo. Pravila iz ovog odeljka predviđaju dodatna obezbjeđenja za pritvorenike.
- 1.2 U postupanju s pritvorenicima vlasti se rukovode pravilima koja važe za sve zatvorenike i dopustiće pritvorenicima da učestvuju u različitim aktivnostima predviđenim ovim pravilima.

Smještaj

96. Pritvorenicima, u mjeri u kojoj je to moguće, biće data mogućnost smještaja u pojedinačnim ćelijama, osim kada mogu imati koristi od zajedničkog smještaja sa drugim pritvorenicima ili ukoliko sud ne donese odluku o posebnim uslovima smještaja određenog pritvorenika.

Odjeća

- 1.1 Pritvorenicima je dozvoljeno da nose svoju ličnu odjeću ukoliko je odgovarajuća za nošenje u zatvoru.
- 1.2 Pritvorenicima koji nemaju odgovarajuću ličnu odjeću obezbijediće se odjeća koja neće biti ista kao uniforme koje nose zatvorenici.

Pravna pomoć

- 1.1 Pritvorenici će biti jasno upoznati sa njihovim pravom na pravnu pomoć.
- 1.2 Pritvorenicima će se obezbijediti svi potrebni uslovi da pripreme svoju odbranu i da se sastanu sa svojim pravnim zastupnicima.

Kontakt sa spoljnim svijetom

99. Osim ukoliko postoji posebna zabrana za određeni vremen-

ski period donijeta od strane sudske vlasti u posebnom predmetu, pritvorenici će biti dozvoljeno:

- a. da primaju posjete i da komuniciraju s porodicom i drugim licima na isti način kao i zatvorenici;
- b. da primaju dodatne posjete i imaju dodatni pristup drugim oblicima komunikacije; i
- c. da imaju pristup knjigama, novinama i drugim medijima.

Rad

- 1.1 Pritvorenici će biti ponuđeno da rade ali se to od njih neće zahtijevati.
- 1.2 Ukoliko pritvorenici izaberu da rade, sve odredbe pravila 26 primjenjivaće se shodno i na njih, uključujući i ona koja se odnose na naknadu.

Primjena režima za zatvorenike

101. Ukoliko pritvorenik zahteva da mu bude dopušteno da se na njega primijeni režim za zatvorenike, zatvorska uprava odobriće takav zahtjev u mjeri u kojoj je to moguće.

VIII dio

Svrha režima za zatvorenike

- 1.1 Poštujući pravila koja važe za sve zatvorenike, režim za zatvorenike odrediće se tako da im omogući da vode odgovoran život bez veze sa kriminalom.
- 1.2 Zatvorenik je kažnjen samim tim što mu je oduzeta sloboda, stoga uslovi i zatvorski režim u kojima se zatvorenik drži ne smiju dodatno uvećavati patnju koju zatvaranje inače podrazumijeva.

Sprovođenje režima za zatvorenike

- 1.1 Režim za zatvorenike otpočine odmah po prijemu u zatvor osobe sa statusom zatvorenika, ukoliko nije otpočeo ranije.
- 1.2 Nakon prijema zatvorenika, što je prije moguće, izradiće se izveštaji o njihovom ličnom stanju, predloženim programima izdržavanja kazne za svakog pojedinačno i strategiji pripreme za njihovo otpuštanje.
- 1.3 Osuđeni zatvorenici ohrabivaće se da učestvuju u sastavljanju

svojih pojedinačnih programa izdržavanja kazne.

1.4 Ovi programi izdržavanja kazne obuhvataju, u mjeri u kojoj je to izvodljivo:

- a. rad;
- b. školovanje;
- c. druge aktivnosti; i
- d. pripremu za otpuštanje.

1.5 U režim za zatvorenike može se uključiti i socijalni rad, zdravstvena i psihološka njega.

1.6 Postojeće sistem odsustava izvan zatvora kao integralnog dijela jedinstvenog režima za zatvorenike.

1.7 Zatvorenici koji su s tim saglasni mogu biti uključeni u program uspostavljanja pravde i pružanja obeštećenja za učinjena krivična djela.

1.8 Posebna pažnja poklanja se utvrđivanju odgovarajućih programa i režima izdržavanja doživotne i drugih dugotrajnih kazni zatvora.

Organizacioni aspekti izdržavanja kazne

1.1 U mjeri u kojoj je to moguće i ukoliko su ispunjeni uslovi navedeni u pravilu 17, odrediće

se posebni zatvori ili posebna odjeljenja u zatvorima u cilju sprovođenja različitih režima za posebne kategorije zatvorenika.

1.2 Utvrdiće se postupci kojima se uspostavlja redovno preispitivanje pojedinačnih programa izdržavanja kazne zatvorenika nakon razmatranja odgovarajućih izvještaja, sveobuhvatnih konsultacija između odgovarajućih službi i zatvorenika na koje se to odnosi, u mjeri u kojoj je to izvodljivo.

1.3 Ovi izvještaji uključuju uvijek i izvještaje od osoblja neposredno zaduženog za određeni zatvorenika.

Rad zatvorenika

1.1 Sistematskim programom rada teži se doprinošenju ispunjenja svrhe režima za zatvorenike.

1.2 Od zatvorenika koji ne ispunjavaju uobičajenu starosnu granicu za penziju može se zahtjevati da rade, ukoliko ljekar proceni da su fizički i psihički sposobni.

1.3 Ukoliko se od zatvorenika zahtjeva da rade, uslovi takvog rada biće u skladu sa standardima i

kontrolama koje važe u spoljnoj zajednici.

- 1.4 Kada učestvovanje zatvorenika u obrazovnim ili drugim programima tokom radnog vremena predstavlja dio njihovog planiranog režima, obezbijediće im se pravo na naknadu kao da su radili.
- 1.5 Dio zarade zatvorenika iz gore navedenog rada može se upotrebiti za svrhe obeštećenja ako je tako određeno odlukom suda ili ako se zatvorenik s tim složi.

Obrazovanje zatvorenika

- 1.1 Sistematski program obrazovanja, uključujući osposobljavanje za sticanje vještina u cilju unaprijeđenja sveukupnog nivoa obrazovanja i pripremanja za vođenje odgovornog života bez kriminala, ključni je dio režima za zatvorenike.
- 1.2 Svi zatvorenici ohrabriće se da učestvuju u obrazovnim programima i programima obuke.
- 1.3 Obrazovni programi za zatvorenike određuje se prema dužini njihovog boravka u zatvoru.

Otpuštanje zatvorenika

- 1.1 Zatvorenicima se na vrijeme obezbjeđuje pomoć prije otpuštanja kroz različite postupke i posebne programe koji omogućavaju prelaz sa života u zatvoru u način života u zajednici koji je u skladu sa zakonima.
- 1.2 U slučajevima zatvorenika na izdržavanju višegodišnjih kazni zatvora, preduzimaju se posebne mjere kojima se obezbjeđuje njihovo postepeno uključivanje u život na slobodi.
- 1.3 Ovaj cilj se može postići preko predotpusnog programa u zatvoru ili djelimičnim ili uslovnim otpustom pod nadzorom u kombinaciji sa djelotvornom društvenom podrškom.
- 1.4 Zatvorske vlasti blisko saraduju sa službama i institucijama koje vrše nadzor i pružaju pomoć otpuštenim zatvorenicima u cilju omogućavanja svim zatvorenicima da ponovo nađu svoje mjesto u zajednici, posebno u odnosu na porodični život i zaposlenje.
- 1.5 Službenicima navedenih socijalnih službi i organizacija dopustiće se sav potreban pristup zatvoru i zatvorenicima, sa ciljem da im se omogući da pomognu u pripremama za otpuštanje i planiranju programa zbrinjavanja nakon otpusta.

IX dio

Dopuna pravila

108. Evropska zatvorska pravila će se redovno dopunjavati.

Prečišćeni tekst Zakona o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti obuhvata sljedeće propise:

1. Zakon o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti ("Službeni list Crne Gore", br. 036/15 od 10.07.2015),
2. Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti ("Službeni list Crne Gore", br. 018/19 od 22.03.2019), u kojima je naznačen njihov dan stupanja na snagu.

ZAKON

O IZVRŠENJU KAZNI ZATVORA, NOVČANE KAZNE I MJERA BEZBJEDNOSTI

("Službeni list Crne Gore", br. 036/15 od 10.07.2015, 018/19 od 22.03.2019)

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1

Ovim zakonom uređuje se izvršenje kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti, prava i obaveze zatvorenika, kao i druga pitanja od značaja za izvršenje ovih krivičnih sankcija.

Odredbe ovog zakona primjenjuju se i na izvršenje kazne zatvora i novčane kazne izrečenih u prekršajnom postupku, ako posebnim zakonom nije drukčije propisano.

Izvršenje stranih sudskih odluka

Član 2

Odredbe ovog zakona primjenjuju se i na izvršenje stranih sudskih odluka u skladu sa zakonom kojim se uređuje međunarodna pravna pomoć u krivičnim stvarima i potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Svrha izvršenja

Član 3

Izvršenje krivičnih sankcija iz člana 1 ovog zakona ima za cilj da osuđeni tokom izvršenja krivične sankcije kroz sistem programa tretmana usvoji društveno prihvatljive vrijednosti radi ponovnog uključivanja u društvo.

Načelo humanosti

Član 4

Sankcije iz člana 1 ovog zakona izvršavaju se na način kojim se jemči humano postupanje i poštovanje ljudskog dostojanstva svakog pojedinca.

Osuđeni se ne smije podvrgavati bilo kakvom obliku mučenja, zlostavljanja ili ponižavanja, kao i zdravstvenim i naučnim eksperimentima.

Zabranu diskriminacije

Član 5

Zabranjena je diskriminacija osuđenog kome je izrečena sankcija iz člana 1 ovog zakona, po osnovu rase, boje kože, nacionalne pripadnosti, društvenog ili etničkog porijekla, veze sa nekim manjinskim narodom ili manjinskom nacionalnom zajednicom, jezika, vjere ili uvjerenja, političkog ili drugog mišljenja, pola, rodnog identiteta, seksualne orijentacije, zdravstvenog stanja, invaliditeta, starosne dobi, imovnog stanja, bračnog ili porodičnog stanja, pripadnosti grupi ili pretpostavci o pripadnosti grupi, političkoj partiji ili drugoj organizaciji, kao i po osnovu drugih ličnih svojstava.

Upotreba rodno osjetljivog jezika

Član 6

Izrazi koji se u ovom zakonu koriste za fizička lica u muškom rodu podrazumijevaju iste izraze u ženskom rodu.

II. IZVRŠENJE KAZNI ZATVORA

Način izvršenja Nadležnost za izvršenje

Član 7

Kazna zatvora i kazna dugotrajnog zatvora izvršavaju se u organu uprave nadležnom za izvršenje krivičnih sankcija (u daljem tekstu: Uprava), osim ako je pravosnažnom odlukom suda određeno da se kazna zatvora izvršava u prostorijama u kojima osuđeni stanuje.

Uprava

Član 8

U Upravi se obavljaju poslovi obezbjeđenja pritvorenih i osuđenih lica, zdravstvene zaštite, tretmana i reintegracije zatvorenika, stručnih obuka i rada zatvorenika, stručnog osposobljavanja i usavršavanja službenika Uprave i drugi poslovi od značaja za izvršenje krivičnih sankcija.

Poslove iz stava 1 ovog člana, obavljaju službenici za poslove obezbjeđenja pritvorenih i osuđenih lica (u daljem tekstu: službenici obezbjeđenja), zdravstveni radnici, realizatori tretmana, instruktori za rad i stručno osposobljavanje zatvorenika, kao i pedagozi, psiholozi, socijalni radnici i drugi zaposleni.

Zatvor

Član 9

Kazna zatvora i kazna dugotrajnog zatvora izvršavaju se u organiza-

cionim jedinicama Uprave (u daljem tekstu: zatvor).

Osuđeni izdržava kaznu iz stava 1 ovog člana u zatvoru organizovanom prema mjesnoj nadležnosti suda i dužini trajanja kazne.

U zavisnosti od nivoa bezbjednosti, vrste programa tretmana i reintegracije, kao i obima ograničenja sloboda i prava osuđenog, kazna iz stava 1 ovog člana izvršava se u prostorijama zatvorenog, poluotvorenog i otvorenog tipa.

Upućivanje na izvršenje kazne iz stava 1 ovog člana u odgovarajući zatvor, u smislu stava 2 ovog člana, vrši se u skladu sa propisom organa državne uprave nadležnog za poslove pravosuđa (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Prava zatvorenika

Član 10

Zatvorenik ima pravo na zaštitu prava utvrđenih Ustavom, potvrđenim međunarodnim ugovorima, opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i ovim zakonom.

Zatvorenik je osuđeni koji je započeo izdržavanje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora.

Zatvorenik ima pravo na sudsku kontrolu akata koji se odnose na njegova prava i obaveze, u skladu sa ovim zakonom.

Uslovi života u zatvoru treba da

budu što približniji opštim uslovima života.

Ograničenje prava zatvorenika

Član 11

Zatvoreniku mogu biti ograničena određena prava u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima, u mjeri koja odgovara prirodi i sadržini izrečene sankcije i na način kojim se obezbjeđuje poštovanje njegove ličnosti i dostojanstva.

U toku izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora, prava zatvorenika na fizički integritet, slobodu, tajnost pošte i telekomunikacija mogu biti ograničena samo u mjeri koja odgovara prirodi i sadržini ovih kazni, u skladu sa ovim zakonom.

Pravo zatvorenika na pritužbu

Član 12

Zatvorenik ima pravo da podnese pritužbu starješini Uprave, radi zaštite prava i interesa tokom izdržavanja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora.

Starješina Uprave dužan je da ispita navode iz pritužbe i donese rješenje, u roku od 15 dana od dana prijema pritužbe. Rješenje se dostavlja zatvoreniku, bez odlaganja.

Nepismenom zatvoreniku Uprava će omogućiti podnošenje pritužbe, u skladu sa zakonom kojim se uređuje upravni postupak.

Protiv rješenja iz stava 2 ovog člana, zatvorenik ima pravo žalbe Ministarstvu, u roku od osam dana od dana prijema rješenja.

O žalbi iz stava 4 ovog člana, Ministarstvo odlučuje, u roku od 15 dana od dana prijema žalbe.

Protiv odluke, kao i u slučaju da odluka nije donijeta u roku iz stava 5 ovog člana, može se pokrenuti upravni spor.

Pristupanje izvršenju

Član 13

Kazna zatvora i kazna dugotrajnog zatvora izvršavaju se nakon što su odluke suda kojima su te kazne izrečene, postale pravosnažne i izvršne i po redosljedu njihovog prijema.

Izuzetno, izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora može započeti i prije pravosnažnosti odluke suda, u slučaju kad je to propisano Zakonikom o krivičnom postupku.

Izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora može se odložiti u slučajevima propisanim ovim zakonom.

Upućivanje na izvršenje

Član 14

Na izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora osuđenog upućuje osnovni sud na čijem području osuđeni ima prebivalište

ili boravište.

Sud iz stava 1 ovog člana, dužan je da radi izvršenja kazne iz stava 1 ovog člana, preduzme potrebne radnje odmah, a najkasnije u roku od tri dana od dana prijema pravosnažne odluke suda.

Ako je prebivalište ili boravište osuđenog nepoznato, za upućivanje na izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora nadležan je sud koji je donio odluku u prvom stepenu.

Ako je odluku u prvom stepenu donio viši sud, za upućivanje na izvršenje kazne iz stava 1 ovog člana nadležan je osnovni sud u sjedištu višeg suda.

Uputni akt

Član 15

Sud iz člana 14 ovog zakona dužan je da pozove osuđenog radi uručenja akta za upućivanje na izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora (u daljem tekstu: uputni akt).

Prilikom određivanja dana javljanja na izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora, sud iz člana 14 ovog zakona dužan je da osuđenom, radi pripreme, ostavi rok od najmanje osam, ali ne duži od 15 dana do početka izvršenja kazne.

Uz uputni akt, sud Upravi dostavlja prepis presude i izvod iz kaznene evidencije.

Ako osuđeni koji se upućuje na izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora ima djecu do navršениh 18 godina života ili se stara o drugim licima, sud iz člana 14 ovog zakona, prije upućivanja osuđenog na izvršenje kazne, o tome obavještava centar za socijalni rad prema prebivalištu ili boravištu osuđenog (u daljem tekstu: centar za socijalni rad).

Naredba za dovođenje i potjernica

Član 16

Ako se uredno pozvani osuđeni dana određenog u uputnom aktu ne javi radi izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora, Uprava o tome, u roku od tri dana, obavještava sud iz člana 14 ovog zakona, koji izdaje naredbu za prinudno dovođenje, koju dostavlja organu uprave nadležnom za poslove policije (u daljem tekstu: policija) da osuđenog prinudno dovede na izvršenje.

Za osuđenog koji se krije ili se nalazi u bjekstvu, sud iz člana 14 ovog zakona donosi naredbu za izdavanje potjernice, koju dostavlja policiji.

Policija je dužna da obavijesti sud iz člana 14 ovog zakona o postupanju po naredbi za izdavanje potjernice. Troškovi prinudnog dovođenja iz stava 1 ovog člana, padaju na teret suda, a konačno na teret osuđenog.

Izvršenje kazni zatvora nakon izvršenja mjere bezbjednosti

Član 17

Ukoliko je osuđenom, uz kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora, izrečena mjera bezbjednosti obavezno psihijatrijsko liječenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi, mjera bezbjednosti obavezno liječenje alkoholičara ili mjera bezbjednosti obavezno liječenje narkomana, osuđeni se upućuje na izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora nakon izvršenja ovih mjera.

Odlaganje izvršenja

Član 18

Osuđenom koji se nalazi na slobodi može se, na njegov zahtjev, odložiti izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora ako:

- 1) je obolio od teže akutne bolesti ili se njegova hronična bolest pogoršala, a u Upravi ne postoje uslovi za liječenje ili se nalazi na bolničkom liječenju ili postbolničkom rehabilitacionom tretmanu;
- 2) mu je član uže porodice umro ili je obolio od teže akutne bolesti zbog koje mu je potrebna pomoć i njega drugog lica, a u užoj porodici nema drugih članova koji mogu pružiti potrebnu pomoć ili se ta pomoć ne može pružiti na drugi način;
- 3) je odlaganje potrebno radi izvr-

šenja ili završetka radova izazvanih elementarnom nepogodom ili drugim nesrećnim slučajem, a u užoj porodici nema radno sposobnih članova;

4) je odlaganje potrebno zbog završetka njegovog redovnog školovanja ili polaganja ispita;

5) je odlaganje potrebno radi završetka započetog posla čijim bi neobavljanjem nastala znatna materijalna šteta;

6) su zajedno sa njim, osuđeni na kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora njegov supružnik ili drugi članovi uže porodice ili ako se oni već nalaze na izdržavanju tih kazni, a upućivanjem svih ovih lica na izdržavanje kazne bi bilo ugroženo izdržavanje starih, bolesnih ili maloljetnih članova uže porodice;

7) je osuđena žena koja ima dijete mlađe od jedne godine života ili je trudnica. Izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora može se odložiti:

- u slučaju iz stava 1 tač. 1 i 2 ovog člana, dok bolest, bolničko liječenje ili postbolnički rehabilitacioni tretman traje, odnosno dva mjeseca nakon smrti člana uže porodice;

- u slučaju iz stava 1 tač. 3, 4 i 5 ovog člana, najduže dva mjeseca;

- u slučaju iz stava 1 tačka 6 ovog

člana, najduže šest mjeseci;

- u slučaju iz stava 1 tačka 7 ovog člana, do navršene jedne godine života djeteta.

U slučaju iz stava 1 tač. 1, 2 i 7 ovog člana, izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora može se odložiti samo na osnovu nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke. Troškovi vještačenja padaju na teret osuđenog.

Članovima uže porodice, u smislu ovog zakona, smatraju se supružnik, djeca, roditelji, brat, sestra, usvojlac i usvojenik.

Zahtjev za odlaganje izvršenja Član 19

Zahtjev za odlaganje izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora podnosi se sudu iz člana 14 ovog zakona, u roku od tri dana od dana prijema uputnog akta.

Ako je razlog za odlaganje izvršenja iz člana 18 stav 1 tač. 1 i 2 ovog zakona, nastao poslije roka iz stava 1 ovog člana, zahtjev za odlaganje izvršenja kazne može se podnijeti do dana kad osuđeni treba da se javi radi izvršenja kazne.

O zahtjevu iz stava 1 ovog člana, rješenjem odlučuje predsjednik suda iz člana 14 ovog zakona, u roku od tri dana od dana prijema zahtjeva.

Primjerak rješenja iz stava 3 ovog člana dostavlja se Upravi, u roku od tri dana.

U slučaju da je osuđenom ranije bila izrečena kazna rada u javnom interesu, uslovna osuda, uslovna osuda sa zaštitnim nadzorom ili je bio uslovno otpušten sa izdržavanja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora ili je kaznu zatvora izvršavao u prostorijama za stanovanje, prije donošenja odluke o zahtjevu iz stava 1 ovog člana, može se zatražiti mišljenje Ministarstva.

Rješenje o odlaganju izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora, predsjednik suda iz člana 14 ovog zakona može rješenjem ukinuti ako prestanu razlozi zbog kojih je odlaganje odobreno.

Do donošenja rješenja po zahtjevu za odlaganje izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora, zastaće se sa upućivanjem na izvršenje te kazne.

Žalba na rješenje o odlaganju izvršenja

Član 20

Protiv rješenja iz člana 19 st. 3 i 5 ovog zakona, osuđeni može podnijeti žalbu predsjedniku višeg suda, u roku od tri dana od dana prijema rješenja.

Predsjednik višeg suda dužan je da o žalbi iz stava 1 ovog člana odluči, u roku od tri dana od dana prijema žalbe.

Nakon pravosnažnosti rješenja kojim je odbijen zahtjev za odlaganje izvršenja kazne zatvora ili kazne

dugotrajnog zatvora, novi zahtjev za odlaganje izvršenja ne odlaže izvršenje tih kazni, osim ako predsjednik suda iz člana 14 ovog zakona ne odluči drukčije.

Odlaganje izvršenja po zahtjevu državnog tužioca

Član 21

Kad državni tužilac zatraži odlaganje izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora, sud iz člana 14 ovog zakona ne poziva osuđenog radi uručenja uputnog akta, a ako ga je već pozvao, a rok iz člana 15 stav 2 ovog zakona nije istekao, donijeće rješenje o odlaganju izvršenja.

U slučaju iz stava 1 ovog člana, odlaganje izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora traje dok državni tužilac ne obavijesti sud iz člana 14 ovog zakona da se može otpočeti sa izvršenjem kazne ili dok ne bude donesena nova odluka suda.

Prijem u zatvor

Član 22

Prilikom javljanja na izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora utvrđuje se identitet i zdravstveno stanje osuđenog.

Osuđeni se identifikuje na osnovu lične karte, pasoša ili druge javne isprave iz koje se može utvrditi identitet, uzimanjem otisaka prstiju

i dlana, fotografisanjem, utvrđivanjem spoljnih fizičkih karakteristika i uzimanjem mjera tjelesne težine i visine.

U roku od tri dana od kad osuđeni započne sa izdržavanjem kazne, Uprava je dužna da o tome obavijesti sud iz člana 14 ovog zakona, kao i da od centra za socijalni rad zatraži nalaz i mišljenje o socijalno-ekonomskoj situaciji porodice osuđenog.

Ako se pojavi sumnja u identitet osuđenog koji se javlja na izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora obavijestit će se policija radi utvrđivanja identiteta.

Ako osuđeni u slučaju privođenja na izdržavanje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora od strane policije nema ličnu kartu, pasoš ili drugu javnu ispravu na osnovu koje se može utvrditi identitet, identitet će se utvrditi na osnovu pisane potvrde policije.

Matična knjiga i lični dosije **Član 23**

Prilikom prijema na izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora zatvorenik se upisuje u matičnu knjigu zatvorenika i za njega se obrazuje lični dosije.

U slučaju premještaja zatvorenika u drugi zatvor, dostavlja se i njegov lični dosije.

Obrada podataka iz matične knjige i ličnog dosijea i drugih poda-

taka o zatvoreniku vrši se u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti.

Bliži sadržaj, način vođenja i čuvanja matične knjige i ličnog dosijea propisuje Ministarstvo.

Pretres i zdravstveni pregled zatvorenika

Član 24

Prilikom prijema na izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora vrši se pretres zatvorenika i njegovih ličnih stvari.

Pretres iz stava 1 ovog člana, vrši službenik obezbjeđenja istog pola kao zatvorenik.

U slučaju kad postoji sumnja da zatvorenik iz stava 1 ovog člana u tjelesnim otvorima drži stvari čije držanje i upotreba nijesu dozvoljeni u zatvoru, pretres zatvorenika uključuje skidanje odjeće i pregled njegovih tjelesnih otvora.

Pregled tjelesnih otvora zatvorenika može da vrši samo doktor medicine ili kvalifikovani medicinski tehničar.

Ako se prilikom pretresa iz stava 1 ovog člana, kod zatvorenika nađu stvari čije držanje i upotreba nijesu dozvoljeni u zatvoru, te stvari se oduzimaju i čuvaju u skladu sa aktom kojim se uređuje kućni red u Upravi (u daljem tekstu: Pravilnik o kućnom redu).

Zdravstveni pregled zatvorenika

obavlja se odmah, a najkasnije u roku od 24 časa po prijemu na izvršenje kazne.

Pregledom iz stava 6 ovog člana, utvrđuje se zdravstveno stanje zatvorenika, kao i postojanje eventualnih povreda, o čemu se sačinjava pisani izvještaj. Primjerak pisanog izvještaja uručuje se zatvoreniku.

Prilikom pregleda iz stava 6 ovog člana, otvara se zdravstveni karton zatvorenika.

Ukoliko se prilikom pregleda iz stava 6 ovog člana, utvrdi da je zatvorenik mentalno obolio ili pokazuje znake mentalnog poremećaja i poremećaja ponašanja, a u Upravi nema uslova za njegovo liječenje, zatvorenik se upućuje u odgovarajuću zdravstvenu ustanovu.

Prilikom pretresa iz stava 1 ovog člana i pregleda iz stava 6 ovog člana, nije dozvoljeno prisustvo drugih zatvorenika.

Pravilnik o kućnom redu donosi Ministarstvo.

Obavještavanje porodice **Član 25**

Zatvoreniku se, po prijemu na izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora, omogućava da kontaktira sa članovima uže porodice.

Zatvoreniku koji je stranac omogućava se da, pisanim putem ili putem telefona, kontaktira sa diplomatsko- konzularnim predstav-

ništvom države porijekla ili države koja štiti njegove interese.

Ukoliko zatvorenik ima djecu do navršenih 18 godina života ili druga lica o kojima se stara, Uprava o prijemu zatvorenika na izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora obavještava centar za socijalni rad.

Upoznavanje sa pravima i obavezama **Član 26**

Sa pravima i obavezama za vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora zatvorenik se upoznaje, na jeziku koji razumije, i omogućava mu se uvid u Pravilnik o kućnom redu.

Nepismeno, odnosno gluvo, nije mo ili gluvonijemo lice se o pravima i obavezama iz stava 1 ovog člana obavještava usmeno, odnosno preko tumača.

Zatvoreniku se, na njegov zahtjev, omogućava pristup propisima kojima se uređuje izvršenje kazni zatvora.

Smještaj **Član 27**

Zatvorenik kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora, po pravilu, izdržava zajedno sa drugim zatvorenicima, a odvojeno samo kad to zahtijeva njegovo zdravstveno stanje, kad je to propisano ovim zakonom ili u slučaju kad zatvore-

nik uživa zaštitu na osnovu programa zaštite svjedoka, propisanog posebnim zakonom.

Zatvorenici i zatvorenice kaznu za tvora ili kaznu dugotrajnog zatvora izdržavaju odvojeno. Trudnice i porodilje smještaju se odvojeno od drugih zatvorenica.

Zatvorenici sa invaliditetom smještaju se na način primjeren vrsti i stepenu invaliditeta.

Zatvorenici koji prvi put izdržavaju kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora, po mogućnosti, kaznu izdržavaju odvojeno od zatvorenika koji su i ranije izdržavali kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora.

Prilikom smještaja zatvorenika uzimaju se u obzir starost zatvorenika, dužina kazne, ranija osuđivanost, fizičko i mentalno zdravlje, zahtjevi za posebnim tretmanom, prebivalište, odnosno boravište uže porodice, njegova bezbjednost i bezbjednost drugih zatvorenika, kao i druge okolnosti od značaja za resocijalizaciju i reintegraciju u društvo.

Ispitivanje ličnosti zatvorenika Član 28

Po prijemu na izvršenje kazne za tvora ili kazne dugotrajnog zatvora vrši se procjena kriminogenog rizika i tretmanskih potreba zatvorenika, kao i druge dijagnostičke

procedure iz oblasti kriminologije, psihologije i socijalnog rada, od značaja za izradu programa tretmana i reintegracije zatvorenika.

Program tretmana i reintegracije zatvorenika Član 29

Na osnovu ispitivanja iz člana 28 ovog zakona i nalaza i mišljenja iz člana 22 stav 3 ovog zakona, a radi razvijanja individualnog osjećaja odgovornosti kod zatvorenika i podsticanja samoinicijative za reintegraciju u društvo, utvrđuje se program tretmana i reintegracije zatvorenika.

Program iz stava 1 ovog člana, sadrži:

- 1) razvrstavanje u klasifikacionu grupu;
- 2) razvrstavanje u kolektiv;
- 3) radno angažovanje;
- 4) stručne obuke i obrazovanje;
- 5) učešće u kulturnim i sportskim aktivnostima;
- 6) posebne mjere predostrožnosti;
- 7) pogodnosti tokom izdržavanja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora;
- 8) porodične veze i kontakte sa spoljnim svijetom;
- 9) uslove koji se odnose na ostvarivanje mogućnosti na uslovni otpust.

Razvrstavanje u klasifikacionu grupu iz stava 2 tačka 1 ovog člana,

vrši se na osnovu vrste krivičnog djela, dužine izrečene kazne, krivice, ranije osuđivanosti i drugih kriterijuma u skladu sa Pravilnikom o kućnom redu.

Program tretmana i reintegracije zatvorenika utvrđuje lice koje rukovodi zatvorom i može se mijenjati u zavisnosti od stepena realizacije i drugih relevantnih okolnosti.

Program tretmana i reintegracije zatvorenika odlaže se u lični dosije zatvorenika.

Vrste klasifikacionih grupa i uslovi za razvrstavanje zatvorenika u odgovarajuću klasifikacionu grupu, kao i druga pitanja od značaja za klasifikaciju i reklasifikaciju zatvorenika propisuju se Pravilnikom o kućnom redu.

Premještanje zatvorenika **Član 30**

Premještanje zatvorenika u drugi zatvor može se izvršiti ako se na taj način doprinosi boljem tretmanu zatvorenika, njegovoj reintegraciji u društvo ili ako je to neophodno iz organizacionih, bezbjednosnih, zdravstvenih i drugih opravdanih razloga.

Rješenje o premještanju zatvorenika donosi starješina Uprave.

Protiv rješenja iz stava 2 ovog člana, zatvorenik ima pravo žalbe Ministarstvu, u roku od tri dana od dana prijema rješenja.

Ministarstvo odlučuje o žalbi u

roku od tri dana od dana prijema žalbe. Žalba iz stava 3 ovog člana ne odlaže izvršenje rješenja.

Protiv odluke iz stava 4 ovog člana, može se pokrenuti upravni spor.

Pogodnosti **Član 31**

Radi poboljšanja položaja zatvorenika, održavanja odnosa sa članovima uže porodice i drugim licima, podsticanja učešća u ostvarivanju programa tretmana i reintegracije zatvorenika i jačanja odgovornosti i samopouzdanja, zatvorenik može ostvariti određene pogodnosti.

Vrste pogodnosti **Član 32**

Pogodnosti, u smislu člana 31 ovog zakona, su:

- 1) korišćenje vikenda u krugu uže porodice;
- 2) odsustvo u trajanju do sedam dana u toku jedne godine;
- 3) korišćenje cijelog ili dijela godišnjeg odmora u krugu porodice;
- 4) korišćenje vlastitog televizijskog prijemnika;
- 5) samostalno spremanje hrane i sokova;
- 6) češće primanje paketa;
- 7) novčano nagrađivanje do 30% ostvarene zarade u posljednjem mjesecu;
- 8) duža posjeta člana uže porodice;

- 9) korišćenje zatvorskeg telefona o trošku Uprave;
- 10) duže korišćenje biblioteke i čitaonice;
- 11) posjeta teško bolesnom članu uže porodice;
- 12) prisustvo sahrani člana uže porodice;
- 13) prisustvo rođenju, vjenčanju i drugom važnom događaju u užoj porodici;
- 14) odlazak u sud ili drugi organ radi ostvarivanja svojih prava;
- 15) izlazak radi obavljanja neodložnog i drugog važnog posla.

Uslovi i način ostvarivanja pogodnosti

Član 33

Pogodnosti iz člana 32 ovog zakona, odobravaju se zatvoreniku na osnovu procjene bezbjednosti, ponašanja tokom izdržavanja kazne i postignutog stepena realizacije programa tretmana i reintegracije zatvorenika.

Pogodnosti iz člana 32 stav 1 tač. 1, 2, 3, 11, 12 i 13 ovog zakona, na molbu zatvorenika, a po pribavljenom mišljenju ili na predlog lica koje rukovodi zatvorom, odobrava starješina Uprave.

Pogodnosti iz člana 32 stav 1 tač. 4 do 10 i tač. 14 i 15 ovog zakona, na molbu zatvorenika ili po sopstvenoj ocjeni, odobrava lice koje rukovodi zatvorom.

Uz molbu za odobravanje pogodnosti iz člana 32 stav 1 tač. 11 do 15 ovog zakona, zatvorenik prilaže dokumentaciju u vezi razloga zbog kojeg traži izlazak.

Pogodnosti iz člana 32 stav 1 tač. 11 do 15 ovog zakona, odobravaju se u trajanju do tri dana neprekidno, sa nadzorom ili bez nadzora službenika obezbjeđenja, po pravilu, o trošku zatvorenika.

Pogodnosti iz člana 32 stav 1 tač. 1, 2 i 3 ovog zakona zatvorenik koristi u svom mjestu prebivališta, odnosno mjestu prebivališta uže porodice.

Prilikom korišćenja pogodnosti iz člana 32 stav 1 tač. 1, 2 i 3 i tač. 12 do 15 ovog zakona, zatvorenik je dužan da se javi policiji.

U slučaju da zatvorenik koji koristi pogodnosti iz člana 32 stav 1 tač. 1, 2 i 3 i tač. 11 do 15 ovog zakona, neopravdano kasni u trajanju dužem od osam časova od isteka vremena za korišćenje pogodnosti, starješina Uprave izdaje naredbu za izdavanje potjernice.

Bliži uslovi i način ostvarivanja pogodnosti iz člana 32 ovog zakona, kao i način njihovog korišćenja, propisuju se Pravilnikom o kućnom redu.

Legitimacija zatvorenika

Član 34

Prilikom korišćenja pogodnosti iz člana 32 stav 1 tač. 1, 2 i 3 i tač. 11

do 15 ovog zakona, Uprava zatvoreniku izdaje legitimaciju.

Sadržinu i obrazac legitimacije iz stava 1 ovog člana, propisuje Ministarstvo.

Kratak izlazak iz zatvora uz pratnju

Član 35

Ukoliko je to neophodno iz posebnih razloga, zatvorenik se izvodi iz zatvora uz pratnju i bez njegovog pristanka.

Prekid izvršenja kazni

Član 36

Prekid izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora može se odobriti na zahtjev zatvorenika ili člana njegove uže porodice uz njegovu saglasnost ili na predlog starješine Uprave, ako je zatvorenik:

- 1) obolio od teže akutne bolesti ili se njegova hronična bolest pogoršala, a u Upravi ne postoje uslovi za liječenje ili se nalazi na bolničkom liječenju ili postbolničkom rehabilitacionom tretmanu;
- 2) žena koja ima dijete mlađe od jedne godine života ili je trudnica.

Vrijeme prekida izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora ne uračunava se u vrijeme izvršenja kazne.

Prekid izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora odobriće se i na zahtjev državnog tužioca kad je podnio zahtjev za zaštitu zakonitosti ili kad je određen pritvor zbog osnovane sumnje da je osuđeni učinio krivično djelo.

Rješenje o prekidu izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora donosi Ministarstvo.

Izuzetno, zatvoreniku koji ima preko 50 godina života i koji je obolio od teže akutne bolesti ili se njegova hronična bolest pogoršala, zbog čega prijete smrtni ishod, može se odobriti na neodređeni vremenski period prekid izvršenja kazne zatvora, uz prethodno pribavljen nalaz i mišljenje nadležnog ljekarskog konzilijuma.

U slučaju kad je zahtjev za prekid izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora podnio zatvorenik ili član njegove uže porodice pribavlja se mišljenje starješine Uprave, a ako se zahtijeva prekid izvršenja kazne zbog liječenja pribavlja se nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke o trošku podnosioca zahtjeva.

Nalaz i mišljenje vještaka medicinske struke dostavlja se na izjašnjenje zatvoreniku, odnosno članu njegove uže porodice koji je podnio zahtjev za prekid uz saglasnost zatvorenika.

Ako je sud dozvolio odlaganje izvršenja kazne zatvora ili kazne

dugotrajnog zatvora, a osuđeni je započeo sa izdržavanjem kazne, rješenje o prekidu izvršenja kazne donosi se bez odlaganja.

Nastavljanje izvršenja kazni Član 37

Ako se u toku trajanja prekida izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora utvrdi da su prestali razlozi zbog kojih je prekid bio odobren ili to zahtijevaju razlozi bezbjednosti ili ponašanje zatvorenika, Ministarstvo donosi rješenje o nastavljanju izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora, osim u slučaju kad je prekid izvršenja kazne odobren na zahtjev državnog tužioca.

Rješenje iz stava 1 ovog člana, dostavlja se policiji radi izvršenja.

Prostorija za boravak Član 38

Zatvoreniku se obezbjeđuje smještaj u zatvoru koji mora biti u skladu sa odgovarajućim higijenskim i klimatskim uslovima.

Prostorija u kojoj zatvorenici borave mora imati najmanje 4 m² prostora po zatvoreniku i dovoljnu količinu prirodnog i vještačkog osvjetljenja potrebnog za rad i čitanje, kao i grijanje i ventilaciju.

Prostorija iz stava 2 ovog člana, ne smije biti vlažna i mora biti opremljena odgovarajućim sanitarnim

instalacijama i drugim uređajima koji su neophodni za održavanje lične higijene.

Aktivnosti na otvorenom prostoru Član 39

Zatvoreniku se obezbjeđuje rekreacija radi održavanja zdravlja i boravak najmanje dva časa dnevno na otvorenom prostoru tokom slobodnog vremena.

Prostor iz stava 1 ovog člana mora biti na odgovarajući način zaštićen od loših vremenskih uslova. Način sprovođenja aktivnosti iz stava 1 ovog člana, propisuje se Pravilnikom o kućnom redu.

Higijena Član 40

Higijena zatvorenika i higijena prostorija u kojima zatvorenici borave, kao i drugih prostorija u Upravi mora se redovno održavati.

Radi higijene zatvorenika i higijene prostorija iz stava 1 ovog člana, zatvorenicima mora biti obezbjeđena dovoljna količina hladne i tople vode i odgovarajuća toaletna sredstva i sredstva za čišćenje. Prostorije i uređaji za ličnu higijenu moraju da obezbijede dovoljno privatnosti i da budu održavani i čisti.

Zatvoreniku se može naložiti da radi poslije radnog vremena, do

dva časa dnevno, na održavanju higijene u zatvoru, pri čemu vršenje tih aktivnosti ne smije biti na uštrb vremena predviđenog za odmor.

Generalno čišćenje prostorija iz stava 1 ovog člana vrši se najmanje jednom mjesečno, a po potrebi i više puta.

Rad i druge aktivnosti **Član 41**

Rad, aktivnosti u slobodno vrijeme, stručne obuke i obrazovanje, kao i druge aktivnosti u toku radnog vremena zatvorenici obavljaju zajedno.

Zatvorenik može provoditi slobodno vrijeme sa drugim zatvorenici.

U zavisnosti od uslova u zatvoru u pogledu prostora, kadra i organizacije starješina Uprave može uvesti posebna pravila za učesće u zajedničkim aktivnostima.

Zajedničke aktivnosti zatvorenika u toku radnog i slobodnog vremena mogu biti ograničene ako:

- 1) postoji opasnost od negativnog uticaja na drugog zatvorenika;
- 2) se vrši ispitivanje ličnosti zatvorenika, u skladu sa članom 28 ovog zakona;
- 3) to nalaže održavanje bezbjednosti i reda u zatvoru.

Opremanje prostorije u kojoj zatvorenik boravi njegovim stvarima

Član 42

Zatvoreniku će biti dozvoljeno da opremi prostoriju u kojoj boravi svojim stvarima, u skladu sa Pravilnikom o kućnom redu.

Zabranjeno je opremanje prostorije iz stava 1 ovog člana, uređajima i predmetima koji onemogućavaju vršenje nadzora nad prostorijom ili koji ugrožavaju bezbjednost ili red u zatvoru na bilo koji način.

Odjeća **Član 43**

Zatvorenik ima pravo na odgovarajuću radnu odjeću, obuću i opremu potrebnu za rad koji obavlja.

Zatvoreniku koji ne može da radi, a nema sredstava za nabavku sopstvene odjeće, Uprava će obezbijediti adekvatnu odjeću.

Bliži izgled odjeće koju nose zatvorenici propisuje se Pravilnikom o kućnom redu.

Ishrana **Član 44**

Zatvorenik ima pravo na tri obroka dnevno, u skladu sa aktom o tablicama ishrane, koji su primjereni njegovoj starosnoj dobi, zdravlju, kao i vjerskim i kulturnim potrebama.

Doktor medicine koji je zaposlen

u Upravi (u daljem tekstu: zatvorski ljekar) svakog dana provjerava kvalitet hrane, o čemu daje mišljenje koje unosi u knjigu zapažanja o kvalitetu hrane i, ako je potrebno, preduzima i predlaže odgovarajuće mjere.

Zatvorenik koji obavlja teže fizičke poslove ili poslove pod naročito teškim uslovima, zatvorenik koji je bolestan, kao i zatvorenica trudnica ili porodilja imaju pravo na ishranu koju im je preporučio zatvorski ljekar.

Način posluživanja hrane u zatvoru vrši se u skladu sa Pravilnikom o kućnom redu.

Akt o tablicama ishrane iz stava 1 ovog člana, propisuje organ državne uprave nadležan za poslove zdravlja.

Saradnja sa Institutom za javno zdravlje

Član 45

Zatvorski ljekar je dužan da saraduje sa Institutom za javno zdravlje, radi obavljanja kontrole i nadzora nad količinom, kvalitetom hrane i vode, pripremom i serviranjem hrane i pića, higijenom i čistoćom zatvora i zatvorenika, sanitarijama, grijanjem, osvjjetljenjem i ventilacijom zatvora, urednošću, čistoćom odjeće i posteljine zatvorenika.

Kupovina prehrambenih i drugih proizvoda

Član 46

Zatvorenik može unutar zatvora da kupuje prehrambene i druge proizvode, od novca sa zatvorskog depozita. Uprava će obezbijediti vrste proizvoda iz stava 1 ovog člana, uzimajući u obzir uobičajne potrebe zatvorenika.

Prema nalogu zatvorskog ljekara, zatvoreniku može biti djelimično ili u cjelosti zabranjeno da kupuje pojedine prehrambene ili druge proizvode, ukoliko postoji opasnost da bi mogli negativno uticati na njegovo zdravlje.

Zdravstvena zaštita

Član 47

Zatvorenik ima pravo na zdravstvenu zaštitu, u skladu sa zakonom.

Na prava zatvorenika u vezi sa ostvarivanjem zdravstvene zaštite shodno se primjenjuje zakon kojim se uređuju prava pacijenata.

Zdravstvena zaštita zatvorenika ostvaruje se u Upravi, koji je dužan da obezbijedi uslove u pogledu prostora, kadra i opreme, u skladu sa propisima kojima se uređuje zdravstvena zaštita.

Zatvorenik koji zdravstvenu zaštitu ne može ostvariti u Upravi, ostvaruje je u zdravstvenoj ustanovi, u skladu sa zakonom.

Zdravstvena zaštita iz stava 4 ovog

člana, ostvaruje se uz legitimaciju zatvorenika iz člana 34 ovog zakona.

Vrijeme provedeno na liječenju van Uprave uračunava se u vrijeme izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora, osim u slučaju prekida izvršenja kazne, u skladu sa ovim zakonom.

Lice koje rukovodi zatvorom može, uz saglasnost zatvorskog ljekara, odobriti zatvoreniku da se liječi u zdravstvenoj ustanovi koja nema zaključen ugovor sa Fondom za zdravstveno osiguranje Crne Gore.

Sredstva za zdravstvenu zaštitu zatvorenika

Član 48

Sredstva za zdravstvenu zaštitu zatvorenika obezbjeđuju se u skladu sa zakonom.

Kad zatvorenik, u skladu sa ovim zakonom, ostvari pravo na zdravstvenu zaštitu u ustanovi koja nema zaključen ugovor sa Fondom za zdravstveno osiguranje Crne Gore, troškovi liječenja, prevoza i obezbjeđenja zatvorenika padaju na njegov teret.

Ljekarski pregledi

Član 49

Pružanje zdravstvene zaštite zatvoreniku obezbjeđuje se putem redovnih ljekarskih pregleda i ljekarskih pregleda po potrebi.

Zatvorski ljekar dužan je da svakodnevno obilazi i, po potrebi, pregleda sve bolesne zatvorenike, zatvorenike koji su prijavili bolest ili povredu, zatvorenike u samici i zatvorenike čije stanje zahtijeva posebnu njegu.

Zatvorski ljekar dužan je da licu koje rukovodi zatvorom odmah prijavi postojanje bolesti, odnosno povrede kod zatvorenika koja zahtijeva posebno ispitivanje i specijalističku zdravstvenu zaštitu.

Zatvorenik za koga postoji sumnja ili je utvrđeno da boluje od infektivne ili zarazne bolesti mora odmah biti izolovan i podvrgnut liječenju.

Zdravstvena zaštita zatvorenica

Član 50

Uprava će za zatvorenice obezbijediti pružanje zdravstvene zaštite reproduktivnog zdravlja, u skladu sa zakonom.

Trudnicama i porodiljama koje izdržavaju kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora može se obezbijediti posebna prostorija radi obezbjeđivanja dodatne njege.

Zatvorenica se upućuje na porođaj u zdravstvenu ustanovu čije usluge su obuhvaćene obaveznim zdravstvenim osiguranjem.

Na zahtjev zatvorenice, lice koje rukovodi zatvorom može joj odobriti da se rodi u zdravstvenoj ustanovi čije usluge nijesu obuhvaćene obaveznim zdravstvenim osiguranjem.

U slučaju iz stava 4 ovog člana, troškovi porođaja, prevoza i obezbjeđenja zatvorenice porodilje padaju na njen teret.

Zatvorenici porodilji uz koju je i novorođenče obezbjeđuju se posebni uslovi za potrebnu njegu i uslovi za odgajanje djeteta.

Uslove iz stava 6 ovog člana, propisuje organ državne uprave nadležan za poslove rada i socijalnog staranja, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za poslove zdravlja.

Odbijanje medicinskog tretmana **Član 51**

Zatvorenik ima pravo da bude obaviješten o svom medicinskom tretmanu.

Zatvorenik može da odbije pružanje zdravstvene zaštite, u skladu sa posebnim zakonom.

U slučaju iz stava 2 ovog člana, zatvorski ljekar organizuje konstantno praćenje zdravstvenog stanja i vitalnih funkcija zatvorenika, i o tome svakodnevno obavještava lice koje rukovodi zatvorom.

Ako zatvorenik odbijanjem uzimanja hrane ili tečnosti dovede svoj život u opasnost, prema njemu se mogu, i bez njegovog pristanka, primijeniti odgovarajuće medicinske mjere, po nalogu zatvorskog ljekara.

Mjere iz stava 4 ovog člana, mogu

se izvršiti isključivo po naredbi lica koje rukovodi zatvorom i pod nadzorom zatvorskog ljekara, osim u slučaju pružanja prve pomoći kad se ne može na vrijeme stupiti u kontakt sa zatvorskim ljekarom i licem koje rukovodi zatvorom i gdje bi svako odlaganje predstavljalo opasnost po život zatvorenika.

Uslovi smještaja i zdravstveno stanje **Član 52**

Kad smatra da uslovi u kojima zatvorenik izdržava kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora nepovoljno utiču ili mogu uticati na njegovo fizičko ili mentalno zdravlje, zatvorski ljekar o tome obavještava lice koje rukovodi zatvorom.

Informacije o zdravstvenom stanju **Član 53**

Zatvorenik ima pravo uvida u svoj zdravstveni karton, kao i da dobije kopiju medicinske dokumentacije o svom trošku.

Sa podacima o zdravstvenom stanju zatvorenika postupa se u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava pacijenata.

Smrt zatvorenika **Član 54**

Ako zatvorenik umre u zatvoru, smrt se utvrđuje u skladu sa po-

sebnim zakonom.

O smrti zatvorenika Uprava, bez odlaganja, obavještava članove uže porodice, sud iz člana 14 ovog zakona i državno tužilaštvo, a ukoliko je zatvorenik stranac obavještava se diplomatsko-konzularno predstavništvo države porijekla, odnosno države ili organizacije koja štiti njegove interese.

U slučaju da porodica umrlog zatvorenika ne prihvati da izvrši sahranu ili zatvorenik nema užu porodicu, umrli zatvorenik će se sahraniti o trošku Uprave na mjesnom groblju opštine u kojoj se zatvor nalazi, vodeći računa o dostojanstvu umrlog i uz poštovanje vjerskih i drugih običaja.

Rad zatvorenika

Član 55

Zatvorenik tokom izdržavanja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora ima pravo i obavezu da radi. Zatvorenik se tokom izdržavanja kazne zatvora podstiče da radi.

Vrsta posla određuje se u skladu sa potrebama zatvorenika, programom tretmana i reintegracije zatvorenika, zdravstvenim stanjem, stečenim kvalifikacijama i mogućnostima Uprave.

Zatvorenik radi pod nadzorom službenika obezbjeđenja ili nadzorom drugih službenika Uprave, kao

i bez nadzora, u slučajevima propisanim ovim zakonom.

Uslove za rad zatvorenika Uprava obezbjeđuje u okviru zatvorskih aktivnosti, proizvodnje unutar zatvora, preduzetničkih aktivnosti ili zaključivanjem ugovora u skladu sa članom 58 ovog zakona.

Svrha rada

Član 56

Zatvoreniku rad ne smije biti nametnut kao oblik disciplinske kazne.

Svrha rada zatvorenika je razvijanje njegovih radnih sposobnosti, sticanje radnog iskustva i znanja, kako bi se po izdržanoj kazni omogućila bolja reintegracija u društvo.

Radni status

Član 57

Rad zatvorenika ne računa se u radni staž.

Vrijeme koje zatvorenik provede na održavanju higijene prostorije u kojoj boravi, ne uračunava se u vrijeme provedeno na radu.

Aktivnosti iz stava 2 ovog člana, zatvorenik obavlja bez naknade.

Radna mjesta, vrste poslova, uslove rada, radno vrijeme, prekovremeni rad, odmor i zaštitu na radu zatvorenika propisuje Ministarstvo.

Upućivanje zatvorenika na rad van zatvora

Član 58

Zatvorenika koji kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora izdržava u prostorijama poluotvorenog ili otvorenog tipa, Uprava može uputiti na rad van zatvora, kod poslodavca čija je djelatnost pogodna za obavljanje tog rada.

Upućivanje iz stava 1 ovog člana vrši se na osnovu ugovora koji Uprava zaključuje sa poslodavcem iz stava 1 ovog člana.

Za upućivanje zatvorenika na rad van zatvora, neophodna je pisana saglasnost zatvorenika.

Zatvorenik može povući svoju saglasnost pisanim putem ili na zapisnik kod lica koje rukovodi zatvorom.

Povlačenje saglasnosti neće se smatrati odbijanjem rada.

U slučaju iz stava 4 ovog člana, zatvorenik prestaje da radi posljednjeg dana u mjesecu koji slijedi poslije mjeseca u kojem je zatvorenik povukao saglasnost.

Zatvorenik se ne smije uputiti na rad na teškim, rizičnim ili poslovima za koje je potrebna posebna stručna kvalifikacija koju zatvorenik nema.

Ugovorom iz stava 2 ovog člana, utvrđuju se uslovi rada, naknada za rad i vrsta stručne obuke neophodne za obavljanje posla na koji se zatvorenik upućuje i druga

pitanja od značaja za rad zatvorenika.

Naknadu za rad zatvorenika, poslodavac iz stava 1 ovog člana, dužan je da uplati na račun Uprave. Bliži način i uslove za upućivanje zatvorenika na rad van zatvora, propisuje Ministarstvo.

Naknada za rad zatvorenika koji rade u zatvoru

Član 59

Zatvorenik koji radi u zatvoru ima pravo na naknadu za rad.

Naknada za rad iz stava 1 ovog člana, određuje se u visini od najmanje 30% minimalne neto zarade, u skladu sa propisima o radu.

Raspolaganje sa sredstvima zatvorenika

Član 60

Od naknade za rad iz člana 58 stav 8 i člana 59 ovog zakona, zatvoreniku se odbijaju potraživanja na osnovu izvršavanja obaveza u skladu sa zakonom, a preostali dio se uplaćuje na depozit zatvorenika.

Radno vrijeme i odmori

Član 61

Radno vrijeme zatvorenika iznosi 40 časova nedjeljno.

Vrijeme koje zatvorenik provede na stručnoj obuci ili nastavi uračunava se u radno vrijeme.

Zatvoreniku se mora omogućiti najmanje jedan dan odmora nedjeljno i dovoljno vremena za obrazovne i ostale aktivnosti.

Zatvorenik ima pravo na godišnji odmor, u skladu sa Pravilnikom o kućnom redu.

Pravo na naknadu štete zatvoreniku u slučaju povrede na radu Član 62

Ako zatvorenik pretrpi povredu ili štetu na radu ili u vezi sa radom, Uprava odnosno poslodavac kod kojeg je zatvorenik upućen na rad u skladu sa članom 58 ovog zakona, dužan je da mu nadoknadi štetu.

Shodna primjena propisa o radu i zaštiti na radu Član 63

Na uslove rada, prekovremeni rad i zaštitu na radu zatvorenika shodno se primjenjuju opšti propisi o radu i propisi kojima se uređuje zaštita na radu, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

Pravo intelektualne svojine Član 64

Zatvorenik koji za vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora stvori autorsko djelo, otkrića i tehničke inovacije, ostvaruje prava po tom osnovu u

skladu sa posebnim zakonom.

Štručna obuka i obrazovanje Član 65

Za zatvorenike koji nemaju završenu osnovnu školu, može se omogućiti da steknu osnovno obrazovanje, u skladu sa posebnim zakonom.

Radi sticanja određenih vještina i znanja, zatvoreniku se može omogućiti da stekne srednje opšte obrazovanje, stručno obrazovanje i visoko obrazovanje, kao i drugu stručnu kvalifikaciju.

Za sticanje osnovnog obrazovanja i prvu kvalifikaciju, kao i za programe obrazovanja koji se finansiraju iz javnih prihoda, a koji su obuhvaćeni godišnjim planom obrazovanja odraslih zatvorenik ne plaća troškove obrazovanja.

Radi sticanja obrazovanja iz st. 1 i 2 ovog člana, zatvoreniku se može dozvoliti izlazak van prostorija Uprave, o trošku zatvorenika.

Za nepismene zatvorenike se organizuju posebni kursevi za opismenjavanje.

Radi sprovođenja stručnih obuka, organizovanja obrazovanja iz st. 1 i 2 ovog člana i sticanja određenih vještina i znanja, obrazovanja i kvalifikacija, Uprava saraduje sa organima, ustanovama i organizacijama u čijem djelokrugu rada je njihovo sprovođenje, čiji predstavnici po odobrenju starješine Uprave mogu ulaziti u zatvor.

Uvjerenja o stečenim stručnim kvalifikacijama

Član 66

U uvjerenju o stečenim stručnim kvalifikacijama po završetku stručne obuke ili obrazovanja zatvorenika ne navodi se da su kvalifikacije stečene za vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora.

Vjerski obredi

Član 67

Zatvorenik ima pravo na vjerske obrede i učešće u vjerskim aktivnostima, u skladu sa ovim zakonom.

Radi organizovanja obreda i aktivnosti iz stava 1 ovog člana u zatvoru, Ministarstvo zaključuje sporazume sa crkvama i drugim vjerskim zajednicama.

Uprava je dužna da obezbijedi odgovarajuću prostoriju i uslove za obavljanje vjerskih obreda i aktivnosti, kao i uslove za obavljanje individualnih vjerskih obreda.

Predstavnik crkve i druge vjerske zajednice može, po odobrenju zatvorskog ljekara, da posjeti zatvorenika koji se nalazi na liječenju u Upravi ili u zdravstvenoj ustanovi.

Način organizovanja vjerskih obreda i aktivnosti zatvorenika, bliže se uređuje Pravilnikom o kućnom redu.

Zabrana učešća u vjerskim aktivnostima

Član 68

Učešće u vjerskim obredima i aktivnostima zatvoreniku može biti zabranjeno ukoliko je to neophodno zbog održavanja reda u zatvoru ili iz drugih bezbjednosnih razloga.

Predstavniku crkve i druge vjerske zajednice zabraniće se vršenje vjerskih obreda i aktivnosti u slučaju zloupotrebe ili iz bezbjednosnih razloga.

Vjerska literatura i predmeti

Član 69

Zatvoreniku će se dozvoliti posjedovanje vjerske literature i predmeta koji se koriste u vjerske svrhe. U slučaju zloupotrebe, literatura i predmeti iz stava 1 ovog člana, mogu se oduzeti od zatvorenika.

Sportske, rekreativne, kulturne i druge aktivnosti

Član 70

U zatvoru moraju biti obezbijedeni uslovi za organizovanje sportskih, rekreativnih, kulturnih i drugih aktivnosti u slobodno vrijeme, koje su od značaja za održavanje fizičkog i mentalnog zdravlja zatvorenika.

Aktivnosti iz stava 1 ovog člana, organizuju se u skladu sa programom tretmana i reintegracije zatvorenika.

Zatvorska biblioteka i nabavka knjiga i novina

Član 71

Zatvor mora imati biblioteku.

Zatvorenik ima pravo da koristi knjige iz biblioteke, uključujući stručne publikacije, propise i časopise.

Zatvorenik ima pravo da naručuje knjige, novine, časopise i strane novine, ukoliko se njihova distribucija vrši na teritoriji Crne Gore, o svom trošku, ako se na taj način ne ugrožavaju bezbjednost i svrha izdržavanja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora.

Pravo na posjete

Član 72

Zatvorenik ima pravo na posjetu od strane bračnog ili vanbračnog partnera, djece, roditelja, braće, sestara i tazbinskog srodnika u prvom stepenu srodstva, koje je označio prilikom prijema na izdržavanje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora, dva puta mjesečno, u trajanju do dva časa.

Lica iz stava 1 ovog člana, mogu posjetiti zatvorenika u grupi od po troje, pri čemu se u taj broj ne ubrajaju maloljetna djeca.

Zatvoreniku se može dozvoliti vanredna posjeta lica iz stava 1 ovog člana, kao i drugih lica, po odobrenju lica koje rukovodi zatvorom, jednom mjesečno, u trajanju od 30 minuta u grupi od po dvoje.

Zatvoreniku se može dozvoliti posebna posjeta, po odobrenju lica koje rukovodi zatvorom, ukoliko se na taj način doprinosi ostvarivanju svrhe izdržavanja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora i reintegraciji zatvorenika u društvo ili ukoliko ta posjeta služi za rješavanje ličnih, pravnih ili poslovnih pitanja koja zatvorenik ne može riješiti pisanim putem ili posredstvom trećeg lica ili koja se ne mogu odložiti do otpuštanja zatvorenika iz zatvora, dva puta mjesečno u trajanju od 30 minuta.

Bliži način ostvarivanja prava zatvorenika na posjete, propisuje se Pravilnikom o kućnom redu.

Posjete branioca, punomoćnika, notara i predstavnika nevladinih organizacija

Član 73

Zatvorenik ima pravo na posjete branioca, punomoćnika, notara i predstavnika nevladine organizacije koja se bavi zaštitom ljudskih prava zatvorenika, na osnovu sporazuma o saradnji.

Prilikom posjeta lica iz stava 1 ovog člana, neće se vršiti pregled sadržaja dokumentacije koju ta lica donesu sa sobom.

Izuzetno, ako je to neophodno za vođenje krivičnog postupka ili iz razloga bezbjednosti, na osnovu odluke suda, izvršiće se pregled sadržaja dokumentacije iz stava 2 ovog člana.

Posjete lica iz stava 1 ovog člana, vrše se pod nadzorom službenika obezbjeđenja, osim posjeta branioca i predstavnika nevladinih organizacija koje se bave zaštitom ljudskih prava zatvorenika, koje su pod vizuelnim nadzorom.

Porodična posjeta u posebnim prostorijama

Član 74

Pored posjeta iz člana 72 ovog zakona, zatvorenik ima pravo na porodičnu posjetu od strane bračnog ili vanbračnog partnera i djece, koja se obavlja u posebnoj za to namijenjenoj prostoriji, bez nadzora, jednom mjesečno u trajanju do tri časa.

Prostorija iz stava 1 ovog člana, mora biti dovoljno prostrana, klimatizovana, sa potrebnim namještajem, kupatilom i prilagođena za boravak djece.

Bliži izgled prostorija iz stava 2 ovog člana, propisuje se Pravilnikom o kućnom redu.

Posjete za strance

Član 75

Zatvorenik koji je stranac, pored prava na posjetu lica iz čl. 72, 73 i 74 ovog zakona, ima pravo na posjetu predstavnika diplomatsko-konzularnog predstavništva države porijekla, odnosno države ili organizacije koja štiti njegove interese.

Nadzor nad posjetama

Član 76

Nadzor nad posjetama zatvoreniku vrši službenik obezbjeđenja, ukoliko ovim zakonom nije drukčije propisano.

Zabrana i prekid posjeta

Član 77

Starješina Uprave može zabraniti posjete zatvoreniku, ukoliko:

- 1) je ugrožena bezbjednost ili su nastupile druge vanredne okolnosti u zatvoru;
- 2) postoji opasnost da posjetioци mogu negativno uticati na zatvorenika.

Službenik obezbjeđenja prekinuće posjetu u slučaju unošenja stvari čije držanje i upotreba nijesu dozvoljeni u zatvoru ili narušavanja reda u prostorijama za posjete.

Službenik obezbjeđenja neće dozvoliti posjetu u slučaju da posjetilac narušava red na prijavnici Uprave ili pokuša da unese stvari čije držanje i upotreba nijesu dozvoljeni u zatvoru. U slučaju iz st. 2 i 3 ovog člana, starješina Uprave može posjetiocu zabraniti ulazak u Upravu u trajanju do jedne godine.

Dopisivanje

Član 78

Zatvorenik ima pravo da se dopisuje, o svom trošku. Zatvorenik

prima i šalje pisane pošiljke preko Uprave.

Zatvoreniku se može uskratiti prijem i slanje pisanih pošiljki samo na osnovu odluke suda.

Zatvorenik ima pravo da odmah, pisanim putem obavijesti užu porodicu ili diplomatsko-konzularno predstavništvo države porijekla, odnosno države koja štiti njegove interese ili organizaciju koja štiti njegove interese o teškom oboljenju ili o premještanju u drugi zatvor, a ukoliko nije u mogućnosti da to sam uradi, o tome ih obavještava Uprava.

Kontrola pisanih pošiljki

Član 79

Kontrolu pisanih pošiljki koje zatvorenik prima ili šalje vrši lice koje rukovodi zatvorom. Kontrola iz stava 1 ovog člana, ne podrazumijeva čitanje pisanog sadržaja.

Izuzetno, neće se vršiti kontrola pisanih pošiljki između zatvorenika i branioca, državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave u Crnoj Gori, Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, diplomatsko-konzularnog predstavništva strane države, Evropskog parlamenta, Evropskog suda za ljudska prava, Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja i Evropske komisije za ljudska prava.

Pisane pošiljke iz stava 3 ovog člana, šalju se primaocu i uručuju zatvoreniku, bez odlaganja.

Bliži način primanja i slanja pisanih pošiljki iz člana 78 stav 2 ovog zakona i kontrole primanja i slanja pisanih pošiljki iz stava 1 ovog člana, uređuje se Pravilnikom o kućnom redu.

Čuvanje pisanih pošiljki i bilješki

Član 80

Pisane pošiljke i bilješke koje zatvorenik sačini u zatvoru mogu se predati na čuvanje sa njegovim ličnim stvarima.

Korišćenje telefona

Član 81

Zatvorenik ima pravo da koristi zatvorski telefon na način propisan Pravilnikom o kućnom redu. Troškove telefoniranja snosi zatvorenik.

Telefonski razgovori zatvorenika mogu, iz razloga bezbjednosti, biti pod vizuelnim nadzorom, u skladu sa zakonom.

U prostorijama otvorenog tipa zatvorenik može koristiti svoj mobilni telefon.

Paketi

Član 82

Zatvorenik ima pravo da prima i šalje pakete.

Zatvorenik ima pravo da prima pakete težine do 5kg, sa stvarima za ličnu upotrebu, jednom mjesečno. Paket ne može da sadrži hranu.

Kontrolu sadržine paketa vrše službenici obezbjeđenja u prisustvu zatvorenika kome je paket namijenjen.

Stvari čije držanje i upotreba nisu dozvoljeni u zatvoru, vratiće se pošiljaocu o trošku zatvorenika, o čemu će se obavijestiti zatvorenik.

Bliži način prijema, slanja i kontrole paketa propisuju se Pravilnikom o kućnom redu.

Držanje stvari

Član 83

Zatvorenik kod sebe može držati samo stvari čije su držanje i upotreba dozvoljeni u zatvoru, u skladu sa Pravilnikom o kućnom redu.

Stvari čije držanje i upotreba nisu dozvoljeni u zatvoru čuvaju se u odgovarajućim prostorijama zatvora, a u slučaju da se među stvarima zatvorenika nađe stvar koju je neophodno uništiti, ta stvar se uništava, o čemu se zatvorenik obavještava.

O uništenju stvari iz stava 2 ovog člana, vodi se posebna evidencija.

Zatvorska prodavnica

Član 84

Zatvor mora imati prostoriju za prodaju prehrambenih i drugih

proizvoda (u daljem tekstu: zatvorska prodavnica).

Vrste proizvoda, način na koji se vrši kupovina i radno vrijeme zatvorske prodavnice, propisuju se Pravilnikom o kućnom redu.

Novac

Član 85

Novac koji zatvorenik ima kod sebe prilikom prijema na izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora, novac koji zaradi radom u zatvoru ili van zatvora, kao i novac koji dobije za vrijeme izdržavanja kazne, mora se položiti na depozit zatvorenika.

Nepotrošeni dio novca sa depozita zatvorenika isplaćuje se zatvoreniku, prilikom otpuštanja iz zatvora. Bliži način raspolaganja novcem sa depozita zatvorenika, propisuju se Pravilnikom o kućnom redu.

Pravna pomoć

Član 86

Uprava je dužna da omogući pružanje pravne pomoći zatvoreniku radi zaštite njegovih prava utvrđenih ovim zakonom.

Pretres

Član 87

U slučaju kad postoji opasnost po bezbjednost i red u zatvoru, kao i u drugim opravdanim slučajevima kad se procijeni da je to potrebno,

može se izvršiti pretres zatvorenika, njegovih stvari i prostorija u kojima boravi.

U slučaju kad postoji sumnja da zatvorenik u tjelesnim otvorima drži stvari čije držanje i upotreba nijesu dozvoljeni u zatvoru, pretres zatvorenika uključuje skidanje odjeće i pregled njegovih tjelesnih otvora.

Pretres iz st. 1 i 2 ovog člana, vrši se u skladu sa članom 24 ovog zakona.

Kad ocijeni da je to potrebno, starješina Uprave može izdati naredbu za opšti pretres zatvorenika, njihovih stvari i prostorija u kojima borave.

Lice koje rukovodi zatvorom, najmanje jednom godišnje, narediće opšti pretres zatvorenika, njihovih stvari i prostorija u kojima borave, nakon čega će u pisanoj formi o tome obavijestiti starješinu Uprave. Prilikom pretresa, vodi se računa o poštovanju dostojanstva zatvorenika.

O izvršenom pretresu sačinjava se službena zabilješka koja se dostavlja licu koje rukovodi zatvorom.

Posebne mjere predostrožnosti

Član 88

U slučaju kad postoji opasnost od bjekstva, napada na lica ili imovinu, samoubistva ili samopovređivanja ili postoji sumnja na postojanje zaraznih bolesti, korišćenje

alkohola, opojnih droga ili drugih psihoaktivnih supstanci ili iz drugih opravdanih razloga propisanih zakonom, prema zatvoreniku se mogu preduzeti posebne mjere predostrožnosti, i to:

- 1) oduzimanje i zadržavanje stvari čije držanje i upotreba nijesu zabranjeni;
- 2) posmatranje u toku noći;
- 3) odvajanje od ostalih zatvorenika;
- 4) usamljenje;
- 5) uskraćivanje ili ograničavanje aktivnosti na otvorenom;
- 6) testiranje na zarazne bolesti, alkohol, opojne droge ili druge psihoaktivne supstance;
- 7) zatvaranje u posebno obezbijeđenu prostoriju.

Naredbu za uvođenje mjera iz stava 1 ovog člana, izdaje lice koje rukovodi zatvorom ili lice koje on ovlasti, o čemu se obavještava starješina Uprave.

Mjere predostrožnosti iz stava 1 tač. 2 i 3 ovog člana, mogu se preduzeti i na zahtjev zatvorenika.

Zatvoreniku prema kome su preduzete mjere predostrožnosti iz stava 1 tač. 4, 6 i 7 ovog člana, omogućiće se posjeta zatvorskog ljekara.

U slučaju kad se zatvorenik prema kome treba preduzeti mjere predostrožnosti iz stava 1 tač. 4, 6 i 7 ovog člana, nalazi na liječenju ili je njegovo mentalno stanje razlog za

primjenu tih mjera, prije njihovog preduzimanja neophodno je pribaviti mišljenje zatvorskog ljekara.

U slučaju iz stava 5 ovog člana, ukoliko je iz razloga hitnosti neophodno odmah preduzeti propisanu mjeru, mišljenje zatvorskog ljekara će se pribaviti naknadno.

O preduzetim mjerama predostrožnosti u Upravi se vodi posebna evidencija.

Bliži način izvršavanja mjera iz stava 1 ovog člana i izgled prostorija u kojima se izvršavaju mjere iz stava 1 tač.

4 i 7 ovog člana, propisuje Ministarstvo.

Usamljenje

Član 89

Mjera predostrožnosti usamljenje može se preduzeti prema zatvoreniku koji uporno ometa redovan rad i život u Upravi i prema kome izrečenim disciplinskim mjerama nije postignuta svrha disciplinskog kažnjavanja, a on predstavlja ozbiljnu opasnost po druge zatvorenike i bezbjednost u zatvoru.

Mjera iz stava 1 ovog člana može se primjenjivati neprekidno najduže šest mjeseci u toku jedne godine.

Zatvoreniku prema kome je preduzeta mjera iz stava 1 ovog člana, uskraćuje se kontakt sa drugim zatvorenicima za vrijeme njenog trajanja.

Tokom trajanja mjere iz stava 1 ovog člana, zatvoreniku se dozvoljava boravak najmanje dva časa dnevno van zatvorenog prostora.

Izvršenje mjere iz stava 1 ovog člana, prekinuće se kad zatvorski ljekar utvrdi da dalje izvršenje mjere negativno utiče na zdravlje zatvorenika ili kad se ocijeni da su prestali razlozi zbog kojih je mjera preduzeta.

Testiranje na zarazne bolesti, alkohol, opojne droge ili druge psihoaktivne supstance

Član 90

Kad postoji sumnja na postojanje zaraznih bolesti, zatvorenik će se izolovati i testirati u skladu sa posebnim zakonom.

Kad postoji sumnja da zatvorenik koristi alkohol, opojne droge ili druge psihoaktivne supstance, testiranje se vrši pomoću odgovarajućih sredstava i metoda za utvrđivanje prisustva alkohola, opojnih droga ili drugih psihoaktivnih supstanci kod zatvorenika.

Zatvaranje u posebno obezbijeđenu prostoriju

Član 91

Mjera predostrožnosti zatvaranje u posebno obezbijeđenu prostoriju može se preduzeti ukoliko postoji opasnost da će zatvorenik izvršiti samoubistvo ili samopovređivanje.

Mjera iz stava 1 ovog člana, može se primjenjivati najduže do 48 časova.

U slučaju iz stava 1 ovog člana, lice koje rukovodi zatvorom formira tim stručnjaka koji će ispitati slučaj i predložiti mjere radi otklanjanja uzroka koji su doveli zatvorenika u takvo stanje.

Hvatanje odbjeglog zatvorenika

Član 92

Briše se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti, "Sl. list CG", br. 18/19)

Korišćenje tuđih sredstava veze i prevoznih sredstava

Član 93

Briše se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti, "Sl. list CG", br. 18/19)

Održavanje reda i bezbjednosti u saradnji sa policijom

Član 94

Briše se. (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti, "Sl. list CG", br. 18/19)

Priprema za otpuštanje

Član 95

U svrhu pripreme za otpuštanje iz zatvora, zatvorenik može biti premješten iz prostorija zatvorenog tipa u prostorije poluotvorenog ili otvorenog tipa.

Prilikom pripreme za otpuštanje iz zatvora, zatvoreniku se daju savjeti u vezi njegovih ličnih, finansijskih i socijalnih pitanja i obezbjeđuje spisak organa i ustanova nadležnih sa socijalnu pomoć i zapošljavanje.

Zatvoreniku koji se nalazi na izdržavanju kazne zatvora u trajanju dužem od šest mjeseci ili kazne dugotrajnog zatvora, a kojem je do redovnog isteka te kazne ostalo najviše tri mjeseca može se radi pripreme za otpuštanje iz zatvora dozvoliti izlazak iz zatvora u trajanju najduže tri dana.

Pomoć nakon otpuštanja

Član 96

Ako je zatvoreniku potrebna pomoć nakon otpuštanja iz zatvora, Uprava će uz njegov pristanak, prije otpuštanja iz zatvora, o tome obavijestiti centar za socijalni rad.

Otpuštanje

Član 97

Zatvorenik se otpušta iz zatvora onog dana kad mu ističe kazna zatvora ili kazna dugotrajnog za-

tvora. Otpuštanje iz zatvora vrši se u jutarnjim časovima, a najkasnije do 12 časova.

Ako posljednji dan izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora pada u nedjelju, državni, vjerski ili drugi praznik, otpuštanje zatvorenika iz zatvora vrši se u subotu ili posljednjeg radnog dana koji prethodi državnom, vjerskom ili drugom prazniku u skladu sa zakonom.

Ako je zatvorenik stranac, Uprava o njegovom otpuštanju obavještava policiju.

Zatvorenik se oslobađa rada i ostalih aktivnosti najmanje tri dana prije dana otpuštanja iz zatvora.

Izuzetno od st. 1 i 2 ovog člana, u slučaju kad se zatvorenik otpušta sa izdržavanja kazne na osnovu odluke o pomilovanju, rješenja o amnestiji ili rješenja o apsolutnoj zastarjelosti izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora, otpuštanje se vrši najkasnije u roku od 24 časa po prijemu odluke, odnosno rješenja.

Zdravstveni pregled prilikom otpuštanja

Član 98

Zatvorski ljekar će zatvorenika pregledati najkasnije tri dana prije otpuštanja iz zatvora, o čemu sačinjava izvještaj, a podaci o zdravlju i fizičkoj sposobnosti zatvorenika unose se u njegov zdravstveni karton.

Ukoliko se prilikom pregleda iz stava 1 ovog člana utvrdi da su za-

tvoreniku potrebni lijekovi, prilikom otpuštanja zatvorenik dobija potrebnu količinu lijekova za tri dana.

Ukoliko je zatvorenik, u vrijeme kad se otpušta sa izvršenja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora, teško tjelesno ili duševno bolestan i usljed toga nesposoban za putovanje, Uprava će ga smjestiti u najbližu zdravstvenu ustanovu čije usluge su obuhvaćene obavezanim zdravstvenim osiguranjem.

Otpusni list

Član 99

Prilikom otpuštanja iz zatvora, zatvoreniku se uručuje otpusni list koji sadrži njegove lične podatke, datum prijema u zatvor, datum otpuštanja iz zatvora i, po potrebi, datum kad zatvorenik mora da se javi policiji.

Otpusni list služi kao dokaz o identitetu zatvorenika, ukoliko nema ličnu kartu, pasoš ili drugu javnu ispravu iz koje se može utvrditi njegov identitet dok ne stigne u mjesto svog prebivališta ili boravišta.

Otpusni list dostavlja se sudu iz člana 14 ovog zakona, policiji, centru za socijalni rad i Ministarstvu.

Vraćanje stvari prilikom otpuštanja

Član 100

Prilikom otpuštanja iz zatvora, zatvoreniku se vraćaju stvari koje su čuvane u Upravi.

Troškovi prevoza nakon otpuštanja Član 101

Ukoliko zatvorenik prilikom otpuštanja iz zatvora nema sopstvenih sredstava, Uprava će mu platiti troškove prevoza (autobusom ili željeznicom) do mjesta njegovog prebivališta, odnosno boravišta, a zatvoreniku koji je stranac do graničnog prelaza ili aerodroma.

2. Disciplinska i materijalna odgovornost zatvorenika

Osnov disciplinske odgovornosti Član 102

Zatvorenik je disciplinski odgovoran za povrede odredaba ovog zakona i Pravilnika o kućnom redu. Odgovornost zatvorenika za krivično djelo ili prekršaj ne isključuje disciplinsku odgovornost.

Zabrana ponovnog vođenja disciplinskog postupka Član 103

Protiv zatvorenika koji je u disciplinskom postupku oglašen odgovornim ili je oslobođen disciplinske odgovornosti, ne može se povodom istog disciplinskog prekršaja pokrenuti novi disciplinski postupak.

Disciplinski prekršaj Član 104

Disciplinski prekršaji zatvorenika mogu biti lakši i teži.

Lakši disciplinski prekršaji Član 105

Lakši disciplinski prekršaji zatvorenika su:

- 1) narušavanje reda i mira u zatvoru;
- 2) posjedovanje ili uzimanje lijekova bez odobrenja zatvorskog ljekara;
- 3) pripremanje hrane u prostorijama koje nijesu namijenjene za tu svrhu;
- 4) dolaženje bez najave i obraćanje bez odobrenja starješini Uprave, pomoćniku starješine Uprave, licu koje rukovodi zatvorom, službeniku obezbjeđenja ili drugim licima;
- 5) držanje novca kod sebe;
- 6) zanemarivanje i izbjegavanje radnih obaveza;
- 7) neuredno održavanje prostorija u kojima zatvorenici borave i lične higijene;
- 8) podstrekavanje drugog zatvorenika na izvršenje lakšeg disciplinskog prekršaja;
- 9) vrijeđanje, klevetanje ili nepriстойno ponašanje prema drugom zatvoreniku;
- 10) kretanje ili boravak u nedozvoljenom prostoru.

Teži disciplinski prekršaji Član 106

Teži disciplinski prekršaji zatvorenika su:

- 1) zagađivanje prostorije u kojoj zatvorenik boravi, kao i drugih prostorija u zatvoru i znatnije zanemarivanje kolektivne i lične higijene;
- 2) ugrožavanje svog zdravlja samopovređivanjem, tetoviranjem ili na drugi način, osim u slučajevima izazvanim psihičkim smetnjama;
- 3) posjedovanje ili uzimanje sedativa, steroida ili drugih sličnih supstanci;
- 4) vrijeđanje, klevetanje ili nepriстойno ponašanje prema zaposlenima u Upravi ili drugom licu;
- 5) kretanje ili boravak u zabranjenoj zoni;
- 6) bavljenje kockom;
- 7) podučavanje o načinu izvršenja krivičnih djela prenošenjem ličnog iskustva ili na drugi način;
- 8) neprijavlivanje, odnosno neobjavlivanje policiji prilikom korišćenja pogodnosti van zatvora;
- 9) neopravdano kašnjenje nakon korišćenja pogodnosti iz člana 32 stav 1 tač. 1, 2, 3 i tač. 11 do 15 ovog zakona;
- 10) uzastopno ponavljanje tri disciplinska prekršaja u četiri mjeseca;
- 11) nedozvoljena trgovina i razmjena stvari i predmeta;
- 12) izrađivanje ili posjedovanje stvari čije držanje i upotreba u zatvoru nijesu dozvoljeni;
- 13) prevara ili obmanjivanje zatvorenika, službenika obezbjeđenja ili drugih zaposlenih u Upravi;
- 14) odbijanje testiranja na zarazne bolesti, alkohol, opojne droge ili druge psihoaktivne supstance;
- 15) nepostupanje po usmenoj ili drugoj naredbi, u skladu sa ovim zakonom;
- 16) učestvovanje u tuči ili nanošenju tjelesnih povreda;
- 17) zadržavanje drugog zatvorenika protiv njegove volje;
- 18) krađa;
- 19) oštećenje ili uništavanje tuđe imovine;
- 20) oštećenje ili uništavanje prostorije u kojoj zatvorenik boravi i drugih prostorija u zatvoru;
- 21) iznuda;
- 22) ucjenjivanje;
- 23) pripremanje ili organizovanje pobune zatvorenika ili učestvovanje u pobuni;
- 24) sprječavanje ili učestvovanje u grupi koja sprječava službenika obezbjeđenja u vršenju službene radnje pružanjem aktivnog ili pasivnog otpora;
- 25) pozivanje zatvorenika na aktivan ili pasivan otpor;
- 26) nasilničko ponašanje;
- 27) izrađivanje, nabavljanje i posjedovanje oružja i sredstava namijenjenih za ugrožavanje života i tijela;
- 28) neovlašćeno nabavljanje, pos-

jedovanje i uzimanje alkohola, opojnih droga ili drugih psihoaktivnih supstanci;

- 29) omogućavanje uživanja alkohola, opojnih droga ili drugih psihoaktivnih supstanci;
- 30) podstrekavanje drugog zatvorenika na izvršenje težeg disciplinskog prekršaja;
- 31) pripremanje, organizovanje, pokušaj bjekstva ili bjekstvo iz zatvora;
- 32) pomoć u bjekstvu drugom zatvoreniku;
- 33) zloupotreba pogodnosti ili prekida kazne.

Disciplinske mjere za lakši disciplinski prekršaj

Član 107

Disciplinske mjere za lakši disciplinski prekršaj zatvorenika su:

- ukor;
- uskraćivanje mogućnosti na vanrednu ili posebnu posjetu;
- ograničenje raspolaganja novcem sa depozita zatvorenika.

Mjere iz stava 1 al. 2 i 3 ovog člana mogu se izreći u trajanju do šest mjeseci.

Disciplinske mjere za teži disciplinski prekršaj

Član 108

Disciplinske mjere za teži disciplinski prekršaj zatvorenika su:

- uskraćivanje pogodnosti;
- uskraćivanje mogućnosti na vanrednu ili posebnu posjetu;
- upućivanje u samicu.

Mjere iz stava 1 al. 1 i 2 ovog člana, mogu se izreći u trajanju do jedne godine, a mjera iz stava 1 alineja 3 ovog člana do 14 dana.

Pokretanje disciplinskog postupka

Član 109

Disciplinski postupak pokreće se podnošenjem disciplinske prijave protiv zatvorenika.

Disciplinsku prijavu podnosi lice koje rukovodi zatvorom, u roku od tri dana od dana saznanja za disciplinski prekršaj i učinioca, na osnovu predloga službenika obezbjeđenja ili drugih službenika Uprave.

Zatvoreniku se mora uručiti disciplinska prijava, najkasnije u roku od 24 časa od časa pokretanja disciplinskog postupka.

Od uručenja disciplinske prijave zatvoreniku do dana održavanja rasprave ne može proteći manje od 48 časova.

Disciplinska komisija

Član 110

Disciplinski postupak protiv zatvorenika vodi i disciplinsku mjeru predlaže disciplinska komisija.

Disciplinsku komisiju iz stava 1

ovog člana čine predsjednik i dva člana koje iz reda zaposlenih, za svaki zatvor posebno, određuje starješina Uprave.

U sastavu disciplinske komisije ne može biti podnosilac disciplinske prijave.

Predsjednik Disciplinske komisije mora imati najmanje VIII nivo kvalifikacije obrazovanja, pravni fakultet i najmanje pet godina radnog iskustva na pravnim poslovima.

Disciplinski postupak **Član 111**

Disciplinski postupak je hitan.

U disciplinskom postupku vodi se rasprava.

U disciplinskom postupku zatvorenik može imati advokata po svom izboru i o svom trošku, koga je dužan da angažuje u roku od 24 časa od uručenja disciplinske prijave.

Ako zatvorenik u roku iz stava 3 ovog člana ne angažuje advokata, disciplinski postupak će se nastaviti bez prisustva advokata.

U disciplinskom postupku primjenjuju se odredbe zakona kojim se uređuje upravni postupak, ako ovim zakonom nije drukčije propisano.

Rasprava **Član 112**

Rasprava pred disciplinskom komisijom počinje saslušanjem zatvorenika.

Na raspravi se saslušava zatvorenik, pribavlja izvještaj o njegovom radu i vladanju i izvode svi potrebni dokazi.

U disciplinskom postupku zatvorenik ima pravo da predlaže dokaze, postavlja pitanja svjedocima i vještacima i stavlja primjedbe na njihove iskaze i pisane dokaze.

Odlučivanje **o disciplinskoj prijavi** **Član 113**

Disciplinsku mjeru zatvoreniku izriče starješina Uprave, na predlog disciplinske komisije.

Disciplinska komisija je dužna da predlog odluke iz stava 1 ovog člana dostavi starješini Uprave, u roku do 24 časa od časa zaključenja rasprave.

Starješina Uprave, u roku od tri dana od dana prijema predloga odluke iz stava 2 ovog člana, rješenjem odlučuje o disciplinskoj prijavi.

Rješenje iz stava 3 ovog člana, uručuje se zatvoreniku, bez odlaganja, i objavljuje na oglasnoj tabli zatvora.

Protiv rješenja iz stava 3 ovog člana, zatvorenik ima pravo žalbe Ministarstvu, u roku od tri dana od dana prijema rješenja.

Žalba odlaže izvršenje rješenja.

Postupanje po žalbi

Član 114

O žalbi iz člana 113 stav 5 ovog zakona, Ministarstvo odlučuje u roku od pet dana od dana njenog prijema. Protiv odluke iz stava 1 ovog člana, zatvorenik može pokrenuti upravni spor.

Zastarjelost

Član 115

Pokretanje disciplinskog postupka za lakši disciplinski prekršaj zastarijeva u roku od mjesec dana od dana saznanja za lakši disciplinski prekršaj, odnosno u roku od tri mjeseca od dana kad je učinjen lakši disciplinski prekršaj.

Pokretanje disciplinskog postupka za teži disciplinski prekršaj zastarijeva u roku od tri mjeseca od dana saznanja za teži disciplinski prekršaj, odnosno u roku od šest mjeseci od dana kad je učinjen teži disciplinski prekršaj.

Vođenje disciplinskog postupka zastarijeva kad protekne dva puta onoliko vremena koliko je zakonom utvrđena zastarjelost pokretanja, a najkasnije u roku od dvije godine od dana saznanja za disciplinski prekršaj. Zastarjelost ne teče za vrijeme kad disciplinski postupak nije moguće pokrenuti, odnosno voditi.

Izvršenje disciplinskih mjera

Član 116

Disciplinska mjera se, po pravilu, izvršava bez odlaganja.

Disciplinska mjera upućivanje u samicu izvršava se u za tu svrhu namijenjenoj prostoriji.

Prostorija iz stava 2 ovog člana mora da bude površine najmanje 8 m² i mora da ima sanitarni uređaj, dnevnu svjetlost, vodu za piće, krevet sa posteljinom, sto, stolicu, grijanje i zvono.

Prije upućivanja zatvorenika u samicu obavezan je ljekarski pregled.

U toku izvršenja disciplinske mjere iz stava 2 ovog člana, zatvorenik ima pravo da boravi na svježem vazduhu, najmanje jedan čas van zatvorenog prostora, ima pravo na jednu redovnu posjetu u trajanju do jednog časa i posjetu zatvorskog ljekara ili zdravstvenog radnika Uprave, najmanje jednom dnevno.

Na zahtjev zatvorenika koji izdržava disciplinsku mjeru upućivanje u samicu, omogućiće se individualni vjerski obred.

Ukoliko je zatvorenik radno angažovan, disciplinska mjera iz stava 2 ovog člana može se izvršavati nakon završetka dnevnih radnih aktivnosti.

Bliži način izvršenja disciplinskih mjera protiv zatvorenika propisuje se Pravilnikom o kućnom redu.

Odlaganje i prekid izvršenja disciplinske mjere

Član 117

Izvršenje disciplinske mjere, osim mjere ukora, starješina Uprave može uslovno odložiti za vrijeme do šest mjeseci.

Prilikom odlučivanja da li će se uslovno odložiti izvršenje disciplinske mjere iz stava 1 ovog člana, starješina Uprave uzeće u obzir ličnost zatvorenika, odnos prema učinjenom disciplinskom prekršaju i njegovo ranije ponašanje u zatvoru.

Odluka o odlaganju izvršenja disciplinske mjere sastavni je dio rješenja kojim se izriče disciplinska mjera.

Disciplinska mjera čije je izvršenje odloženo neće se izvršiti ako zatvorenik za vrijeme provjeravanja iz stava 1 ovog člana, ne učini novi disciplinski prekršaj.

Izvršenje izrečene disciplinske mjere, osim mjere ukora, starješina Uprave može prekinuti, na obrazloženi predlog zatvorskog ljekara, zbog bolesti zatvorenika ili ako ocijeni da je sa izdržanim dijelom mjere postignuta svrha disciplinske mjere.

Ukoliko su zatvoreniku izrečene dvije ili više disciplinskih mjera upućivanje u samicu, u ukupnom trajanju dužem od 14 dana, izvršenje tih mjera će se prekinuti nakon svakog 14. dana, u trajanju najmanje dva dana, nakon čega će se nastaviti sa izvršenjem tih mjera.

Izuzetno od stava 6 ovog člana, neće se prekidati izvršenje disciplinskih mjera ukoliko zatvorenik to zahtijeva.

Evidencija o disciplinskim mjerama **Član 118**

O izrečenim disciplinskim mjerama Uprava vodi posebnu evidenciju.

Sadržaj i način vođenja evidencije iz stava 1 ovog člana, propisuje Ministarstvo.

Materijalna odgovornost Član 119

Zatvorenik koji namjerno ili iz grube nepažnje prouzrokuje materijalnu štetu za vrijeme izdržavanja kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora, obavezan je da je nadoknadi.

O naknadi štete u iznosu do 200,00 eura odlučuje se u disciplinskom postupku, a ako je šteta veća od 200,00 eura Uprava svoje pravo može ostvariti u skladu sa posebnim zakonom.

Rješenje o izrečenoj disciplinskoj mjeri sadrži i odluku o naknadi materijalne štete, ukoliko je pričinjena.

Ako je žalba na rješenje iz stava 3 ovog člana izjavljena samo u dijelu odluke o naknadi štete, žalba zadržava izvršenje rješenja samo u tom dijelu.

3. Uslovni otpust

Nadležnost i podnošenje molbe za uslovni otpust **Član 120**

Zatvorenik koji ispunjava uslove za uslovni otpust sa izdržavanja kazne

zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora, u smislu Krivičnog zakonika, može podnijeti molbu za uslovni otpust sudu koji je donio odluku u prvom stepenu.

Molbu za uslovni otpust može podnijeti i punomoćnik zatvorenika iz stava 1 ovog člana.

O molbi za uslovni otpust odlučuje sud koji je donio odluku u prvom stepenu u vijeću od troje sudija u skladu sa članom 24 stav 7 Zakonika o krivičnom postupku.

Prethodno ispitivanje molbe za uslovni otpust **Član 121**

Po prijemu molbe za uslovni otpust vijeće iz člana 120 stav 3 ovog zakona ispitaće da li su ispunjeni zakonom propisani uslovi za podnošenje molbe i rješenjem odbaciti molbu ako utvrdi da:

- je podnijeta od strane neovlašćenog lica; ili
- zatvorenik nije izdržao dvije trećine odnosno jednu polovinu izrečene kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora.

Ako ne odbaci molbu za uslovni otpust, vijeće će zatražiti izvještaj od Uprave o okolnostima koje se odnose na ličnost zatvorenika, njegovo vladanje za vrijeme izdržavanja kazne, a naročito da li je disciplinski kažnjavan, ako se na osnovu procjene rizika utvrdi da ne postoje smetnje u pogledu

njegove bezbjednosti, izvršavanje radnih obaveza, s obzirom na njegovu radnu sposobnost, kao i druge okolnosti koje pokazuju da je postignuta svrha kažnjavanja i da li se zatvorenik tako popravio da se može sa osnovom očekivati da će se na slobodi dobro vladati, a naročito da do isteka vremena za koje je izrečena kazna ne učini novo krivično djelo.

Odlučivanje bez održavanja ročišta **Član 122**

Vijeće iz člana 120 stav 3 ovog zakona može donijeti rješenje o uslovnom otpustu zatvorenika bez održavanja ročišta ako iz spisa proizilazi da su ispunjeni uslovi za odlučivanje.

Zakazivanje ročišta **Član 123**

Predsjednik vijeća iz člana 120 stav 3 ovog zakona naredbom određuje dan, čas i mjesto održavanja ročišta za odlučivanje o molbi za uslovni otpust.

Na ročište predsjednik vijeća poziva zatvorenika i branioca ako ga ima, a može pozvati i državnog tužioca, ako je to neophodno ili se smatra da bi bilo korisno, kao i lice koje ovlasti starješina Uprave.

U pozivu će se branilac upozoriti da njegov nedolazak ne sprječava održavanje ročišta.

Licima iz stava 2 ovog člana, poziv se mora dostaviti tako da od dana dostavljanja poziva do dana održavanja ročišta ostane dovoljno vremena za pripremanje za ročište, a najmanje osam dana.

Ročište se uvijek održava kad podnosilac molbe to zahtjeva.

Tok ročišta

Član 124

Ročište za odlučivanje o molbi za uslovni otpust počinje iznošenjem razloga za uslovni otpust od strane branioca, a u slučaju da je branilac odsutan, predsjednik vijeća iz člana 120 stav 3 ovog zakona ukratko će izložiti razloge za podnošenje molbe za uslovni otpust.

Predsjednik vijeća iz člana 120 stav 3 ovog zakona će uzeti izjavu od zatvorenika.

Ako državni tužilac prisustvuje ročištu, predsjednik vijeća ga poziva da se izjasni o molbi za uslovni otpust.

Predsjednik vijeća će saslušati lice koje ovlasti starješina Uprave, a po potrebi može pozvati i saslušati stručno lice iz određene oblasti koje može dati mišljenje o uspješnosti resocijalizacije zatvorenika.

Odlučivanje o uslovnom otpustu

Član 125

Vijeće iz člana 120 stav 3 ovog zakona će odmah po okončanju ro-

čišta ili u slučaju iz člana 122 ovog zakona, donijeti rješenje kojim odbija ili usvaja molbu za uslovni otpust.

U rješenju kojim se usvaja molba za uslovni otpust može se odrediti da je zatvorenik dužan da ispuni jednu ili više sljedećih obaveza i to:

- 1) uzdržavanje od kontakata sa određenim licem;
- 2) uzdržavanje od kontakata sa određenom kategorijom lica;
- 3) uzdržavanje od upotrebe droga, alkohola i drugih psihoaktivnih supstanci;
- 4) uzdržavanje od posjećivanja određenih mjesta, lokala, prostorija i javnih skupova;
- 5) nastavak liječenja;
- 6) posjećivanje određenih profesionalnih i drugih savjetova ili ustanova i postupanje po njihovim uputstvima;
- 7) osposobljavanje za određeno zanimanje;
- 8) traženje i prihvatanje zaposlenja koje odgovara njegovim radnim sposobnostima;
- 9) izdržavanje porodice, čuvanje i vaspitavanje djece i vršenje drugih porodičnih obaveza.

Prilikom utvrđivanja obaveza iz stava 2 ovog člana uzimaju se u obzir potrebe zatvorenika i cijeni njegova spremnost za ispunjavanje obaveza, sa ciljem da se utvrđivanjem tih obaveza kod zatvorenika razvije osjećaj odgovornosti

prema zajednici, a naročito prema oštećenom.

Izvršenje obaveza iz stava 2 tač. 1, 2 i 4 ovog člana može se vršiti instaliranjem uređaja za praćenje zatvorenika.

U rješenju kojim se usvaja molba za uslovni otpust vijeće iz stava 1 ovog člana može odrediti sprovođenje elektronskog nadzora za vrijeme trajanja uslovnog otpusta ako je do isteka kazne ostalo dvije godine.

Rješenjem iz stava 2 ovog člana određuje se vrijeme trajanja elektronskog nadzora iz stava 5 ovog člana, pri čemu to vrijeme ne može biti duže od polovine ukupnog vremena trajanja uslovnog otpusta.

Na sprovođenje elektronskog nadzora za vrijeme trajanja uslovnog otpusta shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona kojima se uređuje izvršenje kazne zatvora u prostorijama u kojima osuđeni stanuje.

Dostavljanje rješenja i pravo na žalbu

Član 126

Rješenje o uslovnom otpustu dostavlja se u roku od osam dana, zatvoreniku i njegovom braniocu, državnom tužiocu, Upravi i sudu iz člana 14 ovog zakona.

Protiv rješenja iz stava 1 ovog člana, žalbu mogu izjaviti državni tužilac, zatvorenik i njegov branilac. Rješenje kojim se usvaja molba za

uslovni otpust dostavlja se i policiji i Ministarstvu.

Ponovno podnošenje molbe

Član 127

U slučaju odbijanja molbe za uslovni otpust, nova molba se ne može podnijeti prije isteka: tri mjeseca, ako je izrečena kazna zatvora u trajanju do dvije godine; šest mjeseci, ako je izrečena kazna zatvora u trajanju od dvije godine do deset godina, odnosno jedne godine ako je izrečena kazna zatvora u trajanju dužem od deset godina, računajući od dana donošenja rješenja kojim je molba za uslovni otpust odbijena.

U slučaju odbijanja molbe za uslovni otpust kad je izrečena kazna dugotrajnog zatvora, nova molba za uslovni otpust ne može se podnijeti prije isteka dvije godine od dana donošenja rješenja kojim je molba za uslovni otpust odbijena.

4. Izvršenje kazne zatvora u prostorijama u kojima osuđeni stanuje

Nadležnost za izvršenje

Član 128

Pravosnažnu sudsku odluku kojom se određuje da se kazna zatvora izvršava u prostorijama u kojima osuđeni stanuje, sud koji je donio odluku dostavlja Ministarstvu, u

roku od osam dana od dana pravosnažnosti te odluke.

U izvršenju kazne iz stava 1 ovog člana, Ministarstvo:

- 1) poziva osuđenog radi obavljanja razgovora i sačinjavanja programa izvršenja kazne;
- 2) informiše osuđenog o pravima i obavezama i upozorava ga o posljedicama nepoštovanja obaveza;
- 3) instalira uređaj za praćenje osuđenog i daje detaljna uputstva o radu uređaja;
- 4) vrši kontrolu izvršenja kazne i rukuje uređajem kojim se prati kretanje osuđenog i njegov položaj u prostoru;
- 5) vrši uvid u dokumentaciju o osuđenom (sudska odluka, nalazi i mišljenja doktora medicine i drugih stručnih lica, izvještaji centra za socijalni rad i dr.) i prikuplja druge potrebne podatke o osuđenom od drugih organa, institucija i organizacija;
- 6) sačinjava izvještaje o izvršenju te kazne i dostavlja ih sudu iz stava 1 ovog člana;
- 7) vodi evidenciju o izvršenju te kazne; i
- 8) vrši druge poslove, u skladu sa zakonom.

Na odlaganje izvršenja i prekid izvršenja kazne zatvora u prostorijama u kojima osuđeni stanuje shodno se primjenjuju odredbe ovog zakona o odlaganju izvršenja,

odnosno prekidu izvršenja kazne zatvora.

Bliži način izvršenja kazne zatvora u prostorijama u kojima osuđeni stanuje, propisuje Ministarstvo.

Pravo na boravak van prostorija u kojima osuđeni stanuje **Član 129**

Osuđeni koji izvršava kaznu zatvora u prostorijama u kojima stanuje ima pravo da boravi jedan čas dnevno van prostorija u kojima stanuje, na način utvrđen programom iz člana 128 stav 2 tačka 1 ovog zakona.

Napuštanje prostorija u kojima osuđeni stanuje **Član 130**

Prostorije u kojima stanuje, osuđeni može napustiti zbog:

- 1) pružanja medicinske pomoći osuđenom ili članu njegovog domaćinstva, ako je za pružanje medicinske pomoći neophodno napuštanje prostorija;
- 2) redovnog odlaska na posao, ukoliko krivično djelo za koje je osuđen nije u vezi sa radom;
- 3) pohađanja nastave tokom redovnog školovanja;
- 4) odlaska na polaganje ispita;
- 5) teške, akutne ili hronične bolesti, radi odlaska na redovne zdravstvene preglede;

- 6) svog vjenčanja ili smrti bliskog lica;
- 7) obaveze staranja prema članu porodice, u skladu sa zakonom, u slučaju da tu obavezu ne može da obavlja drugo lice;
- 8) odlaska u sud ili drugi organ radi ostvarivanja svojih prava;
- 9) izlaska radi obavljanja neodložnog posla u vezi sa sopstvenim izdržavanjem.

Zahtjev za napuštanje prostorija u kojima osuđeni stanuje **Član 131**

Zahtjev za napuštanje prostorija u kojima stanuje, osuđeni odnosno član njegove uže porodice podnosi Ministarstvu.

Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana, prilaže se dokumentacija u vezi razloga zbog kojih se traži napuštanje prostorija.

U slučaju kad Ministarstvo odobri osuđenom da napusti prostorije u kojima stanuje, vrijeme koje osuđeni provede van prostorija u kojima stanuje uračunava se u vrijeme izvršenja kazne zatvora.

Izuzetno, osuđeni kome je potrebna hitna medicinska pomoć može napustiti prostorije u kojima stanuje i bez podnošenja zahtjeva, o čemu je dužan da, u roku od 24 časa, obavijesti Ministarstvo i dostavi izvještaj zdravstvene ustanove o zdravstvenom stanju.

U slučaju iz stava 4 ovog člana,

vrijeme provedeno na bolničkom liječenju uračunava se u vrijeme izvršenja kazne zatvora.

Ako osuđeni u slučaju iz stava 4 ovog člana, bez opravdanog razloga ne obavijesti Ministarstvo o razlozima napuštanja prostorija u kojima stanuje, smatraće se da je samovoljno napustio prostorije u kojima stanuje i to vrijeme se neće uračunati u vrijeme izvršenja kazne zatvora.

Obavještanje suda **Član 132**

Ako osuđeni jednom u trajanju preko šest časova ili dva puta u trajanju do šest časova samovoljno napusti prostorije u kojima stanuje, Ministarstvo će o tome bez odlaganja obavijestiti sud iz člana 128 stav 1 ovog zakona i prekinuti izvršenje do odluke suda po obavještanju o samovoljnom napuštanju prostorija.

Samovoljnim napuštanjem prostorija iz stava 1 ovog člana smatra se i samovoljno ometanje, oštećenje i uklanjanje uređaja za praćenje osuđenog.

Sud iz člana 128 stav 1 ovog zakona, će po prijemu obavještenja o samovoljnom napuštanju prostorija u kojima osuđeni stanuje odučiti da li će osuđeni ostatak kazne zatvora izdržavati u zatvoru.

U slučaju da sud odluči da ostatak kazne zatvora osuđeni izdržava

u zatvoru, o tome bez odlaganja obavještava Ministarstvo i upućuje osuđeno lice na izdržavanje ostatka kazne u zatvoru.

Ukidanje rješenja kojim je odobreno napuštanje prostorija

Član 133

Ministarstvo će ukinuti rješenje kojim je odobreno da osuđeni napusti prostorije u kojima stanuje, ako:

- 1) prestanu razlozi zbog kojih je osuđenom odobreno napuštanje prostorija;
- 2) se naknadno utvrdi da su podaci navedeni u zahtjevu iz člana 131 stav 1 ovog zakona netačni;
- 3) osuđeni zloupotrijebi napuštanje prostorija u kojima stanuje.

III. IZVRŠENJE NOVČANE KAZNE

Nadležnost za izvršenje

Član 134

Za izvršenje novčane kazne nadležan je sud koji je donio odluku u prvom stepenu, u skladu sa Krivičnim zakonikom Crne Gore.

IV. IZVRŠENJE MJERA BEZBJEDNOSTI

1. Obavezno psihijatrijsko liječenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi

Nadležnost za izvršenje

Član 135

Mjera bezbjednosti obavezno psihijatrijsko liječenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi izvršava se u zdravstvenoj ustanovi namijenjenoj za tu svrhu, u skladu sa zakonom.

Upućivanje na izvršenje Član 136

Lice kome je izrečena mjera bezbjednosti iz člana 135 ovog zakona, na izvršenje upućuje sud koji je izrekao tu mjeru, u roku od osam dana od dana pravosnažnosti odluke.

Sud koji je izrekao mjeru bezbjednosti iz člana 135 ovog zakona, dostaviće organu državne uprave nadležnom za poslove zdravlja primjerak odluke.

Sprovođenje na izvršenje

Član 137

Ako se lice kome je izrečena mjera bezbjednosti iz člana 135 ovog zakona nalazi na slobodi, sprovođenje u zdravstvenu ustanovu, po naredbi suda, izvršava nadležna zdravstvena ustanova uz pomoć

policije, a ukoliko se lice nalazi u pritvoru sprovođenje vrše službenici obezbjeđenja.

Obaveza zdravstvene ustanove

Član 138

Zdravstvena ustanova u kojoj se izvršava mjera bezbjednosti iz člana 135 ovog zakona, dužna je da primi lice koje je upućeno na izvršenje te mjere.

Zdravstvena ustanova iz stava 1 ovog člana, po potrebi, a najmanje jednom godišnje, o zdravstvenom stanju lica prema kome se izvršava mjera bezbjednosti, obavještava sud koji je izrekao tu mjeru, a ukoliko ocijeni da je prestala potreba za liječenjem, o tome bez odlaganja obavještava sud.

Premještanje u drugu zdravstvenu ustanovu

Član 139

Lice kome je izrečena mjera bezbjednosti iz člana 135 ovog zakona, može se premjestiti u drugu zdravstvenu ustanovu na lični zahtjev ili na predlog zdravstvene ustanove u kojoj se izvršava ta mjera.

O premještanju lica iz stava 1 ovog člana, odlučuje organ državne uprave nadležan za poslove zdravlja, o čemu obavještava sud koji je izrekao mjeru bezbjednosti.

Podzakonski akt

Član 140

Bliži način izvršenja mjere bezbjednosti obavezno psihijatrijsko liječenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi propisuje organ državne uprave nadležan za poslove zdravlja.

2. Obavezno psihijatrijsko liječenje na slobodi

Nadležnost za izvršenje

Član 141

Mjera bezbjednosti obavezno psihijatrijsko liječenje na slobodi izvršava se u zdravstvenoj ustanovi namijenjenoj za tu svrhu, u skladu sa zakonom.

Upućivanje na izvršenje

Član 142

Lice kome je izrečena mjera bezbjednosti iz člana 141 ovog zakona, na izvršenje upućuje sud koji je izrekao tu mjeru, u roku od osam dana od dana pravosnažnosti odluke.

Lice kome je izrečena mjera bezbjednosti iz člana 141 ovog zakona, dužno je da se u roku koji odredi sud, a najkasnije u roku od 15 dana od dana upućivanja, javi zdravstvenoj ustanovi u koju je upućeno radi liječenja.

Odluku iz stava 1 ovog člana, sud

koji je izrekao mjeru bezbjednosti obavezno psihijatrijsko liječenje na slobodi dostavlja zdravstvenoj ustanovi u kojoj će se mjera izvršavati.

Obaveze zdravstvene ustanove Član 143

Zdravstvena ustanova u kojoj se izvršava mjera bezbjednosti iz člana 141 ovog zakona, dužna je da primi lice koje je upućeno na izvršenje te mjere i obavijesti sud o danu javljanja tog lica.

Ako se lice upućeno na izvršenje mjere bezbjednosti iz člana 141 ovog zakona, ne javi odnosno ne podvrgne liječenju u roku koji odredi sud, liječenje samovoljno napusti ili u toku liječenja nastupi opasnost da ponovo učini protivpravno djelo propisano zakonom kao krivično djelo tako da je potrebno njegovo liječenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi, zdravstvena ustanova o tome, bez odlaganja, obavještava sud koji je izrekao ovu mjeru.

O zdravstvenom stanju lica prema kome se izvršava mjera bezbjednosti iz člana 141 ovog zakona, zdravstvena ustanova dužna je da, po potrebi, a najmanje jednom u šest mjeseci, obavještava sud koji je izrekao tu mjeru, a ukoliko ocijeni da je prestala potreba za liječenjem, o tome bez odlaganja obavještava sud.

3. Obavezno liječenje alkoholičara i obavezno liječenje narkomana

Nadležnost za izvršenje Član 144

Mjera bezbjednosti obavezno liječenje alkoholičara i mjera bezbjednosti obavezno liječenje narkomana izrečene uz kaznu zatvora ili kaznu dugotrajnog zatvora, izvršavaju se u Upravi, ako za to postoje uslovi.

Ukoliko u Upravi ne postoje uslovi za izvršenje mjera iz stava 1 ovog člana, kao i kad su mjere izrečene uz novčanu kaznu, sudsku opomenu, uslovnu osudu i kad je osuđeni oslobođen od izvršenja kazne, izvršavaju se u zdravstvenoj ustanovi namijenjenoj za tu svrhu, u skladu sa zakonom.

Ako se mjera bezbjednosti obavezno liječenje alkoholičara i mjera bezbjednosti obavezno liječenje narkomana izrečene uz kaznu zatvora ne izvršavaju u Upravi, a izvršene su prije isteka kazne zatvora, na zahtjev suda koji je izrekao te mjere, policija će sprovesti osuđenog na izdržavanje kazne zatvora.

Upućivanje na izvršenje Član 145

Na izvršenje mjere bezbjednosti iz člana 144 ovog zakona, lice kome je izrečena ova mjera upućuje sud iz člana 14 ovog zakona, a ako se lice nalazi u pritvoru, upućuje ga

osnovni sud u čijem sjedištu se izvršava pritvor.

Ako se mjera bezbjednosti iz člana 144 ovog zakona ne izvršava u Upravi, sud iz stava 1 ovog člana, dostavlja pravosnažnu odluku zdravstvenoj ustanovi u koju je osuđeni upućen.

Lice kome je izrečena mjera bezbjednosti iz člana 144 ovog zakona, dužno je da se, u roku koji odredi sud, javi zdravstvenoj ustanovi u koju je upućen radi liječenja.

Obaveze zdravstvene ustanove **Član 146**

Zdravstvena ustanova u kojoj se izvršava mjera bezbjednosti iz člana 144 ovog zakona, dužna je da primi lice koje je upućeno na izvršenje te mjere.

Ako se osuđeni ne javi u zdravstvenu ustanovu na liječenje ili liječenje samovoljno napusti, zdravstvena ustanova o tome, bez odlaganja, obavještava sud iz člana 14 ovog zakona.

Kad ocijeni da je prestala potreba za liječenjem lica kome je izrečena mjera bezbjednosti iz člana 144 ovog zakona, zdravstvena ustanova u kojoj se ova mjera izvršava obavještava o tome sud koji je izrekao ovu mjeru.

Podzakonski akt **Član 147**

Bliži način izvršenja mjere bezbjednosti obavezno liječenje alkoholičara i mjere bezbjednosti oba-

vezno liječenje narkomana propisuje organ državne uprave nadležan za poslove zdravlja.

3. Zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti

Nadležnost za izvršenje **Član 148**

Pravosnažnu odluku kojom je izrečena mjera bezbjednosti zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti, prvostepeni sud dostavlja privrednom društvu, preduzetniku, organu ili organizaciji u kojoj je osuđeni zaposlen, organu nadležnom za izdavanje dozvole ili odobrenja za vršenje poziva, djelatnosti ili dužnosti, kao i nadležnoj inspekciji, u skladu sa zakonom.

Kad je za vršenje poziva, djelatnosti ili dužnosti neophodna dozvola ili odobrenje nadležnog organa, mjera bezbjednosti iz stava 1 ovog člana izvršava se oduzimanjem dozvole ili odobrenja, odnosno zabranom njihovog izdavanja, u skladu sa zakonom.

4. Zabrana upravljanja motornim vozilom

Nadležnost za izvršenje **Član 149**

Pravosnažnu odluku kojom je izrečena mjera bezbjednosti zabra-

na upravljanja motornim vozilom, prvostepeni sud dostavlja policiji prema mjestu prebivališta ili boravišta osuđenog, a ako osuđeni ima stranu vozačku dozvolu, pravosnažnu odluku dostavlja policiji prema mjestu izvršenja krivičnog djela.

Policija će, bez odlaganja, osuđenom oduzeti vozačku dozvolu, dok traje izvršenje mjere bezbjednosti iz stava 1 ovog člana i o tome izdati potvrdu, u skladu sa zakonom.

Ako je mjera bezbjednosti iz stava 1 ovog člana, izrečena licu koje nema položen vozački ispit, policija će o tome obavijestiti organ državne uprave nadležan za unutrašnje poslove.

Licu iz stava 3 ovog člana, neće se izdati vozačka dozvola za vrijeme trajanja mjere bezbjednosti iz stava 1 ovog člana.

5. Oduzimanje predmeta

Nadležnost za izvršenje Član 150

Mjeru bezbjednosti oduzimanje predmeta izvršava prvostepeni sud, u skladu sa zakonom.

Ako zakonom nije propisano obavezno uništenje oduzetih predmeta, zavisno od prirode oduzetih predmeta, sud iz stava 1 ovog člana odlučuje da li će ih prodati, u skladu sa zakonom kojim se

uređuje izvršenje i obezbjeđenje, ustupiti državnom organu, ustanovi ili dobrotvornoj organizaciji ili će ih uništiti ili sa njima postupiti u skladu sa posebnim propisima.

Sredstva ostvarena prodajom predmeta iz stava 2 ovog člana, prihod su budžeta Crne Gore.

6. Protjerivanje stranca iz zemlje

Nadležnost za izvršenje Član 151

Pravosnažnu odluku kojom je izrečena mjera bezbjednosti protjerivanje stranca iz zemlje, prvostepeni sud dostavlja radi izvršenja policiji, u skladu sa zakonom.

7. Zabrana približavanja

Nadležnost za izvršenje Član 152

Pravosnažnu odluku kojom je izrečena mjera bezbjednosti zabrana približavanja, prvostepeni sud dostavlja, radi izvršenja, Ministarstvu, u roku od osam dana od dana pravosnažnosti.

Prilikom izvršenja mjere bezbjednosti iz stava 1 ovog člana, Ministarstvo:

- 1) poziva osuđenog radi obavljanja razgovora;

- 2) upoznaje osuđenog sa pravima i obavezama tokom izvršenja mjere bezbjednosti zabrana približavanja i upozorava ga o posljedicama nepoštovanja obaveza;
- 2a) instalira uređaj za praćenje osuđenog i daje detaljna uputstva o radu uređaja;
- 3) vrši kontrolu izvršenja mjere;
- 4) vrši uvid u dokumentaciju osuđenog (sudska odluka, nalazi i mišljenja doktora medicine i drugih stručnih lica, izvještaji centra za socijalni rad i dr.) i prikuplja druge potrebne podatke o osuđenom od drugih organa, institucija i organizacija;
- 5) sačinjava izvještaje o izvršenju te mjere i dostavlja ih policiji i državnom tužilaštvu;
- 6) vrši druge poslove, u skladu sa zakonom.

Bliži način izvršenja mjere bezbjednosti iz stava 1 ovog člana, propisuje Ministarstvo.

8. Udaljenje iz stana ili drugog prostora za stanovanje

Nadležnost za izvršenje Član 153

Pravosnažnu odluku kojom je izrečena mjera bezbjednosti udaljenje iz stana ili drugog prostora za stanovanje, prvostepeni sud, bez odlaganja, dostavlja Ministarstvu i policiji.

Prilikom izvršenja odluke iz stava 1 ovog člana, policija će bez odlaganja udaljiti osuđenog, a Ministarstvo:

- 1) poziva osuđenog radi obavljanja razgovora;
- 2) upoznaje osuđenog o pravima i obavezama tokom izvršenja mjere bezbjednosti udaljenje iz stana ili drugog prostora za stanovanje i upozorava ga o posljedicama nepoštovanja obaveza;
- 2a) instalira uređaj za praćenje osuđenog i daje detaljna uputstva o radu uređaja;
- 3) vrši kontrolu izvršenja mjere;
- 4) vrši uvid u dokumentaciju o osuđenom (sudska odluka, nalazi i mišljenja doktora medicine i drugih stručnih lica, izvještaji centra za socijalni rad i dr.) i prikuplja druge potrebne podatke o osuđenom od drugih organa, institucija i organizacija;
- 5) sačinjava izvještaje o izvršenju mjere i dostavlja ih policiji i državnom tužilaštvu;
- 6) vrši druge poslove, u skladu sa zakonom.

Prilikom vršenja kontrole iz stava 2 tačka 3 ovog člana, Ministarstvo može, ukoliko je to potrebno, zatražiti pomoć policije, u skladu sa zakonom.

Bliži način izvršenja mjere bezbjednosti iz stava 1 ovog člana, propisuje Ministarstvo, uz saglasnost organa državne uprave nadležnog za unutrašnje poslove.

10. Troškovi izvršenja mjera bezbjednosti

Troškovi izvršenja Član 154

Sredstva za izvršenje mjera bezbjednosti obezbjeđuju se u budžetu Crne Gore, u skladu sa posebnim zakonom.

V. SLUŽBENICI OBEZBJEĐENJA I DRUGI ZAPOSLENI U UPRAVI

1. Ovlašćenja u vršenju poslova obezbjeđenja

Vrste ovlašćenja Član 155

Službenici obezbjeđenja u vršenju poslova obezbjeđenja pritvorenih i osuđenih lica i obezbjeđenja objekata, imovine i zaposlenih u Upravi, u skladu sa ovim zakonom, izdaju upozorenja i usmene naredbe, upotrebljavaju fizičku snagu, ručni sprej sa nadražujućim dejstvom, službenu palicu, električni paralizator, sredstva za vezivanje, uređaj za izbacivanje mlazeva vode, hemijska sredstva, službene pse i vatreno oružje (u daljem tekstu: sredstva prinude), vrše pretres zaposlenih u Upravi i drugih lica koja ulaze u Upravu i njihovih vozila i preduzimaju radnje hvatanja odbjeglog zatvorenika.

Sredstva prinude upotrebljavaju se samo ako su ispunjeni zakonom propisani uslovi za njihovu upotrebu.

Starješina Uprave i pomoćnik starješine Uprave imaju ovlašćenja u vršenju poslova obezbjeđenja pritvorenih i osuđenih lica, kao i prava i obaveze u vezi sa tim ovlašćenjima.

Usmena naredba Član 156

Službenik obezbjeđenja usmenom naredbom izdaje obavezna uputstva i zabrane i nalaže radnje za koje je ovim zakonom ovlašćen.

Upotreba sredstava prinude Član 157

Sredstva prinude mogu se upotrijebiti kad je to neophodno da se spriječi bjekstvo zatvorenika, fizički napad, nasilje, samopovređivanje ili materijalna šteta, kao i kad zatvorenik odbija da postupi po usmenoj i drugoj naredbi u skladu sa ovim zakonom i potvrđenim međunarodnim ugovorima.

Sredstva prinude mogu se upotrijebiti i u slučaju kad druga lica pokušaju da oslobode zatvorenika ili organizuju njegovo bjekstvo, nezakonito uđu u Upravu ili grubo naruše bezbjednost u Upravi.

Srazmjernost upotrebe sredstava prinude

Član 158

Upotreba sredstava prinude mora biti srazmjerna potrebi zbog koje se preduzima.

Upotrebom sredstava prinude ne smiju se izazvati štetne posljedice veće od onih koje bi nastupile da ova sredstava nijesu primijenjena.

Sredstva prinude upotrebljavaju se uz minimum neophodne sile i, ukoliko je to moguće, postupno od najblažeg prema najtežem.

Između više sredstava prinude primijenije se ono kojim se svrha može postići sa najmanje štetnih posljedica.

Opravdanost i pravilnost upotrebe sredstava prinude

Član 159

Službenik obezbjeđenja će prije upotrebe sredstava prinude na to upozoriti lice prema kome sredstvo namjerava da upotrijebi, ako je to u datoj situaciji moguće.

Neposredno nakon primjene sredstva prinude, obavezan je ljekarski pregled lica prema kome je sredstvo prinude upotrijebljeno.

O upotrebi sredstava prinude službenik obezbjeđenja podnosi pisani izvještaj licu koje rukovodi zatvorom, koje je dužno da izvještaj, bez odlaganja, dostavi starješini Uprave.

Izvještaj iz stava 3 ovog člana, podnosi se najkasnije 24 časa od upotrebe sredstva prinude i sadrži podatke o licu prema kome je upotrijebljeno sredstvo prinude, vremenu i mjestu upotrebe sredstva prinude, vrsti upotrijebljenog sredstva prinude i drugim činjenicama i okolnostima od značaja za ocjenu opravdanosti i pravilnosti upotrebe sredstva prinude.

Starješina Uprave ocjenjuje opravdanost i pravilnost primjene sredstava prinude i ukoliko ocijeni da je službenik obezbjeđenja prekoračio ili nezakonito primijenio sredstva prinude, o tome sačinjava izvještaj koji, bez odlaganja, dostavlja Ministarstvu.

Evidencija i redovni izvještaj

Član 160

O upotrebi sredstava prinude Uprava, jednom mjesečno, dostavlja izvještaj Ministarstvu. O upotrebi sredstava prinude u Upravi se vodi posebna evidencija. Sadržaj i način vođenja evidencije iz stava 2 ovog člana, propisuje Ministarstvo.

Postupanje po naređenjima

Član 161

Kad neposredni rukovodilac službenika obezbjeđenja naredi upotrebu sredstava prinude, službenik obezbjeđenja je dužan da postupi po tom naređenju, osim ukoliko bi

njegovo izvršenje predstavljalo krivično djelo ili prekršaj.

Službenik obezbjeđenja dužan je da upozori neposrednog rukovodioca ako je naređenje iz stava 1 ovog člana suprotno zakonu ili drugom propisu ili ako bi njegovo izvršenje predstavljalo krivično djelo ili prekršaj.

Fizička snaga **Član 162**

Upotrebom fizičke snage, u smislu ovog zakona, smatra se upotreba različitih zahvata boričakih vještina ili njima sličnih postupaka na tijelu drugog lica, kojima je cilj odbijanje napada ili savladavanje otpora lica, uz nanošenje najmanje štetnih posljedica.

Napadom se smatra svaka radnja preduzeta da se napadnuti povrijedi ili liši života, da se nasilno uđe u Upravu ili prostor oko Uprave u koji je ulaz zabranjen.

Otporom se smatra svako suprotstavljanje usmenim naredbama koje se može vršiti oglašavanjem ili zauzimanjem klečećeg, sjedećeg, ležećeg ili sličnog položaja (pasivni otpor) ili zaklanjanjem ili držanjem za lice ili predmet, otimanjem, stavljanjem u izgled da će se lice napasti ili preduzimanjem slične radnje (aktivni otpor).

Fizička snaga upotrebljava se u skladu sa pravilima vještine samoodbrane, a sa upotrebom fizičke

snage prestaje se čim prestane napad ili otpor lica prema kome je upotrijebljena.

Ručni sprej sa nadražujućim dejstvom **Član 163**

Ručni sprej sa nadražujućim dejstvom može se upotrijebiti ako su ispunjeni uslovi za upotrebu fizičke snage, osim u slučajevima pasivnog otpora.

Električni paralizator **Član 164**

Električni paralizator može se upotrijebiti ako je upotreba blažih sredstava prinude bezuspješna, osim u slučajevima pasivnog otpora.

Službena palica **Član 165**

Službena palica može se upotrijebiti ako je upotreba fizičke snage, ručnog spreja sa nadražujućim dejstvom i električnog paralizatora bezuspješna ili ne garantuje uspjeh.

Udarci službenom palicom se ne nanose u predjelu glave, vrata, kičmenog stuba, grudnog koša, trbušnog zida, genitalija i zglobova, osim kao krajnja mjera.

Prema iznemoglim licima, licima sa teškim invaliditetom i trudnicama, palica se može upotrijebiti samo ako neko od tih lica vatrenim

oružjem, oruđem ili drugim opasnim predmetom ugrožava život drugog lica.

Sredstva za vezivanje Član 166

Sredstva za vezivanje mogu se upotrijebiti radi:

- 1) sprječavanja otpora lica ili odbijanja napada usmjerenog na zaposlenog u Upravi ili drugo lice;
- 2) sprječavanja bjekstva zatvorenika;
- 3) onemogućavanja samopovređivanja ili povređivanja drugog lica.

Upotrebom sredstava za vezivanje smatra se vezivanje, po pravilu, ruku lica iza leđa.

Sredstvima za vezivanje smatraju se službene lisice, plastične zatege i druga za to namijenjena sredstva.

Uređaji za izbacivanje mlazeva vode Član 167

Uređaji za izbacivanje mlazeva vode mogu se upotrijebiti samo prema grupi zatvorenika koja se ponaša tako da može izazvati nasilje.

Hemijska sredstva Član 168

Hemijska sredstva mogu se upotrijebiti radi odbijanja napada i savladavanja otpora koji se ne mogu obezbijediti upotrebom fizičke

snage, spreja sa nadražujućim dejstvom, električnog paralizatora i gumene palice; radi uspostavljanja narušene bezbjednosti i reda u zatvoru; radi istjerivanja lica koja se nezakonito nalaze u Upravi ili prostoru oko Uprave; za rješavanje talačkih situacija i u slučajevima kad su ispunjeni uslovi za upotrebu vatrenog oružja, u skladu sa ovim zakonom.

Hemijskim sredstvima smatraju se suzavci za kratkotrajnu upotrebu, koji po prestanku dejstva ne ostavljaju bilo kakve posljedice na psihofizičko i opšte zdravstveno stanje, kao i hemijske materije blažeg dejstva od suzavca.

Hemijska sredstva se mogu upotrijebiti samo u krugu Uprave.

Službeni psi Član 169

Službeni psi upotrebljavaju se za pronalaženje i otkrivanje opojnih droga i obavljanje patrolnih djelatnosti. Službeni psi izuzetno se mogu upotrijebiti u slučajevima kad:

- 1) su u zatvoru narušeni bezbjednost i red u većem obimu;
- 2) su ispunjeni uslovi za upotrebu vatrenog oružja.

Vatreno oružje Član 170

Službenik obezbjeđenja može upotrijebiti vatreno oružje samo

ako je upotreba drugih sredstava prinude bezuspješna i kad je to nužno da se:

- 1) odbije neposredni napad kojim se ugrožava njegov život ili život drugog lica;
- 2) odbije napad na objekat u krugu Uprave koji obezbjeđuje;
- 3) spriječi bjekstvo zatvorenika koji kaznu zatvora izdržava u prostorijama zatvorenog tipa;
- 4) prilikom sprovođenja ili obezbjeđenja spriječi bjekstvo zatvorenika koji izdržava kaznu zatvora u trajanju od deset godina ili duže ili bjekstvo lica kome je određen pritvor za krivično djelo za koje mu se po zakonu može izreći kazna zatvora preko deset godina.

Hvatanje odbjeglog zatvorenika Član 170a

O bjekstvu zatvorenika iz Uprave ili prilikom sprovođenja ili obezbjeđenja van Uprave, službenik obezbjeđenja, bez odlaganja, obavještava neposrednog starješinu i istovremeno preduzima radnje hvatanja odbjeglog zatvorenika.

Hvatanje odbjeglog zatvorenika preduzima službenik obezbjeđenja, bez obzira da li se nalazi na službenoj dužnosti.

Prilikom hvatanja odbjeglog zatvorenika službenik obezbjeđenja ima pravo da legitimiše građane i utvrđuje njihov identitet.

Službenici obezbjeđenja mogu obezbijediti mjesto za koje postoji sumnja da se na tom mjestu odbjegli zatvorenik krije, do dolaska policije.

Prilikom vršenja radnji iz st. 2, 3 i 4 ovog člana, službenik obezbjeđenja je dužan da se legitimiše. U slučaju bjekstva zatvorenika, Uprava o tome odmah obavještava policiju.

Upotreba tuđeg saobraćajnog sredstva i sredstva veze Član 170b

Radi hvatanja i privođenja odbjeglog zatvorenika, službenik obezbjeđenja ima pravo da upotrijebi tuđe saobraćajno sredstvo i sredstvo veze do kojih može da dođe, ako službenu radnju ne može izvršiti na drugi način.

O upotrebi sredstava iz stava 1 ovog člana, izdaće se potvrda vlasniku saobraćajnog sredstva odnosno sredstva veze.

Vlasnik saobraćajnog sredstva, odnosno sredstva veze ima pravo na naknadu troškova i stvarne štete prouzrokovane upotrebom tih sredstava.

Održavanje reda i bezbjednosti u saradnji sa policijom Član 170c

U slučaju težih oblika narušavanja reda i bezbjednosti u Upravi, kao i prilikom sprovođenja zatvorenika,

starješina Uprave može zatražiti intervenciju policije.

Po zahtjevu iz stava 1 ovog člana, policija je dužna da postupi.

Pretres zaposlenih u Upravi i drugih lica

Član 171

Zaposleni i druga lica ne smiju u Upravu unijeti stvari čije držanje i upotreba nijesu dozvoljeni u skladu sa ovim zakonom.

Stvari čije držanje i upotreba nijesu dozvoljeni su: vatreno oružje, hladno oružje, sve vrste alata, mobilni telekomunikacioni uređaji, personalni prenosivi računari, prenosive elektronske memorije, aparati za audio vizuelno snimanje, sve vrste lijekova, alkohol i stvari čija se sadržina ne može utvrditi.

Starješina Uprave ili lice koje on ovlasti može dozvoliti unos nekih stvari iz stava 2 ovog člana, a može donijeti i odluku o zabrani držanja i upotrebe drugih stvari čija upotreba i držanje nijesu zabranjeni u smislu st. 1 i 2 ovog člana.

Prilikom ulaska u Upravu vrši se pretres zaposlenih u Upravi, kao i drugih lica koja ulaze u Upravu i njihovih vozila.

Akt o vršenju poslova obezbjeđenja i primjeni ovlašćenja

Član 172

Bliži način vršenja poslova obezbjeđenja pritvorenih i osuđenih

lica i obezbjeđenja objekata, imovine i zaposlenih u Upravi i primjene ovlašćenja iz čl. 155 do 171 ovog zakona, propisuje Ministarstvo.

2. Zvanja, oprema i službena legitimacija

Zvanja

Član 173

Poslove obezbjeđenja pritvorenih i osuđenih lica vrše službenici obezbjeđenja u sljedećim zvanjima:

- 1) glavni zatvorski inspektor,
- 2) zapovjednik zatvorske policije,
- 3) savjetnik za bezbjednost,
- 4) stariji nadzornik zatvorske policije I klase,
- 5) stariji nadzornik zatvorske policije,
- 6) nadzornik zatvorske policije,
- 7) saradnik za bezbjednost,
- 8) stariji zatvorski policajac I klase,
- 9) stariji zatvorski policajac,
- 10) zatvorski policajac.
- 11) zatvorski policajac-vozač.

Poslove tretmana i reintegracije zatvorenika vrše službenici u sljedećim zvanjima:

- 1) zatvorski načelnik za tretman,
- 2) koordinator za tretman zatvorenika,
- 3) samostalni službenik za tretman zatvorenika,
- 4) viši službenik za tretman zatvorenika,
- 5) savjetnik za tretman zatvorenika,

6) referent za tretman zatvorenika.

Poslove stručne obuke i rada zatvorenika vrše službenici u sljedećim zvanjima:

- 1) zatvorski načelnik za rad,
- 2) zatvorski samostalni rukovodilac za rad,
- 3) zatvorski viši rukovodilac za rad,
- 4) zatvorski instruktor za rad I,
- 5) zatvorski instruktor za rad II.

Poslove zdravstvene zaštite pritvorenih i osuđenih lica vrše službenici u sljedećim zvanjima:

- 1) zatvorski načelnik za zdravstvenu zaštitu,
- 2) zatvorski ljekar specijalista,
- 3) zatvorski ljekar,
- 4) zatvorski glavni medicinski tehničar,
- 5) zatvorski viši medicinski tehničar,
- 6) zatvorski medicinski tehničar.

Poslove stručnog osposobljavanja i usavršavanja službenika Uprave vrše službenici u sljedećim zvanjima:

- 1) zatvorski načelnik za obuku službenika,
- 2) zatvorski predavač I,
- 3) zatvorski predavač II.

Uslove za sticanje zvanja iz st. 1 do 4 ovog člana i nivoa zvanja propisuje Vlada Crne Gore.

Uniforme, vozila, naoružanje i posebna oprema Član 174

U vršenju poslova iz člana 155 ovog zakona, službenici obezbjeđenja nose uniformu sa oznakama zvanja, koriste vozila, naoružanje i posebnu opremu.

Izgled uniforme, oznake zvanja, vrste naoružanja, vozila i posebne opreme iz stava 1 ovog člana propisuje Vlada Crne Gore.

Službena legitimacija i značka **Član 175**

Službenici obezbjeđenja imaju službenu legitimaciju i službenu značku.

Službena legitimacija i službena značka izdaju se i starješini Uprave i pomoćniku starješine Uprave. Službenu legitimaciju i službenu značku izdaje Uprava.

O izdatim službenim legitimacijama i službenim značkama Uprava vodi evidenciju na propisanom obrascu.

Sadržaj i obrazac službene legitimacije i izgled službene značke iz st. 1 i 2 ovog člana, kao i sadržaj i obrazac evidencije iz stava 4 ovog člana propisuje Ministarstvo.

3. Zasnivanje radnog odnosa

Uslovi **Član 176**

Pored opštih uslova za zasnivanje radnog odnosa u državnim organima, lice koje zasniva radni odnos za obavljanje poslova obezbjeđen-

ja pritvorenih i osuđenih lica, tretmana i reintegracije zatvorenika, stručne obuke i rada zatvorenika, zdravstvene zaštite pritvorenih i osuđenih lica, poslove stručnog osposobljavanja i usavršavanja službenika Uprave mora ispunjavati i sljedeće posebne uslove, i to da:

- 1) ima posebnu psihofizičku sposobnost;
- 2) je dostojno za obavljanje poslova u Upravi.

Pored uslova iz stava 1 ovog člana, lice koje zasniva radni odnos za obavljanje poslova obezbjeđenja pritvorenih i osuđenih lica mora da ima položen stručni ispit za vršenje poslova obezbjeđenja pritvorenih i osuđenih lica.

Izuzetno od stava 2 ovog člana, lice može zasnovati radni odnos i bez položenog stručnog ispita za vršenje poslova obezbjeđenja pritvorenih i osuđenih lica, pod uslovom da taj ispit položi najkasnije u roku od jedne godine od dana zasnivanja radnog odnosa, odnosno od dana raspoređivanja.

Aktom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave mogu se utvrditi i drugi posebni uslovi za zasnivanje radnog odnosa u Upravi.

Smatra se da nije dostojno za obavljanje poslova u Upravi lice koje je pravosnažno osuđeno za krivično djelo zlostavljanja, mučenja,

kao i krivično djelo iz koristoljublja ili nečasnih pobuda, lice koje je kažnjeno za prekršaj javnog reda i mira sa elementima nasilja ili drugog prekršaj koji ga čini nedostojnim za obavljanje poslova u Upravi, lice čije dosadašnje ponašanje, navike ili sklonosti ukazuju na nepouzdanost za obavljanje poslova u Upravi.

Posebna psihofizička sposobnost iz stava 1 tačka 1 ovog člana utvrđuje se prethodnim zdravstvenim pregledom koji se sprovodi u skladu sa propisom kojim se uređuju vrsta, način, obim i rokovi za obavljanje zdravstvenih pregleda zaposlenih na radnim mjestima sa posebnim uslovima rada, odnosno sa povećanim rizikom.

Dostojnost iz stava 1 tačka 2 ovog člana utvrđuje se provjerom u skladu sa aktom koji donosi Ministarstvo. Program, način, troškove i sastav Komisije za polaganje stručnog ispita iz stava 2 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Provjera psihofizičkih sposobnosti **Član 177**

Provjera psihofizičkih sposobnosti službenika obezbjeđenja vrši se periodično, svake tri godine, a službenika koji rade na poslovima tretmana i reintegracije zatvorenika, stručne obuke i rada zatvorenika, zdravstvene zaštite pritvorenih

i osuđenih lica i poslovima stručnog osposobljavanja i usavršavanja službenika Uprave svake pete godine, u skladu sa propisom iz člana 176 stav 6 ovog zakona.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, provjera psihofizičke sposobnosti može se vršiti i na obrazloženi predlog rukovodioca organizacione jedinice ili zaposlenog.

Troškovi provjere iz st. 1 i 2 ovog člana padaju na teret Uprave.

Način zasnivanja radnog odnosa

Član 178

Radna mjesta u Upravi koja se ne popune raspoređivanjem popunjavaju se na osnovu internog oglasa unutar Uprave.

Interni oglas iz stava 1 ovog člana se objavljuje na oglasnoj tabli i internet stranici Uprave. Rok za prijavu na interni oglas iz stava 1 ovog člana je osam dana od dana objavljivanja.

Na osnovu potpune i uredne dokumentacije Uprava sačinjava listu kandidata koji ispunjavaju uslove internog oglasa iz stava 1 ovog člana.

Kandidati koji ispunjavaju uslove internog oglasa iz stava 1 ovog člana podliježu provjeri znanja, kompetencija i vještina zavisno od kategorije radnog mjesta.

Provjeru iz stava 5 ovog člana vrši komisija koju obrazuje starješina

Uprave, a po pravilu je čine rukovodilac organizacione jedinice u kojoj se vrši popuna radnog mjesta i dva stručna lica iz reda zaposlenih u Upravi iz odgovarajuće oblasti rada.

Komisija iz stava 6 ovog člana sačinjava izvještaj o provjeri znanja, kompetencija i vještina kandidata na osnovu kojeg starješina Uprave donosi odluku o izboru kandidata.

Protiv odluke iz stava 7 ovog člana može se izjaviti žalba Komisiji za žalbe obrazovanoj u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava i obaveze državnih službenika i namještenika, u roku od osam dana od dana prijema odluke.

Ako se radno mjesto ne popuni na način iz stava 1 ovog člana, popuna radnog mjesta se vrši na osnovu internog oglasa, odnosno javnog oglasa u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava i obaveze državnih službenika i namještenika.

Bliži način sprovođenja provjere iz stava 5 ovog člana, kriterijume i način ocjenjivanja propisuje Ministarstvo.

Pripravnici

Član 179

Uprava može na osnovu javnog oglasa, u skladu sa planom potreba zapošljavanja, primiti u radni odnos jednog ili više pripravnika, radi obavljanja pripravničkog staža i osposobljavanja za samostalno vršenje poslova obezbjeđenja

pritvorenih i osuđenih lica, tretmana i reintegracije zatvorenika, stručne obuke i rada zatvorenika i zdravstvene zaštite pritvorenih i osuđenih lica.

Plan iz stava 1 ovog člana utvrđuje starješina Uprave, za period od dvije godine.

Lice koje zasniva radni odnos radi obavljanja pripravničkog staža i osposobljavanja za samostalno vršenje poslova obezbjeđenja pritvorenih i osuđenih lica u IV1 nivou kvalifikacije obrazovanja mora ispunjavati uslove iz člana 176 stav 1 ovog zakona i ne smije biti starije od 30 godina.

Javni oglas za prijem pripravnika objavljuje Uprava.

Starješina Uprave obrazuje komisiju od tri člana koja utvrđuje ispunjenost uslova za prijem u radni odnos pripravnika, vrši testiranje prijavljenih kandidata na javni oglas i na osnovu rezultata testiranja utvrđuje rang listu za izbor kandidata.

Odluku o prijemu pripravnika donosi starješina Uprave po redoslijedu sa rang liste iz stava 5 ovog člana.

Pripravnički staž za vršenje poslova obezbjeđenja pritvorenih i osuđenih lica, tretmana i reintegracije zatvorenika, stručne obuke i rada zatvorenika i zdravstvene zaštite pritvorenih i osuđenih lica traje 12 mjeseci.

Stručno osposobljavanje pripravnika sprovodi Uprava u skladu sa propisom iz stava 10 ovog člana.

Nakon obavljenog pripravničkog staža i uspješno završenog programa stručnog osposobljavanja, pripravnik može zasnovati radni odnos na slobodno radno mjesto u Upravi bez javnog oglašavanja.

Način testiranja iz stava 5 ovog člana i program i način sprovođenja stručnog osposobljavanja pripravnika propisuje Ministarstvo.

4. Dužnosti i prava službenika obezbjeđenja i drugih zaposlenih u Upravi

Poseban raspored rada Član 180

Službenik obezbjeđenja i drugi zaposleni u Upravi dužan je da u obavljanju poslova radi po posebnom rasporedu rada koji uključuje:

- prekovremeni rad;
- rad u smjenama;
- rad subotom, nedjeljom, u dane praznika i druge neradne dane;
- rad noću;
- rad u dvokratnom radnom vremenu;
- pripravnost za rad;
- rad organizovan na poseban način.

U Upravi će se uvesti rad duži od punog radnog vremena (prekovre-

meni rad) ako se odgovarajućom organizacijom rada i rasporedom radnog vremena ne može osigurati bezbjednost, zdravstvena zaštita, tretman i ostvarivanje potrebnih radnih procesa prema zatvoreniku i pritvorenim licima.

Odlaganje ili prekidanje godišnjeg odmora

Član 181

Službeniku obezbjeđenja i drugom zaposlenom u Upravi može se odložiti ili prekinuti korišćenje godišnjeg odmora radi izvršenja neodložnih službenih poslova.

Sindikalno, profesionalno i drugo organizovanje i djelovanje Član 182

Službenik obezbjeđenja i drugi zaposleni u Upravi ima pravo na sindikalno, profesionalno i drugo organizovanje i djelovanje, u skladu sa zakonom.

Službenik obezbjeđenja ne smije u službenoj uniformi prisustvovati stranačkim i drugim političkim skupovima.

Troškovi sahrane

Član 183

Službenik obezbjeđenja i drugi zaposleni u Upravi koji u vršenju poslova ili povodom vršenja poslova svog radnog mjesta izgubi život sahraniće se o trošku Uprave.

Troškovi iz stava 1 ovog člana su:

- 1) troškovi prevoza posmrtnih ostataka do mjesta sahrane;
- 2) putni troškovi za dva pratioca;
- 3) troškovi pogrebne opreme i grobnog mjesta, ako porodica poginulog nema grobno mjesto.

U slučaju iz stava 1 ovog člana, porodici koju je službenik obezbjeđenja, odnosno drugi zaposleni u Upravi izdržavao pripada jednokratna novčana pomoć u iznosu od 24 njegove neto zarade, ostvarene u posljednjem mjesecu.

5. Disciplinska odgovornost službenika obezbjeđenja i drugih zaposlenih u Upravi

Vrste povreda službene dužnosti

Član 184

Službenik obezbjeđenja i drugi zaposleni u Upravi disciplinski je odgovoran za povrede službene dužnosti. Povrede službene dužnosti su lakše i teže.

Lakše povrede službene dužnosti

Član 185

Pored povreda službene dužnosti utvrđenih propisima o državnim službenicima i namještenicima, lakše povrede službene dužnosti su:

- 1) nepropisno postupanje sa povjerenim sredstvima za rad;
- 2) neuljudan odnos prema građan-

nima i saradnicima za vrijeme rada;

- 3) nenošenje ili neuredno nošenje službene uniforme, oružja i opreme;
- 4) neuredan lični izgled.

Disciplinske mjere za lakše povrede službene dužnosti

Član 186

Disciplinske mjere za lakše povrede službene dužnosti su:

- 1) pisana opomena;
- 2) novčana kazna koja se izriče za jedan mjesec, u iznosu do 20% zarade isplaćene za mjesec u kojem je učinjena lakša povreda službene dužnosti.

Disciplinske mjere za lakše povrede službene dužnosti izriče starješina Uprave.

Protiv rješenja o izrečenoj disciplinskoj mjeri iz stava 1 ovog člana može se izjaviti žalba Ministarstvu, u roku od osam dana od dana prijema rješenja.

Ministarstvo o žalbi iz stava 3 ovog člana odlučuje u roku od 15 dana. Protiv odluke Ministarstva može se pokrenuti upravni spor.

Teže povrede službene dužnosti

Član 187

Pored povreda službene dužnosti utvrđenih propisima o državnim službenicima i namještenicima,

teže povrede službene dužnosti su:

- 1) unošenje ili pokušaj unošenja u Upravu stvari čije unošenje nije dozvoljeno, u skladu sa ovim zakonom;
- 2) protivpravno pribavljanje imovinske ili neimovinske koristi za sebe ili drugog u vezi sa službom;
- 3) izdavanje naređenja čije bi izvršenje predstavljalo krivično djelo;
- 4) omogućavanje korišćenja ili direktno dostavljanje stvari pritvorenim i osuđenim licima suprotno Pravilniku o kućnom redu;
- 5) davanje podataka neovlašćenim licima;
- 6) preduzimanje ili nepreduzimanje bilo koje radnje kojom se onemogućava ili otežava funkcionisanje službe;
- 7) iznošenje neistinitih podataka o Upravi;
- 8) odbijanje izvršenja službenog naređenja, neizvršavanje službenog naređenja ili omalovažavanje naređenja neposrednog rukovodioca ili lica koje rukovodi izvršenjem službenog zadatka, izdatog u vršenju ili povodom vršenja poslova;
- 9) samovoljno napuštanje mjesta određenog za vršenje poslova obezbjeđenja;
- 10) neopravdano neodazivanje na poziv u slučaju pripravnosti za rad;
- 11) izdavanje ili izvršavanje naređenja kojim se protivpravno ugrožava

bezbjednost lica ili imovine;

- 12) nepreduzimanje ili nedovoljno preduzimanje mjera za bezbjednost lica, imovine i povjerenih stvari;
- 13) svaka radnja, odnosno propuštanje radnje kojima se onemogućava, ometa ili otežava izvršavanje službenih zadataka;
- 14) nepreduzimanje ili nedovoljno preduzimanje mjera i radnji od strane neposrednog rukovodioca, u cilju utvrđivanja činjeničnog stanja, u vezi sa podnijetom pritužbom ili prigovorom na postupanje službenika obezbjeđenja i drugih zaposlenih u Upravi;
- 15) ponašanje koje narušava odnose među službenicima obezbjeđenja i drugim zaposlenim u Upravi;
- 16) gubljenje službene legitimacije i službene značke, gubljenje ili oštećenje oružja, opreme ili sredstava sa kojima je službenik obezbjeđenja zadužen ili ih koristi u obavljanju službenih zadataka;
- 17) prikrivanje izvršenja teže povrede službenih dužnosti od strane neposrednog rukovodioca.

Za teže povrede službene dužnost iz stava 1 tač. 2, 3, 4 i 17 ovog člana izriče se disciplinska mjera prestanak radnog odnosa.

Na pokretanje i vođenje disciplinskog postupka i izricanje disciplinskih mjera za teže povrede službene dužnosti primjenjuje se zakon kojim se uređuju prava i obaveze državnih službenika i namještenika.

Stručno usavršavanje **Član 188**

Službenici obezbjeđenja i drugi zaposleni u Upravi imaju pravo i obavezu da se stručno usavršavaju za vršenje poslova svog radnog mjesta.

Stručno usavršavanje iz stava 1 ovog člana obezbjeđuje Uprava.

Program i način sprovođenja stručnog usavršavanja iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Posebno stručno osposobljavanje i usavršavanje **Član 189**

Službenici obezbjeđenja i drugi zaposleni u Upravi imaju pravo i obavezu na posebno stručno osposobljavanje i usavršavanje u skladu sa zakonom kojim se uređuju prava i obaveze državnih službenika i namještenika.

Prestanak radnog odnosa po sili zakona **Član 190**

Pored slučajeva prestanka radnog odnosa propisanih propisima o državnim službenicima i namještenicima i opštim propisima o radu, službeniku obezbjeđenja prestaje radni odnos, ako:

- 1) je prilikom zapošljavanja ili u toku rada utvrđeno da je dao lažne podatke o ispunjavanju uslova iz člana 176 ovog zakona;

2) su mu izrečene četiri disciplinske mjere za lakše povrede službene dužnosti u periodu od dvije godine, odnosno dvije disciplinske mjere za teže povrede službene dužnosti u periodu od jedne godine.

VI. KONTROLA IZVRŠENJA

Nadležnost ovlašćenog službenog lica

Član 191

Kontrolu izvršenja kazne zatvora, kazne dugotrajnog zatvora i mjera bezbjednosti koje se izvršavaju u Upravi vrši Ministarstvo, preko ovlašćenog službenog lica.

Obaveze ovlašćenog službenog lica

Član 192

U vršenju poslova iz člana 191 ovog zakona, ovlašćeno službeno lice može da:

- 1) pregleda prostorije u kojima borave zatvorenici i druge prostorije zatvora;
- 2) razgovara sa zatvorenicima radi utvrđivanja činjenica koje se odnose na izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora;
- 3) vrši uvid u dokumentaciju koja se odnosi na izvršenje kazne zatvora ili kazne dugotrajnog zatvora.

Uprava je dužna da ovlašćenom

službenom licu obezbijedi uslove za nesmetano vršenje kontrole iz stava 1 ovog člana.

Izveštaj o izvršenoj kontroli

Član 193

O izvršenoj kontroli ovlašćeno službeno lice sačinjava izveštaj, a primjerak izveštaja dostavlja starješini Uprave, radi upoznavanja.

U slučaju da su u izveštaju iz stava 1 ovog člana konstatovane nepravilnosti, starješina Uprave je dužan da se o tome izjasni u pisanoj formi, u roku od tri dana od dana njegovog prijema.

Mjere za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti

Član 194

Na osnovu izveštaja ovlašćenog službenog lica i izjašnjenja starješine Uprave iz člana 193 ovog zakona, Ministarstvo nalaže otklanjanje utvrđenih nepravilnosti.

Uprava je dužna da, bez odlaganja, postupi po nalogu iz stava 1 ovog člana.

Nadležnost Jedinice za uslovnu slobodu

Član 195

Kontrolu izvršenja kazne zatvora koja se izvršava u prostorijama u kojima osuđeni stanuje, kao i mjera bezbjednosti zabrana približavanja i udaljenje iz stana ili drugog

prostora za stanovanje vrši Ministarstvo preko Jedinice za uslovnu slobodu, u skladu sa članom 128 stav 2 tačka 4, članom 152 stav 2 tačka 3 i članom 153 stav 2 tačka 3 ovog zakona.

VII. KAZNENE ODREDBE

Član 196

Novčanom kaznom u iznosu od 200,00 eura do 1000,00 eura kazniće se za prekršaj lice kome je izrečena mjera bezbjednosti obavezno liječenje alkoholičara i obavezno liječenje narkomana, ako se ne javi zdravstvenoj ustanovi u koju je upućen na liječenje ili izbjegne to liječenje nepridržavanjem određenoj terapiji ili napusti započeto liječenje (član 145 stav 3).

Ako se kažnjeno lice podvrgne obaveznom liječenju, izrečena kazna iz stava 1 ovog člana može se opozvati.

Član 197

Novčanom kaznom u iznosu od 800,00 eura do 15 000,00 eura kazniće se za prekršaj zdravstvena ustanova određena za izvršenje mjere bezbjednosti obavezno psihijatrijsko liječenje i čuvanje u zdravstvenoj ustanovi, obavezno psihijatrijsko liječenje na slobodi, odnosno obavezno liječenje alkoholičara ili obavezno liječenje narkomana ako bez opravdanog razloga odbije da primi lice koje

je upućeno na liječenje (član 138 stav 1, član 143 stav 1 i član 146 stav 1).

Novčanom kaznom od 50,00 eura do 800,00 eura kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu za prekršaj iz stava 1 ovog člana.

VIII. PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Rok za donošenje podzakonskih akata

Član 198

Propisi za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se propisi koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona, ako nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Rok za usklađivanje podzakonskih akata

Član 198a

Podzakonski akti donijeti na osnovu Zakona o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti ("Službeni list CG", broj 36/15) uskladiće se sa ovim zakonom u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji

Član 198b

Akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave donijet će se u roku od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Raspoređivanje

Član 198c

Službenici obezbjeđenja i drugi zaposleni u Upravi koji se na dan stupanja na snagu ovog zakona zateknu na radu u Upravi nastavljaју sa radom u zvanjima koja su stekli po dosadašnjim propisima do donošenja rješenja o raspoređivanju u skladu sa aktom iz člana 198b ovog zakona.

Započeti postupci

Član 199

Postupci koji se odnose na pritužbe, upućivanje na izvršenje, odlaganje izvršenja kazni, prekid izvršenja kazni, disciplinsku i materijalnu odgovornost zatvorenika i disciplinsku odgovornost službenika obezbjeđenja započeti do dana stupanja na snagu ovog zakona okončat će se po ovom zakonu.

Započeti postupci koji se odnose na osuđena lica Član 199a

Postupci odlučivanja o zahtjevima za odlaganje izvršenja kazni zatvora i molbama za prekid izvršenja kazni zatvora, kao i disciplinski postupci protiv zatvorenika koji nije-

su pravosnažno okončani do dana stupanja na snagu ovog zakona okončat će se po odredbama Zakona o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti ("Službeni list CG", broj 36/15).

Započeti postupci koji se odnose na službenike obezbjeđenja i druge zaposlene

Član 199b

Postupci odlučivanja o pravima, obavezama i odgovornostima službenika obezbjeđenja koji nisu pravosnažno okončani do dana stupanja na snagu ovog zakona okončat će se u skladu sa Zakonom o izvršenju kazni zatvora, novčane kazne i mjera bezbjednosti ("Službeni list CG", broj 36/15).

Postupci odlučivanja o pravima, obavezama i odgovornostima drugih zaposlenih u Upravi koji nisu pravosnažno okončani do dana stupanja na snagu ovog zakona okončat će se u skladu sa propisima o državnim službenicima i namještenicima po kojima su započeti.

Odložena primjena

Član 200

Odredba člana 9 stav 2 ovog zakona u dijelu koji se odnosi na prostorije otvorenog tipa primjenjivat će se nakon jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Odredba člana 74 ovog zakona

koja se odnosi na porodične posjete u posebnim prostorijama primjenjivaće se nakon jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Prestanak važenja

Član 201

Stupanjem na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o izvršenju krivičnih sankcija ("Službeni list RCG", br.

25/94, 69/03 i 65/04 i "Službeni list CG", broj 32/11).

Stupanje na snagu

Član 202

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu Crne Gore".

